

A KÖNYVTÁROS

1954. MÁJUS * IV. ÉVFOLYAM * 5. SZÁM

A Kispesti Férfiruhagyár üzemi klubjában levő könyvtár

TARTALOM

Oldal

Üdvözljük a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusát	1
RÁCZ ARANKA: A megyei könyvtárak katalógusa	2
JUHÁSZ GÉZÁNÉ: A debreceni Egyetemi Könyvtár patronálásai	5
RÓZSA GYÖRGY: A könyvtárak állománygyarapításának néhány kérdése	7
KORDOS LÁSZLÓ: Irodalmi propagandamunka a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei könyvtárban	10
KELLNER BERNÁT: Somogy megye könyvtárainak mezőgazdasági propagandamunkája	11
Tapasztalatcsere-értekezlet Dobozon	13
FÁBIÁN ZOLTÁN: Szabó Pál	14
Dr. TÓTH BÉLA: Olvassanak-e a gyenge tanulók?	16
VITA: Perlusz Józsefné : Hallgassák meg a hallgatók javaslatait. — Haraszthy Gyula : Egy el nem mondott felszólalás	18
PELLENGÉR: Katona Jenő : 40.000 lakos — 74 paraszt olvasó. — »Ej, ráérünk arra még!« Jelentősebb évfordulók és események 1954 december végéig (Vajda Pál)	20
Eseménynaptár (Vajda Pál)	23
Bibliográfiák (Tamás Ernő)	24
A Bibliotekar magyarul	25
Az Országos Osztályozó Bizottság újabb határozatai (Verecny Gyula)	26
Levelezőink írják : Vető Györgyné : Az olvasókörök szervezéséről — Schneller Károly : A könyvtár technikai kellekeinek minőségéről — Nagy József : Az Ózdi Kohászati Üzemek könyvtári viszonyairól — Szabad Olga : A Békés Megyei Könyvtár »Irodalmi Fejtörője« és az olvasómozgalom — Hegedüs András : Hogyan dolgozik az ország legjobb bányászkönyvtára — Sárközi Miklós : Tapasztalatcserén Jászberényben	27
Kérdezz — felelek	33

Irodalmi tájékoztató

Lenin Művei 8. kötet (B. Gy.)	34
Az illegális Szabad Nép (I. B.)	35
Benjámin László: Éveim múlása (Gera György)	36
Déry Tibor: Hazáról, emberekről (Szücs Andor)	36
Veres Péter: Almáskert (Bernáth István)	37
Asztalos István: Fialat szívvel (Réz Pál)	38
Molnár Zoltán: A kovács (Varga Imre)	39
»Olcsó Könyvtár« (Barabás Tamás)	39
Lenau Válogatott Versei (Pök Lajos)	40
Borisz Polevoj: Egy igaz ember (L. O.)	41
Noszov: Miska meg én (Maár Gyula)	42
A Kultúrotthonvezetők Kézikönyvtára (A. I.)	42
Fónagy Iván—Soltész Katalin: A mozgalmi nyelvről (Tamás Ernő)	43
Barna György: Örvénylő menetvágás (R. Gy.)	44
Könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke (Bán Cézáné)	45
Hírek	46
A verseny hírei	48

A címlapon Vadas Ernő felvétele (Magyar Fotó)

A KÖNYVTÁROS

Példányszám: 6500

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkeszti a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: **Katona Jenő**
 Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és
 kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285, 221-293 — Terjeszti: Posta Központi
 Hírlap Iroda O. V. — Előfizetés, személyes ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet-
 helyiség — Telefon: 183-022, 180-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta
 Központi Hírlap Irodánál, V., József Attila-u. 3 kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés
 negyedévre: 6.— Ft.

A KÖNYVTÁROS

KÖNYVTÁROSOK HAVI TÁJÉKOZTATÓJA

1954. május

IV. évfolyam

***

Üdvözljük a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusát

Mire e szám olvasóink kezébe kerül, már össze is ül a párt III. kongresszusa. Ez a tanácskozás nemcsak a párt életében, de egész népünkében is döntő jelentőségű. Fel fogja mérni az eddig megtett utat — különösen a Központi Vezetőség 1953. június 28-iki határozata óta megjártat, — és hosszú időre előre megjelöli népünk és pártunk feladatait. Új távlatokat nyit az ország fejlődése előtt.

A kongresszusra egész népünk lelkesen készült: széleskörű munkaversennyel és szocialista felajánlásokkal. De mással is. Munkásosztályunk, dolgozó parasztságunk, értelmiségünk minden tagja újra, meg újra átgondolta a Központi Vezetőség és a kormány határozatait, éberem figyelte és segítette végrehajtásukat, és egyre lelkebben vette tudomásul életszínvonalunk: anyagi és kulturális ellátottságunk emelkedését.

Erről az állandó fejlődésről maguk a könyvtárosok is tanúskodhatnak. Észrevehették és észrevették, hogy munkaterületükön belül is sok minden megjavult, megváltozott. Tapasztalhatták például, hogy könyvkiadásunk egyre inkább kielégíti népünk igényeit, hogy a dolgozóknak kultúrával való ellátásának kérdésébe nemcsak beleszólhatnak, de egyre inkább figyelembe is veszik javaslatukat; a helyi szervek — ha ez még általánosnak nem is mondható — többet és helyesebben törődnek velük, egyre számosabb az olyan tanács, amelyik anyagilag is támogatja könyvtárát és az olyan pártszerv, amelyik szellemi-erkölcsi segítséget nyújt nekik.

A legfontosabb tapasztalat azonban az, hogy népünk egyre szélesebb rétegei, mind nagyobb és nagyobb tömegek igénylik, követelik a műveltséget, a jó, tartalmas, nevelő hatású és szórakoztató könyveket és egyre többen olvassák és hasznosítják munkájukban a technikai és mezőgazdasági szakkönyveket is. Ez komoly eredmény, s ebben nagy, döntő részük van könyvtárosainknak is. Ez az, amivel hozzájárulnak a pártkongresszus sikeréhez.

A pártkongresszusnak azonban nemcsak az eredmények felmérése és a feladatok kijelölése a dolga. Minden bizonnyal az elkövetett hibákat, a még meglévő hiányosságokat is fel fogja tárni és rámutat a kijavításuk módjára. A könyvtárosoknak ezen a téren is komoly feladataik vannak. Ők — a szó legszorosabb értelmében — népünk nevelői. Feladatuk az is, hogy növeljék népünk öntudatát, fejlesszék bíráló szellemét, tárgítsák látókörét, hogy meglássa és bátran feltárja a hibákat és küzdjön kijavításukért. De arra is nevelniök kell népünket, hogy az eredményeket — saját eredményeit — értékelni tudja és ne szűk, hanem széles szemhatárral, országosan lásson és gondolkodjék.

A kongresszus így fogja nézni az ország és a párt dolgát. A könyvtárosoknak most a legfontosabb, legsürgősebb és egyben hosszú időre szóló feladatuk, hogy ennek a kongresszusnak vitáját, eredményeit, célkitűzéseit és határozatait minél szélesebb körben megismertessék dolgozó népünkkel.

Bátran írhatjuk, hogy minden magyar könyvtáros szeretettel és a párt iránti ragaszkodással üdvözlí a kongresszust és a haza javára eredményes munkát kíván neki.

A megyei könyvtárak katalógusa

Nem könnyű feladat a megyei könyvtárak katalógusrendszerének kialakítása. Még a legjobbakat is beleértve, egy sincs olyan, ahol ez a kérdés ezideig megnyugtató megoldást nyert volna. A legtöbb helyen csak az anyag töredékéről van valami, jól-rosszul elkészített katalógus, az anyag nagyobb része azonban feldolgozatlan és hozzáférhetetlen. Pedig egyik-másik megyei könyvtár állománya a 30—40.000 kötetet is eléri.

A katalógusok szükségességét általánosságban minden könyvtáros elismeri, legalább is elvben. A valóságban azonban nem tartják még a katalógust nélkülözhetetlennek. Abból indulnak ki, hogy a könyvtár ügyis eléri a havi 8—12.000 kötet forgalmat és ez számukra elég. A katalógusok készítése nagy munkát jelent, sok kitartást, időt, pontosságot és nem utolsósorban szaktudást igényel. Hozzá kell még tenni, hogy nem is mutató feladat. Idő kell ahhoz, amíg a könyvtár egy-egy jó katalógust tud produkálni. Mindezeket túl megszokták a könyvtárak a kampányokra jellemző munkastílust, amikor »Mindenki a fedélzetre!« jelszóval mindenki mindent csinál, de senkinek sincs meghatározott munkaköre, amit következetesen és rendszeresen végez. A megyei könyvtárak vezetői pillanatnyilag elképzelhetetlennek tartják, hogy 8—10 főnyi személyzetükből legalább egy munkaerőt biztosítsanak kizárólag katalógizálási munkára.

Kétségtelen, hogy a katalógizáló munka megindítása a megyei könyvtárak mai személyzeti viszonyai mellett nem könnyű feladat. A könyvtárak vezetői érzik e nehézségeket és inkább lemondanak a katalógusról. Szívesen vállalnak bármilyen feladatot: szerveznek, előadnak, tanfolyamot rendeznek, lelkesen végzik a propagandamunkát, csak egy munkára nem jut sose idő — ez a katalógizálás. Ismérve mindazokat a problémákat, amelyek eddig a megyei könyvtárakban a rendszeres katalógizáló munkát akadályozták, mégis azt kell mondanunk, hogy ezt a munkát minél előbb meg kell kezdeni. Minél későbbre halasztják ugyanis, a megoldás annál nehezebb lesz.

Minden könyvtár legfontosabb feladata az olvasók igényeinek kielégítése, mégpedig a lehető legmagasabb színvonalon. Ugyanakkor köztudomású, hogy az olva-

sókkal való foglalkozás a legtöbb könyvtárban a kölcsönzés pusztá tényét jelenti. Nem egy könyvtárban a leggyengébb erők dolgoznak éppen a kölcsönzésben, akik kellő felkészültség hiányában nem is tudnak az olvasóval érdemben foglalkozni. De még ha jól felkészült, olvasott ember is a kölcsönző-könyvtáros, emlékezőtehetsége nem végtelen. Nem valószínű, hogy minden segédeszköz nélkül tud az olvasóknak könyvet ajánlani, olvasó-programmot összeállítani, vagy egyéb felvilágosítást adni. A bibliográfák ebben csak másodsorban jelentenek segítséget, első és legfontosabb támasza lenne a katalógus, amely sajtó könyvtára anyagáról tájékoztatja.

Sokat foglalkozunk azzal, hogy milyen módszereket ajánljunk a könyvtárosoknak ahhoz, hogy jobban kihasználják az állományukat, hogy olvasóik ne csak egyoldalúan szépirodalmat, vagy csak magyar szépirodalmat olvassanak, hanem ismerkedjenek meg az ismeretterjesztő irodalom legjobb munkáival is, olvassák a szakirodalmat is. Ötlet, jó ötlet is sok van. Kiállítások, bibliográfiák, könyvismertetések, stb. kétségtelen sokat segítenek. A kérdést azonban alapvetően a katalógus, sőt a katalógusok rendszere oldja meg, amely feltárja a könyvtárban található irodalmat, tájékoztatja az olvasót és a könyvtárost.

Sürgős ügy a katalógus-készítés még akkor is, ha ma még az olvasók nem igen használják a meglévő katalógusokat. Sok könyvtáros úgy véli, hogy mivel az olvasók pillanatnyilag úgysem a katalógusból keresik ki olvasmányaikat, katalógusra egyáltalán nincs szükség. Emellett számos kifogást emelnek a decimális szakkatalógus ellen. A decimális rendszerű szakkatalógus szerkesztésének és használatának problémái közismertek. Az adott körülmények között azonban, aligha tudna bárki is jobb megoldást ajánlani. Egy katalógus használhatóságát viszont nem a rossz, hanem a jó katalógusokon kell lemérni. Nem abból kell kiindulni, hogy a rossz katalógust — amelyben rossz a szakkozás, hiányoznak az utalók; rossz a szerkesztés, kevés az osztólap (ezeket is alig lehet megkülönböztetni a katalóguscédulától), hiányosak és hibásak a címléírások és hiányzik a mutató — nem használják az olvasók. Készítsen a könyvtár jó kataló-

gusokat, megfelelő mutatókkal ellátva és ismertesse meg ezekkel az olvasókat — a várt eredmény nem marad el.

Kétféle olvasó van: az egyik szórakoztató olvasmányt keres a könyvtárban, a másik tanulmányihoz, termelő vagy tudományos munkájához szeretne irodalmat kapni. Az előbbi ritkábban, az utóbbi gyakrabban fogja a katalógust használni. A kevésbé igényes olvasó megelégszik azzal, amit a könyvtáros elétesz, vagy ajánl, vagy ami neki magának hirtelen eszébe jut, az igényesebb olvasó pedig meghatározott témával jön és kielégítetlenül távozik, ha nem kapja meg a kívánt irodalmat. Ennek az igényesebb olvasónak szüksége van a katalógusra. Ha egyelőre ilyen olvasó kevés is van, holnap több lesz és ha jól dolgozik a könyvtár, napról napra több lesz. A könyvtár munkájának fokmérője nemcsak a kikölcsönzött kötetek száma, hanem az a minőségi munka is, amely az igényesebb olvasóréteg kielégítését jelenti. Megyeszékhelyeken már ma is nem egy olvasó akad, aki komolyabb igényekkel fordul a könyvtárhoz. Vidéki városainkban egyetemek, főiskolák, tudományos intézmények, nagyméretű termelőüzemek működnek, amelyeknek dolgozói várják és jogosan várhatják ezt

könyvtári szolgálatot. Nemrégiben egyik vidéki városban a megyei levéltár vezetője tette szóvá, hogy mikor lesz már a megyei könyvtárnak olyan katalógusa, amelyen keresztül a könyvtárban lévő, igen tekintélyes helytörténeti anyag hozzáférhetővé válik. Jelenleg ez az anyag a kutatás számára hozzáférhetetlen. Minden valószínűség szerint ilyen és hasonló igények más városokban is felmerülnek. És legyen ez az igény bármilyen halkszavú, lebecsülni nem szabad, mindent meg kell tenni a kielégítésére. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a megyei könyvtár nem egyszerűen kölcsönkönyvtár, hanem bizonyos mértékig a tudományos könyvtár funkcióit is be kell, hogy töltsen.

El kell dönteni, hogy milyen katalógusokra van minimálisan szüksége ma egy megyei könyvtárnak, mi az, amit jelenlegi erőviszonyai mellett meg tud valósítani. A kérdés eldöntéséhez egyrészt a könyvtár funkcióiból, másrészt a könyvanyagából kell kiindulni. A megyei könyvtárak állománya két főrészből áll: a helyi és a hálózati anyagból. A helyi anyag, funkciója szerint a legtöbb he-

lyen 4 részre oszlik: a felnőtt kölcsönzők forgalmi anyaga, az ifjúsági könyvtár anyaga, a régi, főleg a tudományos kutatás céljait szolgáló anyag és a szintén nem kölcsönözhető hírlap- és folyóiratanyag. E részlegek sajátos funkcióinak figyelembevételével kell a katalógusok milyenségét megállapítani.

A rendszeres, napi kölcsönzésben forgalmazott anyagról feltétlenül szükség van legalább szakkatalógusra. Tekintettel arra, hogy az ismeretterjesztő anyagot inkább tárgy szerint, mint szerző szerint keresik, a szépirodalmi anyag pedig a szakkatalógusba beépítve szerzők szerint könnyen megtalálható, a betűrendes katalógust egyelőre nélkülözhetjük. A későbbiek során, amikor már a legszükségesebb katalógusok megvannak és a munkaerőviszonyok engedik, a betűrendes katalógust a raktári nyilvántartásokról mindig el tudjuk készíteni. Ez a szakkatalógus ajánló jellegű.

Hasonló szakkatalógusra van szükség az ifjúsági részleg számára is. Bár az ifjúsági könyvtárak szakkatalógusainak kérdése még nincs megoldva. Szükség lenne ugyanis itt az anyagok az olvasók életkora szerinti csoportosítására is, amire a decimális rendszer nem ad lehetőséget.

A könyvtár belső munkája és a kutatómunka nem nélkülözheti a teljes állományt magában foglaló katalógust, mégpedig szak- és betűrendes változatban egyaránt. A betűrendes katalógus magában foglalja a teljes anyagot (a teljes helyi könyvanyag az ifjúságival együtt és a hírlap- és folyóiratanyag). A szakkatalógus viszont kiegészíti az olvasói szakkatalógust, mindent tartalmaz, ami az olvasói katalógusból kimaradt. Ilyen módon a teljes könyv- és folyóiratállományt fel tudjuk tární, legalább kétféle (betűrendes és szak-) katalógus formájában.

A legtöbb megyei könyvtárban van valamilyen katalógus, vagy ennek töredéke. Sok helyen megvan a régi városi könyvtár többé, vagy kevésbé használható katalógusa, másutt pedig elkezdték egy-egy szak-, vagy betűrendes katalógus készítését. Ezek a kezdeményezések azonban meglehetősen ötletszerűek, nem előre meggondolt, a szükségletet és lehetőségeket felmérő terv szerint készülnek. Nem gondolnak arra, hogy a katalógusok készítését úgy kell elkezdni, hogy majd több évi kitartó munkával

a katalógusok összeüggő, egymást kiegészítő rendszere épüljön ki. E katalógusok hibái helyenként olyan természetűek, hogy kijavításuk szinte az eddig végzett munka újrakezdését jelenti. Most még nem kerül nagy áldozatba ez a munka, most kell tehát ezeket a hibákat megszüntetni. Alaposan átgondolt terv szerint kell a katalógusok készítését napirendre tűzni. Egyelőre a fentebb vázolt katalógusrendszer-tervezet látszik legcélszerűbbnek.

Néhány szót az eddig elkészült katalógusok legszembeszökőbb hibáiról... Sajnos gyakori tapasztalat, hogy a könyvtárosok tudatában elmosódik a szakjelzet és a raktári csoportszám közötti különbség. Nem az ETO, hanem a raktári csoportszámok táblázata szerint osztályoznak. Az ilyen rendszerű katalógus alig tekinthető szakkatalógusnak megyei könyvtárban. Falusi és egészen kicsi üzemi könyvtárak még használhatják és ebben az esetben a szakkatalógus egyben a raktári katalógus funkcióit is betölti. Megyei könyvtárban azonban ez a séma túl szűk (még a raktár számára is!), tovább nem bontható, mivel sajátos funkciója szerint, sok helyen el is tér a szakozási sémától.

A legtöbb katalógus, szak- és betűrendes egyaránt, nem tartalmaz melléklapokat, utalókat. Ezek nélkül pedig használható katalógus alig képzelhető el. Be kell vezetni tehát a melléklapok és utalók készítését. Kövessék ebben a megyei könyvtárak a sokszorosító könyvtárak gyakorlatát, tehát változás nélküli másolatokat kell készíteni az alapcímleírásról, megfelelő példányszámban. A katalógus szerkesztése és ezzel kapcsolatban az osztólapok problémája a legtöbb helyen szinte fel sem merülő kérdés.

A másik alapvető hibája a jelenlegi katalógusoknak a rendkívül hiányosan, pontatlanul és szakszerűtlenül elkészített címleírás. Van ugyan olyan könyvtáros is, aki azt állítja, hogy az olvasók szempontjából tökéletesen elég a szerző és a cím közlése. Ezt a felfogást azonban alig teheti magáévá a feladatát helyesen felfogó megyei könyvtár. Még egy regénynél sem közömbös, hogy tudjuk: hol, mikor jelent meg a könyv, milyen terjedelmű. Még kevésbé lehet nélkülözni a könyv minimális bibliográfiai adatait az ismeretterjesztő műveknél. Különben is az impresszum és a terjedelem adatai nélkül a könyvet még azonosítani sem

tudjuk a felvétellel. Nem véletlen tehát, hogy a címleírasi szabvány milyen adatokat ír elő minimumként és hogy a nyomtatott katalóguscédulák milyen adatokat tartalmaznak. A könyvtáraknak ezeket kell követni a gyakorlatban.

Általános az a gyakorlat, hogy a könyvre ráírják a szakjelzetet is a raktári jelzettel együtt. Így kerül a könyv a címleíróhoz, aki sok esetben nem könyvtáros, nem ismeri a címleírás szabályait. Legjobb belátása szerint készíti el a katalóguscédulát és másolatait. A címleírás és a szakozás felülbírlásáról szó sincs. Erre pedig éppen a kezdeti nehézségek miatt fokozott mértékben lenne szükség. Nem helyes tehát a címfelvételeket azonnal katonra írni, ahol a javításra már alig van lehetőség. Először el kell készíteni a címleírás fogalmazványát, erre kell ráírni a szakjelzeteket, a raktári jelzetet, ezen kell kijelölni aláhúzásokkal, hogy milyen katalógus számára, hány másolat szükséges. Így előkészítve kerüljön az egész felvétel a könyvvel együtt a revizorhoz és csak revízió után szabad a sokszorosítást elvégezni. Az alapcímleírás mellőzésével a katalógizáló munka rendszertelenné válik, a rendszertelenség pedig összeegyeztethetetlen a könyvtári munkával.

Nem lehetett feladatomban, hogy e cikk keretén belül a katalóguskészítés minden kérdésével foglalkozzam. Csak a legkirívóbb hibákat említettem és igyekeztem a megoldásra a lehető legegyszerűbb, a jelenlegi feltételek mellett is megoldható módszereket javasolni. Ennek a cikknek inkább az a célja, hogy rámutatva a legnagyobb hibákra, buzdítsom annak az igénytelenségnek a felszámolására, amellyel ma a megyei könyvtárak dolgozói könyvtári szakmunkájukat végzik. A könyvtári munka eredményes volta mégis csak ezen a mindennapi, kitartó, fontos munkán alapszik, amire igen sürgetően rá kell térni. A megyei könyvtárak vezetőinek elsőrendű feladata, hogy megteremtsek ehhez a munkához a szükséges személyi és anyagi feltételeket. Mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy a könyvtárosok szakmai tudása elérje azt a fokot, ami a feldolgozó munkához szükséges. Nem kétséges, hogy ehhez illetékes felettes szervek minden segítséget meg fognak adni.

RÁCZ ARANKA

az Országos Széchényi Könyvtár
Módszertani Osztályának munkatársa

A debreceni Egyetemi Könyvtár patronálásai

A szocialista kultúrforradalom nyomán rohamosan megnövekedett könyvtáraink száma. Kezdetben nem voltak s még ma sincsenek megfelelő számban szakképzett könyvtárosaink. Tudományos könyvtárainkra hárult és hárul jelenleg is egész sor legfontosabb üzemi, állami, gazdasági és megyei könyvtár patronálása, azaz a könyvtári munka elsajátításában való szakmai segítségnyújtás.

A debreceni Egyetemi Könyvtár korán felismerte e feladat fontosságát. Sok szép alkalmat: május 1, augusztus 20, november 7 stb. tett emlékezetessé egy-egy jelentősebb patronálási munka vállalásával és elvégzésével. Nyilván nem lesz érdektelen, ha most röviden összefoglaljuk patronáló munkánk alakulását, fejlődését, tanulságait és eredményeit.

1. A patronálási munka kezdetén csak a könyvtári helyzet pusztá felméréséről volt szó. Ilyen értelemben mérte fel a debreceni Egyetemi Könyvtár kollektívája 1951-ben 30 debreceni üzemi könyvtár helyzetét. Ugyancsak 1951-ben kezdte meg a debreceni Egyetemi Könyvtár, a debreceni, a miskolci és a nyíregyházi volt városi könyvtár, valamint három hajdumegyei: a hajduböszörményi, nánási és szoboszlói népkönyvtár látogatását. A könyvtári helyzet pontos felmérésén túl, a jövő fejlődés perspektíváinak felvetítésével már ekkor is rámutattunk a patronált könyvtárak szerepére az adott helyen, tudatosítottuk a könyvtári munka fontosságát a sok esetben meg nem értő tanácsokkal, s nem utolsósorban kapcsolatot igyekeztünk teremteni a párt-szervekkel.

Különösen sok és gyakori segítséget nyújtottunk a volt Debreceni Városi Könyvtárnak, amely azóta Megyei Könyvtárrá nőtt. Sajnos, a Megyei Könyvtár máig sem tudta felhasználni az általunk adott sokoldalú tanácsot és segítséget. Pl. az Egyetemi Könyvtár a Megyei Könyvtár megnyitására legújabb állományából külön olvasói katalógust készített, de a több mint 50.000 katalógus cédulánk ma is ott hever elzárva, felhasználatlanul. Egyelőre ugyancsak nem sok látszatja van annak sem, hogy a debreceni Egyetemi Könyvtár dolgozói katalógizálták, illetőleg rekatalógizálták a Megyei Könyvtár olvasóterme anyagának legfontosabb részét, több mint 1500 kötetet, mert az állomány megfelelő felül-

vizsgálása és a katalógus átdolgozása nélkül ez még nem kerülhetett az olvasók elé. Úgy látszik azonban, hogy több szerencsével és sikerrel indult meg könyvtárunk legutóbbi segítése. A debreceni Egyetemi Könyvtár négytagú patronáló brigádja a múlt év október 19—27-ig felülvizsgálta és három csoportra osztotta szét (kurrens, történeti, selejt) a Hajdu-Bihar Megyei Könyvtár régi városi könyvállományát, kb. 30.000 kötetet. A kurrens, kb. 5000 kötet feldolgozása a debreceni Egyetemi Könyvtár felügyelete alatt már megtörtént. Így az idestova egy éve vajdó kérdés megoldódott és újévkor megkezdődhetett a Megyei Könyvtár rendes olvasószolgálatára 10.000 korszerűen feldolgozott kötettel.

2. A patronálás egy másik módjával: *vándor könyvszekrények kihelyezésével* ugyancsak 1951 óta foglalkozik a debreceni Egyetemi Könyvtár. Erre a célra teljesen új könyvekből öt darab — egyenként ötven művet tartalmazó — könyvszekrényt készített a könyvtár. A feldolgozott, két könyvkártyával felszerelt, külön olvasó-katalógussal ellátott könyvállományt, a kölcsönzési szabályzat írásban is rögzített egy-egy példányával, helybe vitte és 2—3 havonként kicserélte a debreceni Egyetemi Könyvtár a SZOT-tal egyetértésben kiválasztott olyan legkisebb üzemekbe, amelyek könyvtárral egyáltalán nem rendelkeztek. Az így patronált öt üzem közül azóta három már saját lábára állt, nem igényli tovább vándor-könyvszekrényünket, s így újabb fiatal, kezdő üzemeket kereshetünk fel velük.

3. Még inkább elmélyítettük könyvtárunk és a városban s a megyében működő könyvtárak kapcsolatát azzal, hogy bekapcsoltuk a könyvtárosokat magukat könyvtári *szakmai tanfolyamainkba*, amelyeket harmadik éve egyre fejlettebb formában rendezünk meg tízhónapos időtartammal.

A könyvtári tanfolyamokon elsősorban az egyetemi könyvtár dolgozói, az egyetemi intézetek könyvtárosai s a patronált városi, illetőleg Megyei Könyvtár, nemkülönben a Kollégiumi és Orvosi Könyvtár dolgozói vettek részt. A tanmenet elméleti és gyakorlati részből állt, tehát ki-ki megkapta az általános tudnivalókon kívül a maga területén szükséges gyakorlati ismereteket is.

4. A patronálás hasznos módjának bizonyult a *figyelőkarton-szolgálat*, amely jelenleg száznolc intézményre terjedt ki. Ennek lényege, hogy könyvtárunk új beszerzéseiről, az intézmények és üzemek profilja szerint, a katalógus-cédula megküldésével adunk értesítést a szolgálatba bekapcsolt könyvtáraknak. Jó visszhangja van ennek a munkánknak is. Számosan keresnek fel bennünket a legkülönbözőbb üzemekből személyesen, telefonon vagy levélben, s válnak állandó olvasóinkká. Éppen ezért elhatároztuk, hogy a legfontosabb ilyen módon patronált üzemeket személyesen is felkeressük s felhívjuk figyelmüket gazdag országos szabvány-, műszaki nyomtatvány és szakkönyvállományunkra s így jelentősen segítjük a termelést és oktató munkát.

5. Sok segítséget nyújtottunk a szakszervezeti könyvtáraknak a nyári folyamán lezajlott állomány-revizióban. Több mint száz kisebb üzemi könyvtár állományának a könyvjegyzékét (leltári jegyzékét) vizsgáltuk felül. Számos útbaigazítást, tanácsot adtunk ez alkalommal.

6. Szép eredményt értünk el a *nyári üdülőtáborok kölcsönkönyvtárral való* ellátásával is. Külön ki kell emelni a Sóstó-diáküdülőtábor idei olvasómozgalmát. Ide 180 kötetnyi, gondosan összeválogatott könyvállományt juttattunk. Ízléses olvasói szakkatalógust, két regisztert mellékelünk. Érdekes statisztika tárult elénk a könyvállomány visszaküldésekor. Keresettek voltak magyar klasszikusaink és új íróink, sok kézben megfordult a »Hét évszázad magyar versei«, Tolnai, Jókai regényei s a mai magyar irodalom legjelentősebb alkotásai, de csaknem ugyanolyan mértékben keresték a szovjet és a haladó Nyugat legjobb termékeit. Jó forgalmat bonyolított le az erdőbényei egyetemi üdülőtábor is, ahova már két alkalommal helyeztünk ki kölcsönkönyvtárat.

7. Az eddig ismertetett patronáló munkánkat többé-kevésbé egy-két személy végezte, tehát *egyéni jellegű volt*. Voltak azonban nagy felajánlásaink is, amelyeket az egész könyvtári kollektíva teljesített. A népművelési minisztérium új patronálási tervezte a *kollektív patronálást* vezette be. Ilyen értelemben jutott a debreceni Egyetemi Könyvtárnak a Nyírlugosi Állami Gazdaság patronálása.

A patronálásnak ez az ú. n. kollektív módja valóban sokkal eredményesebb-

nek mutatkozott. Jó példa erre a Nyírlugosi Állami Gazdaság szakszervezeti könyvtárának az esete. 1953 májusában látogattuk meg először az említett könyvtárat. Négy látogatásunk során teljesen feldolgoztuk az 588 kötetes könyvállományt. Elkészítettük a betűrendes és szakkatalógust. Október 15-re terveztük a könyvtár végső elrendezését, a katalógusok átadását, a kultúrótthon vezetője azonban abban az időben volt szabadságon s a többszöri kísérletezés dacára s az illetékesek közönye miatt máig sem sikerült átadni a katalógusokat. A közeljövőben azonban feltétlenül rendezzük ezt a kérdést.

8. Összefoglalva az eddigieket, világos, hogy amilyen fontos volt kezdetben a statisztika szempontjából a könyvtári helyzet felmérése, annyira nem elegendő ma már a patronálásnak az a módja sem, hogy a nép vagy városi könyvtárakat a legkülönbözőbb szervek sorba látogatják, rövid néhány óra alatt ellátják egy csomó tanáccsal és utána magukra hagyják őket. Láthatjuk a már két éve rendszeresen látogatott hajdumegyei népkönyvtárak esetében, amelyek alig mutatnak valami fejlődést, kivéve a hajduszoboszlóit, amelynek szerencséjére kezdettől hozzáértő vezetője volt.

Konkrét és állandó segítségre van szükség. A segítség módja lehet: tanfolyamok rendezése, figyelőkarton szolgálat, vándor könyvszekerények kihelyezése, végül — s ez a legtöbbet érő — a könyvállomány kollektív feldolgozása. Eredmény azonban csak akkor várható, ha a tömegkönyvtárak vezetői, kezelői maguk is értenek a könyvtári munkához, tanulnak, képezik magukat, mert hiába a tudományos könyvtárak minden erőfeszítése a patronáló munka megszervezésére és elvégzésére, ha az illetékes szervek nem a rátermettség és szakmai képzettség alapján bízzák meg a könyvtárvezetőket. A patronálás pusztá tényére építeni, azt nagy eredménynek tekinteni: meddő dolog. A patronálás fontos és jó segítséget nyújthat, de csak akkor, ha a patronált könyvtárak vezetői és felettes szervei is mindent elkövetnek, hogy a saját munkájuk megjavuljon: politikai és szakmai tudásuk, hozzáértésük, úgyszeretetük bővüljön.

JUHÁSZ GÉZÁNÉ

a debreceni Egyetemi Könyvtár munkatársa

A könyvtárak állománygyarapításának néhány kérdése

A könyvtári tevékenységnek talán egyik ágához sem szükséges olyan komoly politikai és szakmai felkészültség, irodalmi tájékozottság, széleskörű műveltség, mint az állománygyarapításhoz. A könyvtári munka eredményességét döntően meghatározza a kellő nagyságú és helyes összetételű könyvállomány. A könyv azonban nemcsak szellemi vagy, hanem anyagi is; évente többmillió forintot fordítanak hazánkban könyvtárak állományának gyarapítására — a szakszerűtlen szerzeményezés nemcsak erkölcsi, szellemi kárt okoz, hanem számottevő anyagi kárt is.

A jó katalógus nélkülözhetetlen

Állománygyarapítási munkánkat igényesség kell, hogy jellemezze. A szerzeményezés a könyvtári munkának első fázisa, mégis függ a többi könyvtári teendőtől. Megbízható, könnyen áttekinthető leltári nyilvántartás és katalógus nélkül alig-alig képzelhető el helyes állománygyarapítás, mert a könyvtárosnak a könyvpiac és az olvasók igényeinek ismeretén kívül feltétlenül ismernie kell a könyvtára állományát is. Állományában pedig csak katalógusok (szak- és betűrendes) segítségével igazodhat el. A katalógus óvhatja meg a könyvtárost a fölös duplumpéldányok beszerzésétől és — az olvasókkal való eleven kapcsolaton kívül ez tájékoztathatja arról, hogy milyen fajta könyvekkel kell kiegészítenie és milyen irányba kell erőteljesebben fejlesztenie állományát. Ezekre a kérdésekre a szakkatalógus, vagy a csoportleltár ad választ, (utóbbira Sallai István »A könyvtári munka« című kézikönyve 64—69-ik oldalán és a Népkönyvtári Központ »Útmutató«-jának 22—24-ik oldalán található minta).

A katalógus tájékoztat arról is, hogy melyek azok a többkötetes, vagy sorozati művek, amelyekből egy, vagy több kötet hiányzik az állományból és amelyek így kiegészítésre szorulnak.

A helyesen vezetett könyvtárstatisztika is lényeges a szerzeményezés szempontjából. Ez tájékoztat az állomány használati fokáról és arról, hogy miként oszlanak meg műfajok szerint a kölcsönzött művek.

Az állománygyarapítást meghatározza — méghozzá elsősorban — az olvasók

igénye. Ezt a könyvtárosnak állandóan és gondosan kell tanulmányoznia. Ebben segítséget nyújt a kívánságkönyv, de ez önmagában nem elég. Az olvasókkal egyénileg kell foglalkozni, mind a kölcsönzési munkát, mind a propaganda-tevékenységet színvonalasan kell elvégezni. Az olvasók igényeit — különösen ha azok tömegesen jelentkeznek — a könyvtárnak ki kell elégítenie.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a könyvtáros minden olyan könyvet megvásároljon, amit tőle kérnek. Az olyan könyveket, amelyekre nyilvánvalóan csak egy-egy olvasónak lehet szüksége, más módon kell megszereznie: *könyvtárközi kölcsönzés útján*. Helytelenül járt el a többi közt a rétsági Járási Könyvtár, amikor megvásárolta a »Szemüregi plasztikák« című munkát. Ez a Könyv Rétságon legjobb esetben is csak egy orvost érdekelhetett.

Az olvasók kívánságainak messzemenő figyelembevétele nem jelentheti azt sem, hogy a könyvtár kizárólag szépirodalmat, sőt — mint ahogy az előfordul — csak magyar klasszikusokat és gyermek s ifjúsági irodalmat szerzeményez. A szórakozási igényeket tekintetbe kell venni, de nem szabad megfélemlíteni arról, hogy ezek kielégítése a könyvtárnak nem egyetlen feladata.

A költségvetési keret

Az állománygyarapítást a rendelkezésre álló költségvetési keret és a könyvpiac is megszabja. A költségvetési keretet úgy kell beosztani a könyvtárnak, hogy a legfontosabb, a legszükségesebb könyveket feltétlenül beszerezhesse belőle. Lényeges az is, hogy a negyedévi hitelt ne költse el mindjárt a negyedév első hónapjában, mert ennek az lesz a következménye, hogy a később megjelenő fontos könyvekre nem fog már telni. A pénzt előrelátóan, arányosan kell felosztani az egyes hónapokra és bizonyos összeget antikvár vásárlásokra is tartalékolni kell.

Tömegkönyvtáraink, mind az üzemi, mind a megyei és járási könyvtárak állománygyarapításuk közben számos hibát követtek el. Csak a legkirívóbbakról írunk.

Politikai irodalom szerzeményezése

Sok tömegkönyvtárunk elhanyagolta az utóbbi időben a politikai, ideológiai irodalom beszerzését. Az új kormányprogramm tökéletes félreértése az, ha egy könyvtár meglévő állományát és régebbi kiadásunknak bizonyos egyoldalúságát úgy akarja a maga területén helyreütni, hogy most már csak szépirodalmat vásárol és politikait nem vesz. A tömegkönyvtáraknak továbbra is fontos feladata az, hogy támogassák irodalommal a politikai oktatást és elősegítsék a dolgozók politikai tájékozottságának és öntudatának emelését. Ha egy könyvtár beszünteti az újabban megjelenő politikai művek beszerzését, nem fog tudni eleget tenni ennek a feladatának és nem lesz képes az új kormányprogramm megvalósítását támogatni. A hajdunánási Városi Könyvtár egy érdeklődő olvasójának nem tudta odaadni a mezőgazdaság fejlesztésére vonatkozó határozatot, és útbáigazítani sem tudta olvasóját. Ez a könyvtár általában elhanyagolja a politikai művek beszerzését. A sárbogárdi Járási Könyvtár sem rendelt a Könyvtárellátó 6. számú jegyzékéből politikai munkát. A tiszalöki Járási Könyvtár sem rendelte meg a többi közt *Andics* Erzsébetnek az MDP pártfőiskoláján a magyar munkásmozgalomról tartott előadását tartalmazó füzetet (ára 5 Ft), ugyanakkor, amikor megvásárolta Hetényi: *A fekélybetegség időszerű kérdései* című művet 40 forintért. A szakszervezeti könyvtárak is igen kevés politikai munkát vásárolnak. Az ÉFEDOSZ-hoz tartozó szakszervezeti könyvtárak jó része alig rendelt politikai irodalmat a Könyvtárellátó legutóbbi jegyzékéről. Más könyvtárak — azt mondhatni — össze-vissza, minden terv és megfontolás nélkül szereznek be politikai műveket. Például a szekszárdi Megyei Könyvtár öt példányban rendelte meg *A munkásosztály helyzete és harca az európai tőkés országokban* című munkát (ára 25 Ft), de nem vásárolta meg Harry Pollittnak, az angol KP főtitkárának *Válogatott cikkei és beszédei*-t. Hiányoznak megrendelőlapjáról az antiklerikális ismeretterjesztő kiadványok is, (pl. Balázs: *A klerikális reakció szerepe...*, Tondi: *A jezsuiták...*.)

Egyáltalában nem elégséges, ha egy könyvtár vásárol politikai irodalmat, szükséges, hogy szerzeményezését ezen a területen is gondosan végezze, elsősor-

ban a legfontosabb, a legnagyobb érdeklődésre számot tartó műveket vegye meg és törekedjék arra, hogy politikai állománya is változatos legyen.

Ismeretterjesztő és szakkönyvek

Súlyos hibákat követtek el mind az állami, mind a szakszervezeti könyvtárak a szakirodalom beszerzésénél is. Volt olyan könyvtár, amelyik egyáltalában nem vásárolt ismeretterjesztő- és szakirodalmat. Más könyvtárak pedig ötletszerűen vásároltak és egyáltalában nem vették figyelembe, milyen színvonalú és tárgyköri ismeretterjesztő és szakkönyvekre van olvasóiknak szükségük. A Láng Gépgyár szakszervezeti könyvtára legutóbb pl. a következő műveket szerezte be: *I. Rákóczi György birtokainak gazdasági iratai* (130 Ft), *Born: Járványtan* (2 példányban, á 22 Ft), *Bartók: A magyar szemészet története* (40 Ft), *Bónis: Hajnóczy József* (2 példányban, á 55 Ft), *Hazay: Földi vetületek* (90 Ft), *A modern biológiai filozófia problémái* (70 Ft). Nem valószínű, hogy ezeket a műveket a Láng Gépgyár szakszervezeti könyvtárában fogják keresni az érdeklődők, az pedig, hogy némelyikből miért volt szükség két példányra, tökéletesen érthetetlen. Helyes viszont, hogy ez az üzemi könyvtár három, illetve négy példányban rendelte meg Erdős: *A lakatos számításai és Az esztergályos számításai* című szakkönyveket. A Vörös Csillag Traktorgyár e két fontos szakkönyvet nem rendelte meg, viszont megvette a *Rákóczi dokumentum-gyűjteményt. A szemészet történetét, a Járványtant, A fekélybetegségek időszerű kérdéseit*. Oldalszámra lehetne a hasonló példákat felsorakoztatni, mégcsak néhányat: Az edelényi Járási Könyvtár négy példányt rendelt *A bor, a sör és szikvízgyártás baleseti veszélyei* című műből, a polgári Járási Könyvtár ugyancsak négy példányt: *A növények földrajzi elterjedésének és anyagcseréjének összefüggése* című műből, a nagyatádi Járási Könyvtár egy 600 forintos megrendeléséből 130 forintot fordított *I. Rákóczi György birtokainak gazdasági irataira*.

Természetesen nem minden könyvtár szerzeményezett ilyen szakszerűtlenül. Például a tatabányai, debreceni és miskolci megyei könyvtárak az olvasók számára valóban fontos könyveket vásárolták meg.

Sémát a szakirodalom beszerzésére természetesen nem adhatunk. A könyvtáraknak beszerzéseiknél valóságos igényekre, szükségletekre, elsősorban pedig könyvtáruk (az üzem és terület) jellegére, a dolgozók foglalkozására kell tekintettel lenniük. Helyes, ha a szakkönyvek beszerzését megtanácskozzák legjobb olvasóikkal és a szakemberekkel, (az üzemből a technikusokkal, mérnökökkel, területi könyvtárban pedig pedagógusokkal, orvosokkal stb.) Így könyvtárukba a valóban odavaló és szükséges könyvek fognak kerülni, s elkerülhetik azt, hogy olyan könyveket vásároljanak, amelyek náluk olvasatlanul hevernek majd, míg más könyvtáraknak, szakembereknek szükségük lehetne rá, akik elől így elvonják azokat.

Szépirodalom

Fontos, hogy a könyvtárak szépirodalmi állományukat kiegészítsék és tervszerűen gyarapítsák. Helyes az a törekvése könyvtárosainknak, hogy mind a szórakoztató irodalomból (*Olcsó Könyvtár* sorozat), mind a klasszikusokból nagyobb mennyiséget szereznek be. De könyvkiadásunk múltbéli hibáiból és a helytelen szerzeményezésből keletkezett aránytalanságot egyik napról a másikra nem lehet megszüntetni. Báj volna, ha a régebbi hibákat újabbakkal cserélnék fel és könyvtáraink most már csak szórakoztató irodalmat és magyar klasszikusokat vásárolnának. A könyvtárosnak nem szabad megfélemednie a szovjet szépirodalom nagy nevelő hatásáról és nemhogy mostohán, de rendkívüli figyelemmel és szeretettel kell kezelnie az új magyar irodalmat. Olvasóközönségünk keresi és olvassa a szovjet és a mai magyar írók műveit. Az ezzel ellenkező tapasztalatok többnyire abból származnak, hogy sok könyvtárosunk maga sem ismeri ezeket a műveket és így nem tudja az olvasókat megismertetni velük. A könyvtárosnak állandó figyelemmel kell kísérnie irodalmunkat, feltétlenül be kell szereznie élő íróink műveit és ajánlania kell azokat az olvasóknak.

A szerzeményezésnél a külföldi klasszikusokról, a népi demokratikus és haladó nyugati írók műveiről sem szabad megfélemednie. A könyvtárosnak nemcsak a nyíltan jelentkező igényeket kell kielégítenie, hanem a rejtetteket, a szunnyadókat is fel kell ébresztenie az olvasókban. A könyvtáros a szerzemé-

nyezéssel is irányítja és neveli az olvasókat. Helytelenül járt el pl. a szekszárdi Megyei Könyvtár, amikor Heltai *Jaguár* című regényéből 26 példányt rendelt, de egyetlen példányban sem vásárolta meg *Batsányi Összes Műveit*, Puskin *Anyegin-jét*, Keszthelyi *Szépül a föld* című verseskötetét. A könyvtáraknak nem szabad mesterségesen elzárniok az olvasókat kitűnő költőktől azzal, hogy kevés verseskötetet vásárolnak. Tömegkönyvtárainknak szép — ha nem is mindig egyszerű — feladata az új magyar irodalom népszerűsítése és a verskultúra ápolása.

Egyéb művek

Sok más területe is van még a könyvbeszerzésnek: a könyvtárakban kézikönyvekre is szükség van, (itt említjük meg, hogy Sallai Istvánnak a könyvtárosok számára nélkülözhetetlen kézikönyvét több mint 20 járási könyvtár nem rendelte meg); képzőművészeti és zeneművészeti művek beszerzése színese, változatosabbá, vonzóbbá teszi az állományt és hozzájárul az általános műveltség emeléséhez. (A megyei könyvtárakban pl. feltétlenül meg kell lennie Barcsay Jenő *Művészeti anatómiá-jának* annak ellenére, hogy 260 forintba kerül.)

Katalógus cédulák

A szerzeményezéshez tartozik még a nyomtatott katalóguscédulák rendelése. Tömegkönyvtárosaink nagy részének fogalma sincs milyen könyvhöz hány katalóguscédulát kell rendelni. Sok könyvtár tekintet nélkül a könyv műfajára, egységesen 1—2—3—4—5 kartont rendel akár szépirodalmi műről, akár mezőgazdasági szakkönyvről, akár politikai munkáról van szó. A szolnoki megyei könyvtár például egységesen minden könyvhöz négyet rendel. Jónéhány olyan könyvtár is akad, amelyek egyet sem vásárol. Jó példát mutatnak ebből a szempontból a miskolci és salgótarjáni megyei könyvtárak. Ezek a könyv műfaja szerint annyi katalóguscédulát vásárolnak, ahány helyre azt a szak-, illetve a betűrendes katalógusba behelyezniük kell.

A katalóguscédula rendelést nem lehet szabványosítani, könyvtáranként más és más a szükséglet, a döntő szempont azonban az, hogy a könyvtárnak milyen a katalógusrendszere, vagy milyent akar kiépíteni. Mindenekelőtt: a

könyvtár ne a megrendelőjegyzék alapján rendeljen (sem könyvet, sem cédulát), hanem az azt kísérő ajánlójegyzék alapján, amelyen megtalálja a pontos címfelvételt és a szakjelzetet. Néhány észrevétel: nincs szükség annyi cédulára, ahány példányban a könyvet megrendelik. A katalógus szempontjából mindegy, hogy a mű egy, vagy tíz példányban található-e a könyvtárban. Többszerzős műveknél (háromig) úgy kell cédulát rendelni, hogy a betűrendes katalógusba annyi helyen lehessen a cédulát elhelyezni, ahány szerző szerepel. Ahol szakjelzet szerepel, annyi cédulát kell rendelni, ahány szakjelzete van a könyvnek. Általában gondolni kell a szak- és betűrendes katalógusra (esetleg szolgálatira is, különösen a nagyobb könyvtáraknál), ahol olvasóterem van és a megrendelt könyvet ott, vagy ott is elhelyezik, még egy cédulát kell rendelni. A szakszerű, gondos katalóguscédula rendeléssel sok későbbi fáradságos munkától kíméli meg magát a könyvtár.

A felsorolt követelmények és hiányosságok arra intenek, hogy:

1. Az irányító szerveknek (SZOT, a Népkönyvtári Központ,) jobb és több segítséget kell nyújtaniuk a tömegkönyvtárak szervezéséhez, még hozzá folyamatosan és szervezett formában.

2. A megyei könyvtáraknak és a szak szervezeti kultúrnevelési osztályoknak hatékony módszertani és közvetlen gyakorlati segítséget kell nyújtaniuk a hozzájuk tartozó könyvtáraknak.

3. A Könyvtárellátó apparátusát meg kell erősíteni, hogy képes legyen a kirívóan hibás rendelésekre felhívni a rendelő könyvtárak figyelmét, sőt arra is, hogy helyes tanáccsal szolgáljon az egyes rendelések összeállításánál.

4. Végül, de nem utolsósorban arra, hogy minden módon elő kell segíteni a könyvtárosok politikai, szakmai és irodalmi képzését.

RÓZSA GYÖRGY

a Népkönyvtári Központ munkatársa

Irodalmi propaganda-munka a Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Könyvtárban

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége határozatában kimondja, hogy »Egész közoktatásunkban biztosítani kell nemzeti kultúránk értékeinek fokozottabb megbecsülését... biztosítani kell egész haladó irodalmi örökségünk, valamint népköltészetünk ismertetését.« Természetesen ez nem csupán iskoláinkra vonatkozik, hanem népművelésünk egész területére és nem utolsó sorban könyvtárainkra is. Amikor megyei könyvtárunk dolgozói az elmúlt év munkáját összegezték, azt is megállapították, hogy nemcsak e tekintetben, hanem olvasóink általános műveltségének emelése terén is keveset végeztek.

Elhatároztuk tehát, hogy rendszeres előadássorozatokkal segítjük elő olvasóink művelődését. A sok kínáló tárgy kör közül szélesebbkörű irodalomtörténeti előadássorozat rendezését határoztuk el, mert a kölcsönzők gyakran kérnek irodalomtörténeti munkákat, életrajzokat, elemzéseket. Igényüket azonban alig tudjuk kielégíteni. A régi világirodalmi kézikönyvek részben hiányosak, részben elavultak, a Világirodalmi Antológia máso-

dik kötete pedig nincs meg a könyvtárban és további kötetek még nem jelentek meg. Marxista-leninista szemléletű magyar irodalomtörténetünk még nincs. Miskolcon az ország második legnagyobb városában irodalmi tárgyú előadássorozat körülbelül nyolc év óta nem volt. A szórványos, nem elég változatos tárgyú előadások nem vonzottak hallgatókat, ami azt a tévhitet keltette, hogy a miskolci közönséget nem érdekli az irodalom. Ennek megcáfolására széleskörű szervezőmunkát végeztünk. Elsősorban négy részre osztottuk a sort, amely a következő korokat és írókat ismerteti:

I. Nagy elődök: *Homeros, a renaissance irodalma, Cervantes, Shakespeare, Molière, II. A felvilágosodástól a kritikai realizmusig: Swift, Voltaire, Goethe, Hugo, Puskin, kritikai realista regényirodalom a XIX. században.* III. Magyar haladó hagyományok: *Csokonai, Kölcsey, Petőfi, Mikszáth, Móricz, Ady, József Attila.* IV. Szocialista realizmus: *Gorkij, Majakovszkij, A. Tolsztoj, Solohov, Osztrovszkij, Fagyjev.*

Az előadások megszervezésénél számbavettük Miskolc politikailag és szakmailag legképzettebb, legjobb előadóit és az egyes előadók kijelölését közösen végeztük. Falragaszokon, a helyi napilapban és a hangoshíradóban ismertettük célunkat és programunkat. Az első előadáson az előadóterem teljesen megtelt és a közönség, amelynek 90 százaléka felnőttekből és 10 százaléka középiskolásokból állott, nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta meg az előadást. A sikernek híre szaladt, sok tanácsot, ötletet, észrevételt kaptunk, amelyeket ezentúl felhasználunk. A második előadáson már Miskolc két legjobb középiskolai szavalója mondott el részleteket a renaissance nagy műveiből. További előadásainkat a könyvtár nagy olvasótermében rendezzük, mert az többszáz hallgató kényelmes befogadására alkalmas. Shakespeare és Molière előadásaink iránt a Déryné-színház művészei is érdeklődnek, a Borsodi Rádió pedig tárgyal velünk előadásaink rövidített formában való közvetítéséről. A könyvtár kölcsönzőjéből az előadásokkal kapcsolatos anyagot ügyszólván mind kivették az olvasók. A sorozat második részének előadásaira többen önkéntesen jelentkeztek és a hozzájuk juttatott ötletek alapján a nagy magyar írók sorozatát zeneszámokkal tarkított, karképet adó nagyobbarányú estékké bővítjük ki.

E fejlemények kedvezően hatnak a könyvtár belső munkájára is és feltárják hiányosságainkat. Kiderült, hogy olvasótermünk kézikönyvtára elhanyagolt, az ömlesztett anyagból sürgősen ki kellett válogatnunk a ma is használható szakmunkákat. Az eddig egyoldalúan műszaki szempontból fejlesztett könyvtárunknak a könyvbeszerzéseknél nagyobb gondot kell fordítania szépirodalomra, történelemre, művészettörténetre is. Irodalmi népszerűsítő munkánkat azonban nem szűkíthetjük kizárólag Miskolc területére. Fejér megye példájára mi is az egyes községek irodalmi és történelmi nevezetességeiből kiindulva, helytörténeti vonatkozású előadásokat tartunk. *Tompa*-előadások lesznek Igriciben, Monokon *Kossuth*-emlékünnepet rendezünk, Vattán pedig *Szemere Bertalan*ról, az 1849-iki republikánus államférfiről emlékeztünk meg. Sályon, ahol *Gárdonyi Géza* elemi iskolába járt, a »Gyermekkori emlékekből« tartunk könyvmegbeszélést, Tiszatartján, *Eötvös József* kedvenc tartózkodási helyén »A falu jegyzője«-t ismertetjük. Hasonló vonatkozások alapján a megye számos városában és községében tartunk majd irodalmi előadásokat, hogy ily módon az egész megye olvasóközönségének irodalomtörténeti érdeklődését kielégítsük.

KORDOS LÁSZLÓ

a miskolci Megyei Könyvtár munkatársa

Somogy megye könyvtárainak mezőgazdasági propaganda munkája

Somogy megye népkönyvtárosai a járási könyvtárakban és a megyei könyvtárban beszámoltak téli munkájukról és tavaszi-nyári terveikről, amelyekkel kormányunk mezőgazdasági programjának megvalósítását segítik.

Boda Péter kászoki tanító, akit »a kaposvári járás legjobb könyvtárosa« címmel és vándorzászlóval tüntettek ki, mint nagyon elfoglalt pedagógus azt tervezte, hogy átadja a könyvtárosságot a maganevelte aktívájának. A mezőgazdaság fejlesztésének programja azonban arra ösztönzi, hogy továbbvezesse a könyvtárat. Kászok 700 lakosú község, alig néhányszáz napos könyvtárának 160 állandó olvasója havonta 220 könyvet olvas. Boda Péter ezt az eredményt úgy érte el, hogy kikutatva a falu lakóinak egyéni érdeklődési körét, a fafaragót nép-

művészeti tárgyú könyvvel, a méhészt méhészt-szakkönyvvel, a lótenyésztőt állattenyésztési szakkönyvvel látta el. Megfigyelte azt is, hogy sok dolgozó paraszt azért nem megy a könyvtárba, mert munkaruhájában, dolgából jövet átall oda bemenni, átöltözésre pedig már fáradt. A DISZ-szervezet segítségével az ilyen olvasóknak házhoz viszi a könyvet. Boda Péter tanácsstag is; minden tanácsülésre magával visz 15–20 könyvet, hogy ott helyben kikölcsönözze.

Hedrehelyen a 78–80 éves emberek is olvasnak; a könyvtár 180 olvasójának több mint a fele dolgozó paraszt. A mezőgazdasági szakkönyveknek nagy itt a kelendősége. Rostás Lászlóné nagybajomi könyvtáros a minden hét szerdáján rendezett gazdagylésen időszerű részleteket olvas fel mezőgazdasági könyvek-

ből és egész télen működő három kis olvasó csoportját mezőgazdasági szakkönyvekkel látta el. A falu méhészt és gyümölcsészeti szakkörének ugyancsak eljuttatta a szükséges szakkönyveket. A marcali járási könyvtár is szoros kapcsolatot tart a járási kultúrotthonban működő mezőgazdasági szakkörökkel és két olvasókört is szervezett, melyeknek programjába beillesztette a mezőgazdasági könyvek olvasását. Péter Lajos nagyszalkácsi tanító, a marcali járás legjobb könyvtárosa, februárban száz mezőgazdasági tárgyú szakkönyvet kölcsönzött. Beszámolt arról, hogy még a szomszédos Tapsony faluból is járnak át dolgozó parasztnak, mint pl. Meiszterics János. A tapsonyi tanács mégsem gondoskodik könyvtárhelyiségről és a gépállomási könyvtár mitsem törődik a falu lakosságának könyvigényével. Tamás Erzsébet kaposmérői népkönyvtáros, aki a tanács dolgozója, munkaszobájában elhelyezett könyvtárállítással irányítja a tanácsházban megforduló dolgozó parasztnak figyelmét a könyvtár szakkönyveire, Kaposfő és Rinyaszentkirály könyvtárosa elmondták, hogy egyes olvasók anynyira megkedvelték a szakkönyveket (pl. Órosi: »Méhék között«), hogy nehéz tőlük visszaszerezni azokat. Görgeteg község tanácsa felosztotta a falut 10—12 házan-

kénti csoportra, hogy hetenként kétszer megbeszéljék a mezőgazdasági munkák kérdéseit. Kiss Lajosné népkönyvtáros ilyenkor mezőgazdasági könyvekből olvas fel. Egyes tanácsok helyesen értékelik a könyvtárak munkáját és támogatják a népkönyvtárosokat. Somogyfőménfőn tanácselnöke marcali hivatalos útja alkalmával például meglátogatta a járási könyvtárat és maga válogatta ki és vitte haza a falu dolgozóit által igényelt mezőgazdasági és állattenyésztési szakkönyveket. A marcali járási könyvtár jó kapcsolatot létesített a gépállomással; szakkönyvekkel látja el az agronómusokat, akik viszonzásul a népkönyvtár propagandistái. A széphalmi agronómus munkája közben öt-hat könyvet visz ki a dolgozó parasztnak és felhívja figyelmüket a falu népkönyvtárára. Ezek a részben új, részben felújított lelkes kezdeményezések bizonyítják, hogy népkönyvtárosaink a maguk ügyének tekintik a mezőgazdaság fejlesztésének segítségét.

Komoly és sürgős feladatokat kell azonban megoldania a megyei könyvtárnak és járási könyvtárainknak is. Elsősorban meg kell javítanunk népkönyvtáraink állományösszetételét. Megszüntettük az eddigi gépies elosztást. A Népkönyvtári Központnak is figyelembe kell vennie a jövőben könyvellátó tevékenysége során az egyes megyék, járások sajátos termelési ágait. A járási tanácsok mezőgazdasági csoportjaival egyetértésben megállapítjuk az egyes községek helyi jellegű termelési feladatait és eszerint látjuk el a népkönyvtárakat szakkönyvekkel. Megyénk területén rövidesen 80 szakkör működik, népkönyvtárosaikat bekapcsoljuk munkájukba. Megkönnyítjük népkönyvtárosainknak a könyvtárállítások rendezését. Ellátjuk őket kívánságuk szerinti mennyiségben piros textilanyaggal és drót könyvtámmasszal, kartonra nyomtatunk jelszavakat és ezekhez mellékelünk kisebb bibliográfiákat. Mezőgazdasági és állattenyésztési területre vonatkozó szemléltető plakátokat kaszírozattunk, hogy ezekre tárgyhoz illő könyveket helyezze, népkönyvtárosaink könnyebben rendezhessenek kiállítást. A korábban bevált »Népnevelő segítője« tábla mintájára »A gazda segítője« táblákat készítettünk számukra.

KELLNER BERNÁT

a Somogy Megyei Könyvtár
módszertani dolgozója

Mezőgazdasági szakkönyvkiállítás

Tapasztalatcsere értekezlet Dobozon

A tavaly ősszel Karácsondon tartott tapasztalatcsere értekezlet után most, április 15-én és 16-án Dobozon rendezte meg a Népkönyvtári Központ és a Békés Megyei Könyvtár kilenc megye népkönyvtárosainak újabb tapasztalatcsere értekezletét. Mintegy 80 népkönyvtáros gyűlt össze, hogy megismerkedjék a dobozi könyvtár munkájával és átadja egymásnak tapasztalatait. A megbeszélést a rendező szervek példásan szervezték meg. Előzetesen kiegészítették a dobozi könyvtár felszerelését és állományát, helyrehozták, otthonossá, barátságossá tették az értekezlet színhelyét, a kultúrotthon nagytermét. Mindez, kivált a könyvtár jó felszerelése, maradandó és a könyvtár munkájában később is éreztetni fogja jó hatását.

Az értekezleten a népkönyvtárosokon, a Széchényi Könyvtár, a Népkönyvtári Központ és a népművelési minisztérium küldöttein kívül a megyei tanács népművelési elnöke, a gyulai járási tanács elnöke és helyettese, a járási pártbizottság munkatársai és a helyi tanács és pártszervezet képviselői is részt vettek. Ez azt bizonyítja, hogy a békésmegyei könyvtáraknak, kivált a megyei könyvtárnak jók, szorosak a kapcsolatai a párt- és tanácsszervekkel.

Gaschler Rezső, a Népkönyvtári Központ helyettes vezetőjének megnyitója után *Szilágyi Elek*, a dobozi népkönyvtár könyvtárosa számolt be a könyvtár fejlődéséről, munkájáról. 1952 őszétől a legutóbbi időkig társadalmi munkában dolgozott. Első olvasóit az iskolásgyermekek útján toborozta. Olvasói igényeit figyelemmel kíséri, kívánságkönyvet vezet róluk és igyekszik kielégíteni őket. Társas összejöveteleken, gyűléseken rögtönzött kiállításokkal hívja fel a figyelmet a legjobb könyvekre. A gyermekolvasók igen kedvelik a könyvtár által rendezett tombola-vasárnapokat, amelyeken egy-egy irodalmi találókérdés megfejtői között jutalmakat sorsol ki.

Annus Olga, a Népkönyvtári Központ munkatársa a dobozi népkönyvtár munkájából kiindulva, az állományvédelemről, a letéti alapról, a raktározásról, katalógusról, a kölcsönzés technikájáról és a statisztikai adatszolgáltatásról beszélt.

A kétnapos tapasztalatcsere 27 népkönyvtáros szöveget fel és számolt be munkájáról. *Molnár Márton* ambrózfalvi népkönyvtáros a többi között elmondta, hogy amikor a letéti alapról új könyveket kap, kihirdeti, hogy új könyvek érkeztek a könyvtárba — ez igen föléllékníti a forgalmat. *Dlabács Bertalan* (Markaz) elmondta, hogy a termelőszövetkezet helyiségének ablakában állandó könyvkiállítást rendezett. A diavetítést is a könyvpropaganda szolgálatába állította. *Kotricz János* (Balsa) a mezőgazdasági könyvek ajánlásánál felszólítja az olvasókat, hogy nézzék meg kis gyümölcsös-kertje fáit — ezek kezelésénél, permetyezésénél a könyvekből tanultakat hasznosította. Egyéb mezőgazdasági szakkönyveket is ajánl olvasóinak, sőt felolvasásokat is tart belőlük.

A többi felszólaló is elmondott társainak néhány kipróbált jó módszert. Többen nehézségeikről is beszámoltak. Az ország könyvtárosainak április 4-én indult felszabadulási versenye gyakran szöbakerült. A résztvevők helyeselték a versenyt és sokan bejelentették részvételüket. *Lipták Pál*, Kossuth-díjas könyvtáros, a Békés Megyei Könyvtár vezetője beszámolt a dobozi könyvtár rendbehozásáról. Első teendőjük az volt, hogy minden régi plakátot és feliratot leszedtek a falról és újakkal, ízlésekkel helyettesítették őket. Dobozai olvasók önként vállalták a plakátok és a képek keretezését. A Népkönyvtári Központ anyagi segítsége is hozzájárult ahhoz, hogy ma ilyen a könyvtár, de a legtöbb támogatást a megyei tanács nyújtotta, az adta a bútorzatot, függönyöket, terítőket, képeket. Beszéde második részében a helyes és kultúralt propagandamunkához adott jó tanácsokat.

Az értekezlet résztvevői — természetesen — megtekintették a könyvtárat és a kiállítást, amelyet a Békés Megyei Könyvtár rendezett, s amely képek és rajzok segítségével mutatta be Doboz község történetét és fejlődését. Ezen a kiállításon témák szerint csoportosították azokat a szakkönyveket, amelyek ismerete és felhasználása hozzájárulhat a község mezőgazdaságának fellendítéséhez.

SZABÓ PÁL

HOGYAN AJÁNlja A KÖNYVTÁROS AZ ÍRÓ MŰVEIT

Múlt év tavaszán a hatvanéves Szabó Pál *»Munkák és napok«* című, nagyon szép tanulmányában (CSILLAG, 1953. március) számadást adott élete munkájáról. A tanulmány számtalan, mély gondolata között egyhelyütt ezt olvashatjuk:

»Kultúra... Termelés... Emberség... Jóság... Négy szó mindössze, de erre a négy szóra bizvást ráépülhet az új világ, nem ezer, de százezer év megbírja, nem szakad le alatta. De bekalandozhatod a minden eddig kigondolt s megírt gondolatok óceánjait, lenyúlhatsz a legmélyebb mélybe, felkapaszkodhatsz a legmagasabb magasságba, mást nem találsz e négy szó megvalósítására, csakis a szocializmust.«

Ez az idézet olyan, akár az olvasztóke-mencékén a figyelőablak: elénk tárja Szabó Pálban azt az író-t, aki a szenvedő arcokról le akar törölni minden könnyet, s a szépség örömeivel szeretné beborítani a világot; azt az író-t, aki elébe vág az életnek, a történelemnek, s onnan int vissza: *»Gyerünk emberek«*; és azt az író-t, aki hatvan év sok-sok keserves csalódása után is hívó lélekkel tudja ma világgá kiáltani: *»Milyen szép az ember!...«*

Szabó Pál írói útja yargabetűkkel teli, göröngyös út volt. Közel járt negyvenedik életéhez, s a gyógynövénygyűjtéstől az

ácsmesterségig mindent megpróbált, amikor első regényét, az *»Emberek«*-et megírta. Egyéni, új hang volt ez akkor a magyar irodalomban; Móricz Zsigmond is az igazi tehetségnek kijáró szeretettel üdvözölte a NYUGAT-ban. Nem a témája volt új — hiszen ez időben a parasztról már mások is írtak —, hanem a magyar paraszti élet *belülről* való ábrázolása. És ez mindmáig az ő legnagyobb erénye.

Azután jöttek egymás nyomába lépve a novellák, a regények. Közben politizált, folyóiratot szerkesztett, viaskodott a főváros, a faluja uraival, amíg végre annyi, de annyi buktató után, Budapestről hazatérve szülőfalujába, Biharugrára, megírta a felszabaduláseelőtti életszakaszának legkiválóbb művét: a *»Talpalatnyi föld«*-et, vagy akkori címén a *»Lakodalom-keresztelő-bölcső«*-t. Ez a mű egy írói korszak lezárása, a nagy összegezés, a nagy szintézis. Annak a paraszti világnak a művészi egybemarkolása, amelyet a *»Szakadék«*-ban, az *»Őszi vetés«*-ben és a *»Harangoznak«*-ban bontott ki. Ő maga erről a regényéről a már idézett tanulmányában így ír:

»Negyvenegyben széjjelnéztem még egyszer a tájon, mint ahogy a rendes gazda széjjelnéz az udvaron a közeledő vihar előtt. Nem tehettem mást, még egyszer felmértem életünket, s formába öntöttem, hogy mikor másik oldalára fordul majd a világ: olyanok legyenek azok a betűk, mint a kő.«

Bizvást elmondhatjuk, hogy valóban kövek lettek ennek a műnek a betűi, és ma ott vannak kibontakozó szocialista-realista irodalmunk *alapkövei* között.

A felszabadulás óta Szabó Pál tehetsége egyre áradóbban zúg bele életünkbe. Az *»Emberek«* messzeségéből nézve, olyan írói magaslatra jutott el napjainkban, amilyenre annakidején felfedezője, Móricz Zsigmond nem is gondolhatta. Hogyan ért el idáig? Legvilágosabban Darvas József mutatta meg:

»...hosszú, nehéz, szenvedésekkel teli út után végre hazatalált s mint elküldő osztálya, a szegényparasztság, végre egészen otthon éri magát ebben az országban. Nem történik, nem történhetik itt semmi, amihez ne érezné a közét... Nem írói program az nála, hogy a valóságban

jelentkező újat, a fejlődőt, az előremutatót ábrázolja — hanem emberi és írói öröm, hogy végre ezt ábrázolhatja...» (CSIL-LAG, 1953. május).

Ez a felszabadultság, ez az öröm Szabó Pál lendítő ereje.

Vegyük csak számba, hogy az eltelt kilenc év, milyen hatatlanul termékeny volt az életében. A felelősségteljes és sokszor terhes politikai munka forgatagában a cikkek, riportok, novellák végtelen sora mellett felédhetetlen művek születtek: Kossuth-díjas filmjei: a *»Talpalatnyi föld«, »Felszabadult föld«,* szindarabjai: a *»Nyári zápor«, »Darázs-fészek«;* ifjúsági regényei a *»Tavaszi szél«* és *Hajdu Klári«* és két hatalmas regénye, az *»Isten malmai«,* meg a Kossuth-díjas *»Új föld«,* amelyek a *»Talpalatnyi föld«*-del együtt az évezredek sötétségéből előlépő, s új történelmének nekivágó magyar parasztság regénytrilógiáját alkotják. Mások a főhősei ennek a három regénynek, de a *»Talpalatnyi föld«* *Piros Góz Jósikája,* az *»Isten malmai«* *Mezei Jósikája* és az *»Új föld«* *Sárközi Imréje* időn s téren általnyúlva úgy fogják egymás kezét, mint testvér a testvérét, apa a fiát. Ugyanezt elmondhatnánk a női főhősökről is, az azonos nevű szereplőkről nem is beszélve.

A *»Talpalatnyi föld«* a feudál-kapitalizmus kátyúiban vergődő, de a szépségben, emberségben és a bődögabb jövőben mindig hívó parasztságunk regénye. Az *»Isten malmai«*-ban a felszabadulás vihara zúg, és a megújuló magyar falu zsi-bong, ujjong, rendezgeti házatáját. Az *»Új föld«* pedig már a szocialistává formálódó életünk szárnyalása, a parasztságunk előtt álló végtelen távlatok meghódítása. Ez az a három mű, vagy ha úgy tetszik ez az a regénytrilógia, amelyiket, minden magyar embernek el kell olvasnia, mert csak így ismerheti meg igazán nemzetének, hazájának történelmét, jövőjét, mert csak így teljesedhetik ki igazán egyéni élete a magyarságban, a szocializmusban.

Ennek a cikknek a szűk kerete nem ad módot arra, hogy Szabó Pál alkotó módszereivel foglalkozzunk (nem is ez a célja), de azért néhány sort mégis áldoznunk kell legegényibb írói jellemvonásának ismertetésére. Már a bevezetőmben megemlítettem, hogy Szabó Pál legnagyobb erénye a paraszti élet belülről való ábrázolása. Ez a belülről való ábrázolásmód igen sajátosan jelentkezik műveiben: nem csupán szociográfikus hitelességet jelent (ezt is), hanem a valóság forrását,

áradását is, nem csupán leírt tényeket, hanem a tényeket szülő érzések, szenvedélyek megelevenítését is.

Hogy éri ezt el Szabó Pál? Erre nem könnyű a válasz, mert hiszen sok fontos részlete van az írói munkának. Van író, akinek a szerkesztés az erős oldala, van, aki meg gazdag nyelvvel ragadja meg az olvasót. Ez az író egyéniségéből adódik. Szabó Pál legjellemzőbb sajátossága az epikáját át- meg átszövő forró líra, s az érzékletes képszerű megelevenítés. Nézzünk erre néhány példát. Az *»Új föld«* második kötetében így írja le a tavaszt:

»A vadvizek még itt-ott megcsillannak a legelőn, a Vagrét gödreiben békák szólnak, vékonyan, vastagon, s néha úgy hallik, mint a hárfa hangja, néha meg csak úgy, mint a fuvola. Gólyák kóroznak, keringenek a magasságban, az Órdomb mögött, a Pap-tanyán böllömbika puffant olyan nagyokat, hogy megrendül bele a levegő. Kanalagsém ácsorog a tógazdaság mellett egy száraz faderékon, sas repül át a táj fölött. A szomszéd falut darabonként nyövi fel a földről a délibáb, mint az asszonyok a kendert, s a levegőbe állogatja. Tavasz a tavaszon visszavonhatatlanul.«

Milyen érzékletes ez a leírás, mennyire láttatja és hallatja a táj kitavaszkodását. Elemezzük egy-két mondatát. A vadvizek nem egyszerűen ott vannak a legelőn, hanem *»megcsillannak«.* A békák meg úgy szólnak, mint a *»hárfa«,* néha pedig úgy, akár a *»fuvola«,* — nem egyszerűen brekegnek, vagy kuruttyolnak. Azután ott van a délibáb, amelyet annyiszor, de annyiszor megénekeltek már, többek között Petőfi is, és Szabó Pál mégis tud újszerűen írni róla. Az ő délibábjá nemcsak úgy egyszerűen fordítja fejetetejére a falut, hanem előbb *»felnyövi«* a földről, *»mint az asszonyok a kendert«.*

Nézzünk meg most egy másjelleget leírást. Az *»Új Föld«* első részének utolsó oldalain az alábbi sorokat olvashatjuk:

»Eltűntek a mezsgyék, a barázdák, az összevettetések, egyszínűvé merevül az egész föld. A vetőgépek csövei olyan sima, egyenletes nyomot hagytak rajta, mint a fésű egy szép leány frissen mosott haján.«

»... Fűrés Balázs fűtűül, a vetőgép fátyolozott hangon muzsikál, mint távoli tóban tavasz idején a békák. Ha valamelyik csó kórótövön vagy mezsgye hantján döccen, ilyenkor meg úgy teszen, mintha száz és száz énekesmadár szállna fel énekelve s ujjongva a levegőbe.

Itt már az érzékletes leírásen felül többről is szó van, helyesebben az érzékletes leírás nemcsak magát a tájat, magát a jelenséget hozza közelebb az olvasóhoz, hanem azt az eszmét is, amely olyanná formálta a tájat, a jelenséget, amilyennek azt az író leírta. Hangsúlyozom, nem csupán ennek az eszmének tudomásul vételéről van szó, hanem az olvasó lelkébe való beültetéséről. Ennek első lépése az, hogy a mezsgyék nélküli egybeszántott földet, a téesz földjét, a frissen mosott, most fésült leány hajához hasonlítja, ez a hasonlat nemcsak nagyon találó, hanem szívmengető villanását is adja az életnek, hiszen mindenkinek van élménye a leányhajról, az asszonyi fésülködésről. Ez az élmény a sorok olvasása után felbukkan a lélek mélyéből és magához kapcsolja az egybeszántott nagy tábla föld leírt képét.

Ugyanakkor rögtön megtölti az egész leírást a maga szubjektív melegségével, tehát felejthetetlenül a lélekbe szívja és közvetlenné teszi. A második lépés pedig az, hogy a vetőgép nem csörög-zörög, hanem »muzsikál« néha meg valósággal énekel, mint ujjongva égnekröppendő »száz és száz énekesmadár«. Ime így bomlik ki az író lelkében a modern gép hangjából új életünk szárnyaló himnusza, s így válik az olvasóban a leírt szó élménnyé.

Ez az írói módszer adja meg Szabó Pál műveinek egyéni arculatát, ez különbözteti meg minden más írótól, s ez az a képessége, amellyel páratlanul áll a magyar prózairodalomban. És nyugodtan hozzátehetjük, ezért szeretik annyira az olvasók, nemcsak Magyarországon, hanem szerte a világon.

FÁBIÁN ZOLTÁN

Olvassanak-e a gyenge tanulók?

VITAZÁRÓ CIKK

Folyóiratunk decemberi száma azzal a kérdéssel foglalkozott: *helyes-e eltiltani az olvasástól a gyenge tanulókat*. A kérdés megvitatása időszerűnek látszott. A szerkesztőséghez intézett levelekből arra lehetett következtetni, a nevelők között még számosan vannak, akik a rossz tanulót azzal büntetik, hogy eltiltják őket a könyvtár használatától. Cikünkben rámutattunk arra, hogy mennyire összeegyeztethetetlen eljárás ez a szocialista nevelés elveivel és gyakorlatával. Nem frázis, hanem igazolt valóság, hogy a könyv *tanít, nevel és szórakoztat*. Sokoldalúan fejlesztő hatásai kiegészítik és elmélyítik az iskola nevelő munkáját. Az olvasás, az irodalom megfelelő felhasználása nélkül egyetlen alapvető nevelői célkitűzés sem valósítható meg, a tanulók nem juthatnak mély, élő és igaz ismeretekhez. Nem válhatnak művelt, hazájukat szerető, érte áldozatokra kész állampolgárokká. Utaltunk azokra a lélektani hatásokra is, amelyeket az olvasás eltiltása, és maga a tilalom kiválthat a tanulóban: a tanuló szembekerülhet nevelőjével, kerülő úton szerzi be olvasmányait, dacból még kevésbé tanul.

A kérdés megoldásának helyes módjait két pontban jelöltük meg. Ezek: a tanulóval való tervszerű *egyéni foglalkozás* tanítási órákon és órán kívül; — az

iskola és könyvtár szorosabb együttműködésének megszervezése.

A kérdés felvetése széleskörű visszhangot keltett olvasóink körében. Többen hozzá is szóltak. Valamennyien egyetértnek azzal az alapvető tétellel, hogy *még a rossz tanulót is engedjük olvasni*. A tilalom nem vezethet eredményre. Szabó Károly nagycseri népkönyvtárost erről személyes tapasztalatai győzték meg. Intézkedését (a tilalmat) közönnel fogadták ifjú olvasói. Taktikát kellett változtatnia. Érdekes, szórakoztató könyvekkel látta el még a gyengébb tanulókat is. Az eredmény valóban örvendetesnek mondható: nemcsak a tanulmányi eredmény javult meg, de még a szülők közül is sokan olvasókká váltak.

A *meceknádasdi* ált. iskola nevelőtestületét is komolyan foglalkoztatta ez a kérdés. Nekik még a ponyvaolvasás megfékezésére is gondolniok kellett. A rossz tanulás és a vadnyugati fércirodalom ellen a szervezett könyvtári munkával léptek fel. Célul tűzték ki: minden tanulóval meg kell szeretetni az olvasást. Példásan kifejlesztették a könyvtár és iskola együttműködését. A szaktanárok jól ismerik a könyvtári állományát. Tanítás közben hivatkoznak azokra a művekre, amelyekből a gyermek kiegészítheti ismereteit. Aki felelés közben ír-

dalmi forrásokra hivatkozik, jobb érdemjegyet kap. Amióta a mecseknádasdi iskola életében a könyvtár szerepe így megnőtt, a gyöngye tanulók fejlődése is észrevehetően megindult.

A gyenge előmenetelű, rossz magaviseletű tanuló olvasás iránti érdeklődése éppen az a szilárd pont, amelyre támaszkodva a nevelő befolyását kiterjesztheti a gyermekekre. *Vadász Tivadarné* tiszatényői könyvtáros egy ilyen esetről számol be. Tipikus eset ez, amikor a rossz magaviseletű és lusta diák olvasmányai hatására megváltozik. Az olvasás nemcsak leköti, hanem tudatvilágának kedvező átalakulását is sietteti.

Pedagógiai megfontolástól sugallt átmeneti korlátozások eredményesek lehetnek a tanuló fejlődésére, ha ezt megfelelő foglalkozások egészítik ki. *Rostás Lászlóné*, nagybajomi népkönyvtáros helyes pedagógiai érzékkel és mértékkel alkalmazta gyenge tanulóival szemben az olvasás átmeneti korlátozását. Tapasztalatai szerint az ilyen *figyelmeztető jellegű* korlátozás az olvasni szerető gyermekeket szorgalmuk fokozására serkenti. Alkalmazását azonban csak a tanuló egyéniségének és az olvasáshoz való vonzódásának ismerete esetén javasoljuk. A korlátozás ideje alatt a tanulóval tartunk fenn az összeköttetést. Kísérjük figyelemmel iskolai előmenetelét, egyénileg foglalkozunk vele.

Az olvasóval való egyéni foglalkozás minden könyvtáros elsőrendű feladata.

A gyenge tanulóknál az egyéni foglalkozás jelentősége még nagyobb. Megfigyelésük, érdeklődésük tanulmányozása főként a velük való közvetlen foglalkozás közben lehetséges. Ezek révén alaposabban megismerhetjük őket és így könyvtárpedagógiai módszereinket helyesebben alkalmazhatjuk. *Molnár István*, a szegedi Egyetemi Könyvtár munkatársa néhány olyan eljárást ismertet, amelyeknek az a céljuk, hogy a tanulót jobban megismerjük és irányító munkánkat tökéletesítsük. »Elemző-füzet«-e valóban értékes eszköz lehet a gyermek érdeklődésének tanulmányozására. A kölcsönzött könyveknek ismeretágangként való bevezetése kis túlzásnak tűnik. Jellemzőbb és egyszerűsebb a tanuló érdeklődéséről szerzett kép, ha a könyveket kölcsönzésük sörrendjében tanulmányozhatjuk.

Kartársaink gyakorlati munkája során szerzett tapasztalatai és nézetei még inkább megerősítették azt a felfogást, hogy helytelen a gyenge és rossz előmenetelű tanulót az olvasástól eltiltani. Éppen az olvasást, a könyvet lehet felhasználni arra, hogy a tanuló szorgalmában, magatartásában észlelhető kedvezőtlen jelenségek ellen fellépjünk. A nevelő a könyvtárosban olyan fegyvertársat találhat ehhez a törekvéséhez, akivel együtt sikerrel harcolhat a nevelés területén jelentkező hibák ellen.

DR. TÓTH BÉLA

VÁLASZ EGY SZERKESZTŐI ÜZENETRE

»A Könyvtáros« ezévi 2. számának szerkesztői üzeneteiben közzétettük Hajdu Károlyné levelét, amelyben a kékeztetői magaslati szanatórium könyvtárának szomorú állapotáról számol be. Az Egészségügyi Minisztérium Kardos Ernő főelőadó aláírásával közleményünkre a következőket válaszolta:

»A kékeztetői gyógyintézet betegkönyvtárával kapcsolatban közlöm, hogy a könyvtárban jelenleg 445 mű, 585 kötetben van meg. A könyvtár bővítéséről és a könyvek cseréléséről a Heves Megyei Könyvtár gondoskodik. A folyó évben a könyvtár 12 legújabbban megjelent művet kapott. A gyógyintézet könyvtára fejlesztésére a második negyedévben 15.000 forintot kapott, mely összegből elsősorban

az orvosi könyvtárat kell fejleszteni, de a betegkönyvtár részére is vásárolnak könyveket. A könyvtár gyenge felszerelésére való tekintettel 3500 forintot pótlólag kiutaltunk újabb könyvvásárlásra a kékeztetői gyógyintézetnek.»

Örömmel közöljük ezt a levelet, de sajnáljuk és helytelenítjük, hogy Hajdu Károlyné és nyilván még nagyon sok beteg panaszának csak egy részét orvosolták. Hajdu Károlyné azt is kérte, hogy sokkal gyakrabban és rendszeresen legyen könyvtári óra és azt is, hogy a fekvő betegeket is lássák el olvasnivalóval. Ehhez egy legalább is részben függetlenített könyvtárost tartott szükségesnek. Kár, hogy ezek mellett a kérések mellett az Egészségügyi Minisztérium szó nélkül ment el. (A szerk.)

V I T A

Ebben a rovatban közöltekkel szerkesztőségünk — természetesen — nem mindig és nem denben ért egyet, de az elvi síkon Tolyó vitának szabad folyást enged.

Hallgassák meg a hallgatók javaslatait

A Szovjetunió könyvtárosképzésével foglalkozó cikk nagyon érdekes volt, de a magam részéről keveseltem. Sokkal részletesebben és alaposabban szeretnénk megismerni ezt a kérdést.

A vita megindítását annál is inkább helyesnek tartom, mert nekünk, elsőéves főiskolai levelező hallgatóknak eddig még nem állt módunkban az oktatással kapcsolatos észrevételeinket, kívánságainkat közös megbeszélésen elmondani. Tehát legelsőként azt javaslom, hogy rendszeresítsenek munkaértekezleteket részünkre is, ahol tapasztalatainkat, javaslatainkat elmondhatnánk. Biztos vagyok benne, hogy életrevaló javaslatok is születnének, amelyek az oktatók munkáját elősegítenék és jobban összekapcsolnák a gyakorlattal.

A jegyzetekkel kapcsolatos észrevételeket már biztosan többen is elmondták, ezért azokkal nem is foglalkozom, minek szaporítsam feleslegesen a szót. Viszont amiről eddig nem beszéltek: szükséges volna az egyes tantárgyak szorosabb összekapcsolása. Például a történelem és az irodalom összehangolása. A történelmet jelenleg félévvel előbb kezdjük tanulni, mint az irodalmat, pedig helyesebb volna egyidejűleg végig haladni a történelmen és irodalomtörténeten. Nekünk könyvtárosoknak gyakorlati munkánk szempontjából szükséges, hogy a kort össze tudjuk kapcsolni az irodalommal.

Legfőbb kifogásom jelen oktatásunkkal kapcsolatban, hogy az anyag mennyisége és a tanulásra, valamint a főiskolai megbeszélésekre szánt idő nem áll arányban egymással. Ez legtöbbször oda vezet, hogy idő hiányában sem otthon, sem a főiskolán nem tudunk alaposan elmélyülni az anyagban, aminek eredménye a megalapozott tudás nélküli vizsgára készülés. Következmény: négy ha sikerül is jó eredménnyel vizsgázni, egy-két év múlva már csak halványan él az emberben az átvett anyag, ha ugyan él benne. Ezen úgy lehetne változtatni, ha több időt szentelhetnénk a közös foglalkozásnak. Így egy-egy konferenciára kisebb anyagból, de éppen

ezért alaposabban kellene és lehetne felkészülni. Ezáltal természetesen az anyag feldolgozására szánt idő is növekedne. Tudom, hogy ez maga után vonná a tanulmányi idő meghosszabbodását, de véleményem szerint, aki nemcsak az oklevélért, hanem a tudásért tanul, tudomásul veszi ezt a szükségszerűséget. A másik lehetőség a pestiek részére az esti tagozat olyan formán való átszervezése, hogy hetenként három este kapnának előadást és egyben ellenőriznék a hallgatók felkészültségét az átvett anyagból, míg a többi esték a felkészülésre állnának rendelkezésünkre. Meggyőződésem, hogy a csökkentett számú konferenciák, valamint a szemináriumok fakultatívvá tétele nem alkalmasak a tanulmányi eredmények fokozására. Sőt!

A vidéki hallgatóknak is segítségére kellene lennie a főiskolának olyképpen, hogy a megyei központokban megbíznának megfelelő pedagógusokat és gyakorlati embereket a szemináriumok és konferenciák vezetésével. A vizsgák természetesen továbbra is a főiskolán lennének. Ez egyrészt azért volna jó, mert a hallgatók nem lennének teljesen magukra hagyva, másrészt pedig a megyei központba való utazás nem jelentene olyan anyagi megterhelést, mint jelenleg a fővárosba való jövé. Helytelennek tartom, hogy a vidéki hallgatók részére a konferenciák sem kötelezőek, mert ez esetleg az anyag kevésbé alapos megtanulásához, sok esetben helytelen szemlélet kialakulásához vezethet.

Azt hiszem, úgy mint engem, másokat is az vezetett a főiskolára, hogy hiányos tudásunkat kiegészítsük és magasabb képzettségünkkel még fokozottabban tudjunk a szocializmus építésébe bekapcsolódni. De hogy a főiskola ezeknek a várakozásoknak meg is tudjon felelni, ismétlem, szükséges, hogy meghallgasson bennünket is és a helyes kritikák alapján a hibákat állandóan és rendszeresen igyekezzék kijavítani.

PERLUSZ JÓZSEFNÉ

1 Fővárosi Tanács VI. ker.
Szabó Ervin fiókkönyvtárának dolgozója

Egy el nem mondott felszólalás

Mivel sajnálatos módon semmiféle mirőségemben nem kaptam meghívót a Könyvtárosok Országos Értekezletére, ezen az úton szeretnék hozzászólni az egyetemi tanszék részéről Bodri Ferenc egyetemi hallgató felszólalásához. A folyóirat szerkesztője lekötelné, ha közölné ezt a kis utóhangot.

Szerétném először is leszögezni (alább tematikusan is bizonyítani fogom), hogy Bodri Ferenc »álláspontja« mélységesen ellenkezik a tanszék oktatóinak tanítási és nevelői gyakorlatával. De ellenkezik a hallgatóság nagy részének meggyőződésével és tudásával is: Bodri Ferenc, ez a kétségtelenül tehetséges, de néha, ferde nézetek hangoztatására hajlamos hallgatónk nem képviselte a fiatalság döntő többségének meggyőződését és ismeretanyagát. Aki pl. előveszi Sebestyén Géza 1952-ben jegyzet formájában kiadott könyvtárтанát, az világosan látja, hogy a tanszék milyen gondot fordított eme alapvetően fontos kérdések megvilágítására [9—28. lapokon: *A szocialista könyvtárügy* (az olvasóközönség határainak kitágítása; a könyvtári hálózat; pártosság. *A szocialista könyvtár funkciói* (művelődési funkció, politikai funkció, népgazdasági funkció; a könyvtáros-hivatás)]. Az alap és felépítmény viszonyát, a felépítmény szerepét szocialista gazdaságunk fejlesztésében — a marxista tanszék előadásorozatán kívül — nemcsak az olvasószolgálatl foglalkozó előadások (Szentmihályi János: *Az olvasószolgálat kérdései I—II. Bp., 1952. 1—13. o., illetve 1—16. o.*), hanem az egyes szaktárgyak előadásai is (Kóshalmi Béla: *Bibliográfia. Haraszthy Gyula: Osztályozás, szakrendszerek*) igyekeztek *szervesen* (nem »farokszerűen« [?]) beépíteni a mondanivaló tartalmi részébe. Hogy ez nem mindig sikerült kitűnően? Hogy követünk el hibákat? Azt nagyon jól tudjuk. De a hibák és hiányosságok ellenére is pontosan kellett volna ismernie Bodri Ferencnek a szocialista könyvtár funkcióiról szóló helyes tanítást. Nemcsak előadásokon, nemcsak jegyzetekben esett erről szó. Amikor pl. e sorok írója 1952. szeptemberében igen nehéz helyzetben átvette a tanszék vezetését, szükségesnek tartotta, hogy az egész hallgatóság előtt félre nem érhetően tisztázza a könyvtárosshivatás lé-

nyegét, vázolja az éppen kiadott kormányrendelet értelmében a magyar könyvtárügy egységét, a népkönyvtárak szerepét és feladatkörét. Szemináriumi megbeszéléseken is többször szerepelt az elmúlt két tanévben ez a témakör. Babiczky Béla előadásaihoz (A magyar könyvtárügy szervezete) kötelező olvasmányként szerepel az 1952. évi kormányrendelet.

Volt lehetőség »tudomásulvenni« e lényegbevágó elvi kérdéseket? Kétségtelenül volt! Kellő hatású volt *minden esetben* a tanszék nevelőmunkája a hallgatóság között? A DISZ vajjon megfelelő határfokon tudott tagjaival foglalkozni? Bölesészakari pártszervezetünk — Bodri Ferenc alapszerve világnézetű nevelés területén nem küzdött hiányosságokkal? Marxista-leninista tanszékünk munkája maradéktalanul eredményes volt? E négy utóbbi kérdésre nem-mel kell felelnünk s aláhúzzuk azt a tényt, hogy a könyvtárossképzés is »kitermelte« a pártunk által kielémett hibákat, s a tanszék oktató-nevelőmunkájának hiányosságait egy pillanatra sem akarjuk áthárítani más szervekre vagy tanszékekre! Bodri Ferenc felszólalása végső fokozatért volt hasznos, mert ráirányította figyelmünket arra a fontos kérdésre, hogy a tananyag megtanulásán túl, előadásaink és jegyzeteink tartalmi elemein túl sokkal nagyobb gondot kell fordítanunk a tanítások megfelelő elterjesztésére, hatásuk elmélyítésére is.

Természetesen Bodri Ferenc felszólalása, pontosabban a nyomában kialakult vita több lényeges és érdekes oktatási kérdést is felvetett (a népkönyvtárügy és a könyvtárossképzés stb.) E fontos és a tanszék, oktatásunk jövőjét erősen érdeklő kérdéstömeget nem e szerény »hozzászólás« keretében akarom a magam részéről megtárgyalni, hanem az »oktatási vita« befejezése utáni összefoglaló cikkemben. Most csupán az volt a célom — mivel nem tehettem meg a helyszínen —, hogy ezen az úton tiltakozzam én is Bodri Ferenc megállapításainak egyoldalúsága és helytelensége ellen.

HARASZTHY GYULA
egyetemi tanár

PELLENGÉR

40.000 lakos — 74 parasztolvasó

Kiskúnfélegyháza főterén, Petőfi szüleinek egykori házában, amelyet a rajta ékeskedő hatyúról ma is mindenki *Hattyúháznak* nevez, van a járási könyvtár. Szemben a költő szobrával. Valóban ihletőn hathatna a könyvtári munkára a »hely geniusa«. Látni fogjuk, mennyiben valósul meg ez:

Amint belépünk a könyvtárba, melynek szobái közül az első a kölcsönző, a második lenne az olvasóterem, s a harmadik az iroda és raktár, azonnal szembeötlik, hogy a könyvtári polcok üresen tátonganak. De ez nem is lehet másként, hiszen a kölcsönző melletti ú. n. olvasóteremben, amelyben sohasem olvasnak, tehát csak gúnyból hordja e nevet, leltározatlanul hevernek a könyvek. Ha valamennyi leltározva lenne, a könyvtári berendezés kevésnek bizonyulna.

E könyveknek valóban megvan a végzetük és ennek a szembeötlő rendetlenségnek megvan a története és természetesen oka is. A könyvtár 1951-ig mint városi könyvtár működött. 1950—53-ig özv. Jaksza Józsefné volt a könyvtáros, majd két hónapig Szabó András, most pedig Bogácsi Mihály a járási könyvtár vezetője. Ő 1953: december 2-án vette át a könyvtárat. Az átvétel alkalmával már megállapította a megyei könyvtár kiküldötte, hogy a helyi és a hálózati könyvállomány teljesen össze van keverve. A kétféle anyag szétválasztása már akkor kétheti munkába került. Ott hever az újra leltározandó anyag szétreakva szakok szerint. De ez a munka sem mondható alaposnak, hiszen az elfekvő letétkönyvek és a könyvekben szereplő leltári számok nem egyeznek, illetve teljesen össze vannak keverve. Bizony nem irigyléreméltó örökséget vett át Bogácsi elvtárs.

A február 27-én felvett jegyzőkönyv adatai szerint — ekkor tartott ugyanis a megyei könyvtár vizsgálatot — Jaksáné azt állította: utasítást kapott arra, hogy a hálózati és a helyi anyagot egy leltárkönyvbe leltározzák és a kétféle anyag együtt raktározható, illetve kölcsönözhető. Nem tudjuk, így van-e, de a hálózati anyagot sikerült teljesen összezavarni a helyi anyaggal és tökéletesen kaoszt teremteni. Scipio Africanus nem ültetett keserűbb lélekkel Carthago romjain, mint a szegény utód ez örökség felett. A jelenleg meglévő 15—16.000 könyvet — nem lehet tudni, hogy pontosan mennyi, mert csak »jegyzőkönyvileg lett átadva« — a fenti hibák kijavításával mintegy 1954 végére tudnák pontosan leltározni és ehhez is a könyvtár teljes személyzetének kellene dolgoznia. Jelenleg az a helyzet, hogy Jaksáné beteg, s a vezetőn kívül csak egy »könyvtári munkaerő« működik: Molnár Sándorné. Ő sajnos megállapíthatóan nem tud helyesen írni, iskolába menni nem akar. Hogyan volna képes egy tízezres könyvhalmazt helyesen szétválogatni? A könyvtárvezető öthetes iskolát végzett és a kecskeméti megyei könyvtárban volt azelőtt segédkönyvtáros.

Eddig a 16.000 kötetből 4520 van újra leltározva. Ebből 300 új könyv. Az utóbbi időben 1500 új könyvet kapott a könyvtár, ebből tehát még 1200 leltározatlan, következésképp használatlanul hever. Pedig a megyei könyvtár is küldött segítséget.

A letéti alap mintegy 7000 könyv, ebből is csak 500 van leltározva. Itt van tehát egyrészt a régi leltározandó anyag, másrészt áramlik az új, s mindkettőből csak egy töredék kerül az olvasókhoz.

Az irodai és pénzügyi adminisztrációt illetőleg az 1953. év és az előző évek hivatalos iratainak töredékeit különféle szemétpapírok közül és egyéb helyeken találta meg Bogácsi elvtárs, mivel a járási könyvtárnak 1953. évben, de még előzően sem volt iktatója. Igen kétséges, hogy a megtalált iratok teljesszámúak-e. Bizony Csáki szalmája volt itt minden.

Ezidőszert semmiféle katalógus nincs, mert a régi katalógust kivonták a forgalomból, hiszen ellenkező esetben még föl nem dolgozott könyveket is kérnének az olvasók. Ismételjük: az arány a következő: 16.000-ból 4520 van ezidőszert leltározva. Az állományösszetétel és kihasználtsági foka, a kölcsönzött könyvek megoszlása így érdemben meg sem állapítható, hiszen csak abból kölcsönözhetnek, ami már hozzáférhető.

Volt a könyvtárnak két fiókja, ezek 1954. februárjában személyzet hiánya miatt, mint hivatalos fiókok megszűntek. Ott aktívák társadalmi munkával látják el a könyvtárosi teendőket.

23 népkönyvtár, és pedig 11 községi és 12 tszcs, gépállomás, kultúrház és kórház könyvtára tartozik a járási könyvtárhoz. Ellátásuk a hálózati anyag teljes összehozására folytán elképzelhetően rossz. Most instruálta a megyei könyvtár a könyvtárvezetőt a csere lebonyolítására, a letéti állomány kezelésére és a tapasztalatcsere levezetésére, valamint a tapasztalatcsereén résztvevő vidéki könyvtárosok elszámoltatására. Most ellenőrizték az egyes népkönyvtárakat, a felmérés alkalmával megállapított hiányok jegyzőkönyveit, a letéti alaphoz, illetve a csere lebonyolításához szükséges nyilvántartásokat. Falusi könyvtárosok gyakorlatra nem igen jöhettek ilyen viszonyok között, három volt mindössze másfél, illetve két napig. Módszertani értekezletről hírből sem hallottak. Ankétokat, könyvismertetéscikket ritkán tartanak. Egy-egy téma irodalmát a meglévő könyvanyag alapján nem állítják ki, időközki, pl. mezőgazdasági könyvkiállítást sem csinálnak.

A februári forgalom a felnőttekből 871, a fiatalokból 309 volt. A kölcsönzött könyvek száma: ideológiai 42, egyéb tudományos és ismeretterjesztő 248, szépirodalom 2233, ifjúsági 1262, összesen 3785. A hálózat februári forgalma 1752, ebből 14 éven átluli 544, a kölcsönzött könyvek száma 1703. Az olvasóteremben kiadott könyvek száma a nullával egyenlő, legfeljebb néhány folyóiratot nézegetnek meg ott.

A bánásmód az olvasókkal megfelelő. Füzet kívánságaik bejegyzésére rendelkezésükre áll. A könyvkölcsönzés után megbeszélés van az aktívakkal, akik közül két igen derék fiatal alkalmas lenne, hogy jó könyvtári dolgozó váljék belőlük. Vajjon a tanács alkalmazza-e őket? A könyvtárnak nincs faliújság-táblája, csak a kécskeméti megyei lap fontosabb cikkeit teszik ki olvasásra.

1953-ban az olvasók összetétele: munkás 119, 5%; paraszt 74, 3%, értelmiség 200, 8%; egyéb 239, 9%; tanuló 1934, 73%; összesen 2566 olvasó.

74 parasztolvasó egy a tanyavilággal együtt közel 40.000 lakosú falu-városban! E szám minden szónál megvilágítóbban és elrettentőbben beszél. Még 1% parasztolvasó sincs a lakossághoz viszonyítva. S mindez az új kormányprogram utáni évben!

A legfontosabb feladat a könyvtárnál a személyzeti kérdés megoldása. A könyvtár vezetője szereti jelenlegi beosztását, de érzi tudása hiányosságát. Szeretne elvégezni egy könyvtárosképző tanfolyamot a lehető legrövidebb időn belül, s majd utána elvégezné a dolgozók gimnáziumát. Feltétlenül megoldandó feladat a járási könyvtár elhelyezése. A könyvtár jelenlegi elhelyezése nem teszi lehetővé, hogy a jövőben is el tudja látni a feladatát, ha egyszer rendbejött. Ehhez legalább is az egész Hattyúháza lenne szüksége. S nem szabadna olyan elemi segédeszköz teljes híjával lennie, mint pl. az írógép, amelyet esetről-esetre kölcsönöznek. Erről a tanácsnak kellene gondoskodnia, amint a fenti hibákért is elsősorban a tanács felelős, amely nem járt el a kellő körültekintéssel.

Deák Ferenc mondotta egy alkalommal az állatorvosi könyvek címlapján található lóról, hogy abban bizonyos betegségek megvannak, amelyek valaha valahol lovaknál előfordultak, de bizonyára egy lóban sohasem voltak meg egyszerre. A kiskúnfélegyházi Járási Könyvtár cáfolni látszik e deákferenci igazságot. Állapota — a jelenlegi vezető jóakarata ellenére és hibáján kívül — mintha ilyen valahol csak előforduló könyvtárbetegségek és hiányosságok gyűjtőpéldáját elevenítené elénk.

KATONA JENŐ

„Ej, ráérünk arra még!“

Az egyetemek és főiskolák különböző tagozataira: nappalira, estire, levelezőre a jelentkezések már lezárultak, a levelező tagozaton már a felvételi vizsgák is folynak. Csak egy szak van, amiről semmi határozottat tudni nem lehet. Ez a könyvtárósszak.

A Népművelési Minisztériumhoz, az Oktatásügyi Minisztériumhoz, az egyetemhez, de még szerkesztőségünkhöz is igen sokan fordulnak azzal a kérdéssel, lesz-e egyetemi, főiskolai fokon könyvtárosképzés, módjukban lesz-e azoknak a könyvtárosoknak, akik már állásban vannak, levelező oktatás révén megszerezniük a munkájukhoz feltétlenül szükséges képzettséget; a főiskolán tavaly végzett levelező hallgatók és az idén végző nappaliak is kérdik és kérik, hogy egyetemi fokon tovább tanulhassanak. Ezeket a kéréseket jogosnak érezzük. De sajnos még a kérdésre se tudunk válaszolni. Se mi, se a hivatalos szervek. Megkerestük mind a Népművelési Minisztériumot, mind az Oktatásügyi Minisztériumot. A következőket tudtuk meg. A Pedagógiai Főiskolán idén nem indul új évfolyam se a nappalin, se az estin és minden valószínűség szerint a levelező tagozaton sem. Az egyetemen nappali tagozaton valószínűleg kétszakos (magyar irodalom és könyvtárosképzés) indul. Hálynat vesznek föl, azt »nem lehessen tudni«. A dolog pillanatnyilag úgy áll, hogy esti tagozat nem lesz. A levelező tagozatról — legyen, ne legyen, kik iratkozhasnának be rá, kik ne — még folyik a vita. A főiskolán végzetlek egyetemi továbbképzéséről a minisztériumok és az egyetem között még szintén csak a vita folyik, és egyre kevesebb reménnyel kecsegtet.

Az persze helyes, hogy egy ilyen fontos kérdést, mint a könyvtárosok képzése és továbbképzése alaposan megvizsgálják, megtárgyalják és a leghelyesebb döntést hozzák az ügyben. Az azonban »vitatható«, hogy mikor kellett volna ezt a kérdést megtárgyalni és a döntést meghozni.

A hozzánk forduló, tanulni akaró könyvtárosoknak csak ennyit tudunk válaszolni. Ezért mi szőgyeljük magunkat.

Jelentősebb évfordulók és események 1954 december végéig

Július hó

2. 1949. megh. **Dimitrov, G.** a Bolgár KP főtítkára, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő alakja.
10. 1834. szül. **Neruda, J.** cseh író és költő.
12. 1904. szül. **Neruda, Pablo** chilei költő.
15. 1901. megh. **Csehov, A. P.** orosz író.
20. 1304. szül. **Petrarca, F.** olasz költő és humanista.
24. 1704. megh. **Gyöngyösi István** költő.
26. 1864. megh. **Fáy András** író.
28. 1804. szül. **Feuerbach L.** jeles német materialista filozófus.
31. 1784. megh. **Diderot, D.** francia író-filozófus.

Augusztus hó

4. 1884. szül. **Balázs Béla** író, esziéta.
5. 1844. szül. **Repin, J. E.** orosz festő.
9. 1914. megh. **Leoncavallo, R.** olasz operaszerző.
12. 1924. megh. **Bródy Sándor** író.
17. 1934. a szovjet írók első összszövetségi kongresszusa.
20. az Alkotmány ünnepe.

Szeptember hó

1. 1939. Németország megtámadja Lengyelországot, kitör a második világháború.
12. 1929. megh. **Rajnisz J.** lett népi költő.
15. 1924. **Apponyi Sándor** könyvtárát Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.
29. 1904. szül. **Osztrovszkij, Ny. A.** szovjet

Október hó

1. 1684. megh. **Cornelle, P.** francia tragédiáíró.
- 1938: megjelenik a SZK(b)P rövid története.
1949. a Kínai Népköztársaság megalakulása.
2. **Nemzetközi Békenap.**
5. 1864. megh. **Madách Imre** drámaíró, költő.
8. 1754. megh. **Filding, H.** angol író.
9. 1924. megh. **Brjusov V. J.** orosz költő.
13. 1924. megh. **Anatole France** francia író.
15. 1814. szül. **Lermontov, M. Ju.** orosz költő.
20. 1554. szül. **Balassi Bálint** költő.
31. 1944. megh. **Radnóti Miklós** költő.

November hó

7. 1917. **Nagy Októberi Szocialista Forradalom.**
12. 1834. szül. **Borodin A. P.** orosz zeneszerző.
17. **Nemzetközi Diáknap.**
18. 1854. szül. **Iványi Ödön** író.
28. 1820. szül. **Engels Fr.,** a tudományos szocializmus megalapítója.
29. 1924. megh. **Puccini, G.** olasz zeneszerző.

December hó

1. 1879. a Csongor és Tünde első előadása.
5. 1924. megh. **Reymont, W.** lengyel író.
20. 1949. a Nemzetközi Sztálin Békédíj alapítása.
21. 1879. szül. **J. V. Sztálin.**
22. 1944. Debrecenben megalakult ideiglenes magyar kormány.
23. 1804. szül. **Sainte-Beuve, Ch. A.** francia irodalomtörténetíró és kritikus.
1914. megh. **Hermann Ottó** etnográfus, természetludós.
30. 1944. megh. **Romain Rolland** francia író.

Összeállította: Vajda Pál

ESEMÉNYNAPTÁR

Eseménynaptár rovatumk arra szolgál, hogy a könyvtárosok felkészülhessenek az egyes évfordulókra, a jelentősebb alkalmakkor az itt közölt bibliográfiák alapján könyvkiállítást rendezhessenek és mind a bibliográfiákat, mind a rövid ismertetőket ajánló munkájukban felhasználhassák.

1954. május 26. A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA III. KONGRESSZUSA.

»A pártnak napról napra ki kell vívnia a tömegek bizalmát és szeretetét« — tanítja Lenin. A párt tekintélye ezen a bizalmon és szereteten alapul. Minden kommunista, minden pártmunkás legfontosabb kötelessége, hogy ezt a bizalmat és szeretetet erősítse, munkájával, fegyelmzettségével, önfeláldozásával, felvilágosító munkájával és megértésével dolgozótársai iránt. A tömegek jobb munkával, felajánlásokkal, ragyogó munkaeredményekkel készülnek a kongresszusra, amely a nép és a párt egységének fényes dokumentuma lesz. Ez a kongresszus jelentős állomása lesz a szocialista Magyarorszáért folyó harcnak.

A párt és pártépfés kérdései, Bp., 1953. Szikra. 324. old. Az SZKP XIX. kongresszusának anyaga. Második, bővített és javított kiadás, Bp., 1953. Szikra. 406 old. Andics Erzsébet: A magyarországi munkásmozgalom az 1848–1849-es forradalomtól és szabadságharcától az 1917-es Nagy Októberi Szocialista Forradalomig. (Az MDP Pártfőiskolája magyar párttörténeti tanszék. 1. sz.), Bp., 1954. Szikra. 124 old. Rákosi Mátyás: A Kommunista Magyarországi Pártjának megalakulása és harca a proletárforradalom győzelméért. A magyar Tanácsköztársaság. (Az MDP Pártfőiskolája magyar párttörténeti tanszék. 2. sz.), Bp., 1954. Szikra. 60 old. Nagy Imre: A kormány felévi tevékenysége és az 1954. évi feladatok, Bp., 1954. Szikra. 44 old. A pártmunka általános megerősítése feladatunk sikeres megoldásának alapja (Szabad Nép, 1953. november 11. 1. old.), A párt-demokrácia: erők hatalmas forrása (Szabad Nép 1953. július 26. 1. old.)

1884. augusztus 4-én, hetven esztendővel ezelőtt született **BALÁZS BÉLA**, író, filmesztéta. A Magyar Tanácsköztársaság napjaiban tagja volt az Irodalmi Direktóriumnak. A közoktatásügyi népbiztosság színházi osztályán dolgozott, majd részt vett a magyar Vörös Hadsereg diadalmas felsőmagyarországi hadjárataiban. Az emigrációban tevékenységének súlypontja a gyakorlati irodalompolitika síkjára tolódott át. Mint színházi kritikus tevékenykedett, könyvet adott ki a színhátek elméletéről, de egyre jobban hatalmába kerítette érdeklődését a rohamosan fejlődő új tömegművészet, a film. Cikkeiben, előadásaiban erről az új művészetről beszél és 1948-ban megjelent kitűnő összefoglaló művében, a »Filmkultúra«-ban, a Szovjetunió kivételével mindenütt zsakutcába jutott filmművészet kritikus problémáinak megoldásához járul hozzá. Közben egy pillanatra sem tér el eredeti művészetétől, az irodalomtól. A második világháború alatt írt versei megkapó dokumentumai a nyílt és egyszerű emberségnek, a nemzetközi munkásmozgalom régi harcos hagyományainak és egy szersmind az új típusú hazafiságnak egy új, egy megváltozott Magyarország iránt érzett forró nosztalgiának. Meghalt 1948-ban.

Balázs Béla: Az én utam. Összegyűjtött versek, Bp., 1945. Athenaeum. 278 old.; Csodálatosságok könyve, Bp., 1948. Révai. 163 old.; — —: Filmkultúra, Bp., 1948. Szikra. 255 old. Balázs Béla (Szabad Nép, 1948. május 18. 6. old.)

1924. augusztus 12-én, harminc esztendővel ezelőtt halt meg **BRÓDY SÁNDOR**, regény- és drámaíró. Szerkesztette a Jövendő c. lapot, amely a Nyugat irodalmi törekvéseinek volt az előfutára. Irodalmi példaképének Zolát és Jókait tekintette. Bródy a naturalista regény úttörője irodalmunkban. Népszerű író volt: sikeres drámákat és regényeket írt. Novelláiban és darabjaiban itt-ott feltűnnek korának problémái, az egyszerű emberek élete és tragédiái. Éles hangon gúnyolta az arisztokráciát, az osztrák-magyar monarchia urainak szűklátókörű, népellenes politikáját, az urak sznobizmusát, az úri erkölcsöt. Drámái közül legjelentősebbek »A dada«, egy kizsákmányolt, tönkretett falusi parasztlány története, és a »Tanítónő«, amely egy öntudatos fiatal lány küzdelmét mutatja meg a falu hatalmasaival. (A dráma a végén ellaposodik, nagy összeküléssel fejeződik be.) Bródy írásaiban szembefordul az uralkodó rendszerrel, bizonyos mértékig bírálja is, de a jövő távlatait nem tudja megmutatni.

Bródy Sándor: A dada. Erkölcsrajz 3 felv., Bp., Singer és Wolfner. 111 old.; — —: A tanítónő. Bp., 1908. Singer és Wolfner. 142 old.; — —: A nap lovagja. Bp., 1906. Franklin. 248. old. Magyar Irodalomtörténet, Bp., 1953. II. 433–434. old.

Osszeállította: Vajda Pál

BIBLIOGRÁFIÁK

MIKSZÁTH KÁLMÁN a címe az Országos Széchényi Könyvtár ajánló bibliográfiájának (1953., 13. old.), amely »A mi íróink« sorozat 2. füzeteként az irodalom haladó hagyományainak megismertetését célozza. Mikszáth legfontosabb regényeinek és elbeszéléseinek ismertetéseiben felvázolja az író fejlődését, kezdeti idejétől kritikai realizmusának kibontakozásáig, valamint a kort, amelyben Mikszáth Kálmán élt és írt. (A felsorolt könyvek mind megjelentek új kiadásban). Ez az ajánló könyvjegyzék útmutató a könyvtárosok részére, de jól használhatják tanárok, tanítók és tanulók is. Egy egészen üresen maradt oldal módot adott volna az itt-ott kívánczó bővebb ismertetésekre.

KÉT CSEHOV-BIBLIOGRÁFIA jelent meg az orosz remekíró halálának 50. évfordulójára alkalmából. Az Országos Széchényi Könyvtár A. P. CSEHOV címmel »A mi íróink« sorozatának 3. füzetében (1954. 16. old.) Csehov elbeszélő és drámai műveinek ajánló ismertetéseit fűzve egybe, megvilágítja írói és világszemléleti fejlődését. Módszere, az ismertett művek betűrendes jegyzékével kiegészítve, megfelelő. Szövegezése azonban itt-ott, főleg jelzők tekintetében gondosabb lehetne. Hiányzik az író halálának napja is. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár CSEHOV-ja »A világirodalom klasszikusai« című új sorozatának 1. füzeté, Tiszay Andor szerkesztésében igyekezősebb, sokoldalúbb, bár a művek ismertetésében szűkszavú. A novellairó és drámaíró jellemzését különválasztja a bibliográfiai résztől. (1953. 28 old.)

MIT OLVASSON A KONZERVÁRI DOLGOZÓ? (1954. 28. old.) a címe az Országos Műszaki Könyvtár zsebkönyv-alakú bibliográfiai sorozata 18. füzetének, mely a konzervári dolgozók szakmai továbbképzéséhez ajánl és ismerteti szak- és szépirodalmi munkákat.

MIT OLVASSUNK A BAROMFITENYÉSZTÉSÉRŐL az Országos Mezőgazdasági Könyvtár »A nagy természet« röplap-bibliográfiai sorozatának 11. száma, amely a keltetést és csirkenevelést, a felnőtt baromfi tartást és gondozását, a víziszárnyasok tenyésztését és a baromfibetegségeket tárgyaló szak- és műveket ismerteti.

A JÓ KERTÉSZ OLVASMÁNYAI ÉS EZT OLVASSA A MAKÓI HAGYMÁS! a szegedi Egyetemi Könyvtár kiadványainak 10. és 11. számú, nyolcoldalas nyomtatott röplap-bibliográfiája a szegedi zöldségtermelési és a makói gyümölcstermesztési ankét alkalmából jelent meg. Külön-külön sorolja fel a tárgykörbe tartozó kézikönyveket, az általános jellegű munkákat és a tárgykörön belül az egyes témákra vonatkozó szak- és műveket.

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI FORDÍTÁSOK JEGYZÉKE sorozat új füzetét adta ki az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya (1066—1110). A fordításokat a Módszertani Osztályon lehet tanulmányozni, a sokszorosított fordítások ugyanott megszerezhetők.

A BIBLIOGRÁFIAI TÁJÉKOZTATÓ, az Irodalomtörténeti Dokumentációs Központ kiadványa (1954., 1. sz., 86. old.) Kardos Tibor, Bor Kálmán, Törökne Erdélyi Ilona szerkesztésében szemle és egyéb dokumentációs rovatok kívül a Szovjetunió, a népi demokráciák és a tőkés országok haladó folyóiratainak jegyzékét adja.

A PÉCSI EGYETEMI KÖNYVTÁR KIADVÁNYAI, 53. kéziratként sokszorosított, 75 oldalas folyóiratjegyzék, amely a pécsi Egyetemi Könyvtár, egyetemi karok és tudományos intézetek 1954-ben megrendelt folyóiratainak hatalmas anyagát foglalja egybe, az ugyanott fellelhető régebbi évfolyamok adataival együtt. A betűrendes és szakrendi részre tagolt bibliográfia a könyvtárközi kölcsönzés megkönnyítését célozza.

TANULMÁNYOK SZTÁLIN-DIJAS SZÍNMŰVEKRŐL, a címe az MSZT 74. számú ajánló bibliográfiájának. A füzet az 1945—52. Sztálin-díjas színművekről írt tanulmányok és képanyag jegyzékét, életrajzi adatokat és a budapesti bemutatók időrendjét közli.

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KIKIÁLTÁSÁNAK 35. ÉVFORDULÓJÁRA 20 oldalas röpirat-bibliográfiát sokszorosított a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Tanácsköztársaságot ismertető művekről és cikkekről, valamint az e tárgyhoz tartozó szépirodalmi művekről. A füzetet szépirodalmi szemelvények egészítik ki.

**FELSZABADULÁSUNK KILENCE-
DIK ÉVFORDULÓJÁRA és MÁJUS A
MIENK!** címmel ugyancsak a Szabó
Ervin Könyvtár szöveggyűjteményt
adott ki a könyvtárosok számára. A
Tiszay Andor szerkesztette, különben jó
válogatású gyűjtemény műsorfüzet jel-
legű kiadvány és az ilyennek ös-zeállí-
tása, terjesztése szerintünk nem a könyv-
tárak bibliográfiai osztályainak tev-
ékenységéi körébe tartozik. Az utóbbi szö-
veggyűjteményt egyébként április 15-én
zárták és így aligha juthatott el idejé-
ben a vidéki könyvtárakhoz.

ÚJ SZERZEMÉNYEK címmel a Marx
Károly Közgazdaságtudományi Egvetem
Központi Könyvtára közzétette (kézirat-
ként, belső használatra) az 1953. szept-
ember—december havi szerzeményeinek
sokszorosított jegyzékét.

KIÁLLITÁSI ÚTMUTATÓ címmel az
Országos Széchényi Könyvtár Kossuth
Lajos és Jókai Mór halálának évfordu-
lójára, valamint a csehszlovák irodalom
ismertetésére egy-egy könyvkiállítási ta-
nácsadó röplapot sokszorosított kisebb
könyvtárak számára.

NEHÉZIPARI KÖNYVJEGYZÉKET
adott ki a Nehézipari Könyvkiadó mű-
szaki könyvtárosok számára az 1953.
augusztus és december közt megjelent
kiadványairól. A 82 oldalas bibliográfiai

jellegű könyvjegyzék húsz szakmai tárgy-
kör kiadványait ismerteti.

*

**A BIBLIOGRÁFIA A SZOVJET-
UNIÓBAN ÉS A NÉPI DEMOKRÁ-
CIÁKBAN (1954., 110. old. a Bolgár
Bibliográfiai Intézet kiadása) címe a
T. Borov szerkesztésében megjelent bol-
gár nyelvű könyvtárügyi kiadványnak,
amely a Szovjetunió és a népi demokrá-
ciák könyvtárainak bibliográfiai mun-
kásságáról tájékoztatja Bulgária könyv-
tárosait. V. Olisevnek az ajánló biblio-
gráfiák feladatairól írt tanulmánya a
szovjet könyvtárak bibliográfiai kiad-
ványait ismerteti és jellemzi. Külön cikk
foglalkozik a lengyel, csehszlovák, né-
met demokratikus, román és albán
könyvtárak könyvészeti munkásságával.
»A bibliográfia Magyarországon 1945-től
máig« (59—76. old.), K. Kosztov fordí-
tásában bibliográfiánk helyzetéről tá-
jékoztat, ismertette a budapesti, szepce-
di és debreceni egyetemi könyvtárak, va-
lamint az Országos Műszaki Könyvtár,
az Országos Mezőgazdasági Könyvtár
bibliográfiai működését és részle-
esen foglalkozik az Országos Széchényi
Könyvtár és a Szabó Ervin Könyvtár
bibliográfiai kiadványaival.**

Összeállította: **Tamás Ernő**

A Bibliotekar magyarul

A Bibliotekar 1953. 12. számában
főcikknek V. Leonova — R. Glejh — F.
Etingof »Mezőgazdasági szemléltető pro-
paganda« című fejtegetéseit tekinthet-
jük, amelyek szemléltető ábrákkal ki-
egészítve, gyakorlati tanácsokat közöl-
nek a Szovjetunió mezőgazdaságának
fejlesztését segítő könyvtári kiállítások
rendezésére. A »Törődjünk többet a tu-
dományos atheista propagandával« című
vezető cikk arra hívja fel a könyvtároso-
kat, hogy ne gépies kölcsönzéssel, ha-
nem az olvasók érdeklődésének felkelté-
sével terjesszék a természettudományos
könyveket. Az archangelski Dobroljubov
területi könyvtárról annak igazgatója,
Sz. Klujev ír a könyvtár alapításának
120. évfordulója alkalmából. A hírek közt
olvassuk, hogy L. V. Trofimov Lenin-
rendet kapott, több más könyvtárost pe-

dig »A Munka Vörös Zászlója«-rendjel-
lel, illetve a »Becsületérem«-rendjellel
és »A Munka Hőse« emlékéremmel tün-
tették ki. — Az 1954. 1. szám élén iro-
dalmi szemlét találunk »A nép a törté-
nelem formálója« tárgykörből. N. Kar-
klina a szovjet hatalom első könyvtár-
ügyi törvényerejű rendeleteit ismerteti.
»A népi demokráciák könyvtárügye«
című rovat ezúttal a lengyel könyvtár-
ak életéről ad képet. Érdekes könyvtár-
technikai eljáráások és megfigyelések ol-
vashatók »A könyvek egészségügye« ro-
vat cikkeiben. A Bibliotekar mindkét
száma tartalmaz hozzászólásokat közöl
a katalógusok kérdéseiről, a »Járasi és
falusi könyvtárak« rovat szacikkeiben
pedig a vidéki könyvtárügy problémáit
tárgyalja. Jó módszereket közölnek az
olvasók postájában megjelent szaksze-
rűen megírt levelek is.

AZ ORSZÁGOS OSZTÁLYOZÓ BIZOTTSÁG ÚJABB HATÁROZATAI

A Könyvtáros 1953. évi 8—9. számában a 43—45. lapon ismertettük az Országos Osztályozó Bizottság munkásságát és összesítve közöltük eredményben levő határozatait. A következőkben az 1953. év második felében hozott újabb döntéseiket adjuk a tárgyászó betűrendjében, hozzá a tizedes jelzetet és a néhol szükséges magyarázatot.

Agglomerálás (bányatermékek előkészítése) 622.78
Agrárszocializmus 333.12:335 (a németnyelvű 3. teljes kiadás más megoldásával ellentétben)

Államkapitalizmus 330.148 [330.173.3]
Anyagellátás (üzemi) 658.27.002.3
Bányaelektro-lakatoság 621.31:622.002.5
Bányalakatoság 621.757:622.002.5
Beruházási terv 658.511.5
Ciklusos művelés 658.387.044.5
Diszpécser-rendszer 658.514

Dramaturgia

irodalmi vonatkozásban 8.08—2
színművészeti vonatkozásban 792.07
egyes előadások kritikáját ld. az egyes műfajok szerint formai közös alosztással
Egyéni megtakarítási számla 657.43:658.561.011
Egyéjemi gazdaságok 378.161.73 (ld. még 631.14 mezőgazdasági üzemek fajtái termelvények szerint)

Elemnyomok 631.81.095.337/.338

Ellenőrzési terv 658.513

Erdővédelem 502.75:634.9

Fehérfém 669.65

Forgácsológépek, forgácsoló szerszámgépek 621.91/.95

Földrendezés üzemtani szempontból 631.153.3

Függetlenségi harc

gyarmati 325.485

nemgyarmati 327.272

Fűrészipar 674.023.013.1 (ld. még 634.982 fakitelemés)

Fűrésztelepek 674.023.013.5

Generálorganizáció

közgazdasági 330.23

mezőgazdasági 631.153.2

üzemgazdasági 65.012.3

Generáltervezés

közgazdasági 330.23

mezőgazdasági 631.153.2

üzemgazdasági 65.012.2

Gépállás 658.28.004.7

Géplakatoság 621.756

Grafikon a termelésben 658.513.1

Grafikon szerinti termelés 658.513.4

Gyártástervezés 658.512

Gyártóeszközök fogyasztási normái 658.516.2

Háztáji gazdaság, háztáji gazdálkodás

333.2 (1—71)

Hidrolízisipar (faelcukrosítás) 661.728.093.8:663.534

Hóviszatarítás 632.111.3:551.578.4

Keleti tudományok 49

Klasszikus ókortudomány 47

Kominform 3KP (10) 4

Komplextervezés

közgazdasági 330.23

mezőgazdasági 631.153.2

üzemgazdasági 65.012.2

Könyvelés **Lozinszkij módszerrel** 657.012.3.

Lakatosipar általában

gyáripari 621.756

kisipari 683.3

Lakatosipari szakmák

bányalakatos 621.757:622.002.5

bányaelektrolakatos 621.31:622.002.5

géplakatos 621.756

szerszámaklatos 621.756

vasszerkezeti lakatos 621.757

Lezinszkij könyvelés 657.012.3

Lökajtásos repülőgép 629.135.9.035.5

Mélyépfítés általában 624.1

Mélyszántás 631.512:631.312.52

Mintaasztalos (öntödei) 621.748.521

Munkaerőterv az üzemben 658.51:658.3

Munkairányító-szolgálat 658.514

Műszaki fejlesztési terv 658.5.012.3

Műszaki fejlődés 62.001.6

Műszaki szervezési intézkedések tervezése, mű-

szintterv 658.5.012.32

Nyomelemek 631.81.095.337/.338

Ókortudomány (klasszikus) 47

Operatív számvitel 657.58 [3K]

Operatív szervezés 658.012.3

Operatív tervezés 658.513.4

Orientalisztika 49

Pártfőiskola 3KP4 [378]

Szabadságharc

gyarmati 325.485

nemgyarmati 323.272

Szántófüves mezőgazdasági rendszer 631.582.9

Szerkezeti anyagok 620.22

Tájtermelés (növénytermesztés a termelési hely szempontjából) 631.961

Takarmánybázis 636.085:631.153.2

Tangazdaságok 371.617.3

Településföldrajz általában 913.0 [711.4]

Településtörténet általában 913.0 [711.4] (091)

egyes helyek településföldrajzát, illetőleg településtörténetét a kérdéses hely földrajzához, illetőleg helytörténetéhez kell beosztani

Termelési mutatószámok 311.141:338.011

Tervfelbontás 658.513.6

Tervszerű megelőző karbantartás, TMK 658.58

Városkörnyéki övezet kialakítása 712.25

Vas- és fémipar 621.7/.9

Vasszerkezeti lakatoság 621.757

Viljansz-féle szántófüves mezőgazdasági rendszer

631.582.9

Villamosenergiaipar 621.31

Villamosipar 621.312

Zöldövezet kialakítása 712.27:635

Kérjük osztályozó Kartársainkat, hogy munkájukban felmerülő nehézségeiket, amelyek a táblázatok olykor nem eléggé éles megfogalmazásából vagy a szocialista és polgári kifejezőmódok és értelmezések ellentétéből származnak, frásban közöljék az Országos Osztályozó Bizottsággal (Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, VIII., Múzeum-kr. 14—16. címén), hogy a Bizottság módszertani segítségét nyújthasson és a dolgozók és a Bizottság együttműködése biztosítsa az ország könyvtáraiban folyó szakjelzet-megállapítások kívánatos egyöntetűségét.

VEREDY GYULA

az Országos Széchényi. könyvtár munkatársa

AZ OLVASÓKÖRÖK SZERVEZÉSÉRŐL

Sallai István elvtárs A Könyvtáros januári számában figyelemreméltó fejtegetésekben válaszolt Juhász Sándor kismarjai könyvtáros kérdésére az olvasókörök munkájával kapcsolatban. E problémához hozzászólva meg kell állapítani, hogy az olvasókörök szervezése bizony nem megy simán. Ha olyan olvasóköröket akarunk szervezni, amelyekbe szívesen, érdeklődéssel jár a falusi lakosság, akkor hosszú és türelmes munkára kell felkészülnünk, mert ez éppen olyan nagy munka, mint egy falu lakosságával megszerettetni az olvasást. Azal a módszerrel próbálkoztam, hogy biztattam az olvasni szerető asszonyokat, férfiakat, olvassanak fel egy-egy nagyon mulatságos, szórakoztató, rövid olvasmányt az olvasásért zsörtölődő családtagoknak. E kísérleteket rendszeres felolvasások követték a családban. Összejönnék a szomszédok is és esténként a gyerekekkel olvastatnák fel, vagy valamilyik felnőtt nyitja ki a könyvet és olvas fel. Ezeket a felolvasásokat nem jelentjük, de — vannak. Sőt napról-napra szaporodnak. Ez szerintem biztos jel arra, hogy az ilyen módon, maguktól alakuló »olvasókörök«, előbb-utóbb fejlődnek és ezért figyelemmel kell kísérnünk e jelenségeket, mert belőlük alakíthatjuk ki utóbb az irányított olvasóköröket. A másik módszer az, hogy ne mi hívjuk össze felolvasáshoz a látogatókat, hanem keressük meg azokat a helyeket, ahol összejönnek tollat fosztani, vagy más közös munkára, esetleg éppen csak beszélgetésre és kérjük meg őket, hallgassák meg egy-egy rövid elbeszélés felolvasását. Ha eleinte nem is örülnek különösebben ennek, de nem utasítanak vissza és többnyire akad, aki megkedveli ezt az eddig számára szokatlan szórakoztatást. Így lassan, fokozatosan kiépíthetjük az olvasóköröket, a példa vonz és önkéntesen is alakulnak majd falusi olvasókörök.

A keceli népkönyvtár olvasóterme

Most például hetenként tartok felolvasást a gazdaasszony-szakkörben és máris szívesen fogadják látogatásaimat.

VETŐ GYÖRGYNÉ
keceli népkönyvtáros

A KÖNYVTÁR TECHNIKAI KELLÉKEINEK MINŐSÉGÉRŐL

Minden katalógus mulandó életű; éppen úgy, mint a sokat forgatott könyv, elrongyolódik, beszenyeződik. Az utóbbi években a könyvtárak forgalma rohamosan nőtt és ezzel párhuzamosan a katalógusok igénybevétele is fokozódott. Egyes elrongyolódott katalóguscédulák kiemelése, a megfelelő számú cédula megrendelése, újból való beosztása még a sokszorosítóval rendelkező könyvtárakban is körülményes. Lassú munka, amelyhez még külön munkakerőre is szükség van. Más könyvtárakban pedig szinte megoldhatatlan feladat a folyómunkák mellett a cédulamásolatgatás. A katalógusok időelőtti elrongá-

lódását nagyon elősegíti azok papirosának egyre romló minősége. Nem mondhatjuk, hogy »katalóguskartonok«, ez túlzás volna. Ezek a most beosztott cédulák ugyanis nagyon rövidéletűek lesznek és kicserélésük rengeteg időt, fáradságot okoz majd. Emellett a katalógusok használhatóságát is csökkentik a vékony laposkák, ugyanis könnyen egymáshoz tapadnak, az olvasó »átlapoz« rajtuk, sőt a katalógus gondozója is könnyen tévedhet emiatt a beosztásnál, két lapot oszthat egy helyre. A cédulák rossz minősége tehát közvetve az egész könyvtári munka minőségét is rontja.

Hozzájárul a cédulák gyorsabb elhasználódásához a katalógusszekrények felületes kidolgozása is. A katalógus bővítésénél — amire nagyobb könyvtáraknál sűrűn kerül sor — a céduलाanyagot meg kell mozgatni. Ha a katalógusszekrények méretezése pontos (aminthogy pontosnak kellene lennie), lényegesen kevesebb cédulát kell kiemelni, átadni, mert a fiókok cserélhetők. Az utóbbi években készült katalógusszekrényeket azonban felületes munkával állították elő, a fiókok még egy szekrényen belül sem cserélhetők. Emiatt az egész céduलाanyagot ki kell emelni és át kell rakni, ami nemcsak fölösleges fáradság, hanem a cédulák rongálódásához is jelentősen hozzájárul. Gyakran a rögzítőrúd nem fekszik középvonalban, vagy pedig alacsonyabban van elhelyezve, semhogy a cédulák kivágásában elfordítható lenne.

Legutóbb egyes könyvtárak javaslatot dolgoztak ki a céduलाanyag jobb megőrzésére. A javaslatokat most próbálják ki. A legfontosabb feladat azonban az, hogy a könyvtárak számára jóminőségű, erős katalóguskartonokat gyártsanak, mert így aránylag kis áldozattal sok fölösleges kiadástól mentesülnék. A könyvtárak vezetőségeinek több gondot kell fordítaniuk a technikai kellékek, a felszerelések minőségének ellenőrzésére és meg kell követelni az anyagellátó szervektől a jóminőségű kartont, szigorúan ellenőrizni a szabványméretek betartását a céduláknál és a katalógusszekrényeknél egyaránt. Ezeknek a hiányosságoknak nyílt feltárása az illetékes szervek előtt remélhetőleg bizonyosan eredményt hoz majd.

SCHNELLER KÁROLY
az Országos Széchényi Könyvtár
dolgozója

AZ ÓZDI KOHÁSZATI ÜZEMEK KÖNYVTÁRI VISZONYAIRÓL

Valóság, hogy sok könyvtárban rossz az állomány összetétele. Nálunk is ez a helyzet. Sok a kihasználatlanul heverő ideológiai és kevés az olyan szépirodalmi mű, amelyet a legtöbben szeretnének olvasni. Öröm, hogy kiadóink idei programja sok ilyen könyv kiadásával biztat, de még így is nagy a hiány. Nagyon sokan keresik Gárdonyi könyveit, Jókai Kárpáthy Zoltánját, Aranyemberét, a Fekete gyémántokat, Móricz Boldog emberét, Sáraranyát, amelyekből már régóta nem jelent meg újabb kiadás, vagy ha jelent is meg, kevés példányban. Az ifjúsági könyvek tekintetében kiadóink bátrabban nyúlhatnak a Verne-regényekhez és a hasonlóan, képzeletet megmozdító, ismereteket gyarapító munkákhoz. A Szovjetunióban nagy olvasótáborra van a Cooper és Mayne Raid könyveknek, ezeket nálunk a felszabadulás óta még nem adták ki. Nagyon kevés az új könyvek között a meséskönyv, pedig a jó meséskönyvet még a felnőttek is nagyon szeretik. Olyan meséskönyv kellene sok, mint amilyen Illyés Gyula 77 magyar népmeséje. Egyes íróink gyűjthetnék az újabb népmeséket; nem ártana kiadni Arany László és mások mesegyűjteményét sem.

Sok a hiányunk könyvtárunk helyisége, berendezése tekintetében is. Raktárunk már régóta kicsi, polcaink megteltek; panaszunkat azonban a kultúr otthon vezetősége és az üzemi bizottság nem veszi figyelembe. Négy éve biztatnak azzal, hogy az épületre emeletet húznak és akkor a könyvtárnak is lesz meg-

Az Ózdi Kohászati Üzemek könyvtárának plakátja a ponyvairadalom ellen

felelő helyisége. Kérdés, hogy ez a régóta húzódó terv megvalósul-e az idén. Polcaink ósdiak, magasak, tetejük még létráról is alig érhető el. Berendezésünk szegényes és hiányos, még egy árva kölcsönzéstallunk sincs. Olvasótermünk van ugyan, de nem a mellettünk levő teremben, hanem az emeleten. A szomszédos teremben a képzőművészeti szakosztály működik és hiába kértük többször, hogy cseréljék meg a képzőművészeti szakosztály helyiségét az olvasóteremmel, kérésünket az üzemi bizottság nem teljesíti. A továbbfejlesztés anyagi feltételei jelenleg biztosítva vannak. Havonta 15.000 forintot kap összesen a könyvtár, ebből 10.000 forint megy könyvbeszerzésre, tehát e tekintetben nem panaszkodhatunk.

A patronáló tevékenységgel kapcsolatban elmondhatom, hogy könyvtárunkat a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár inkább csak névleg pártfogolja. Segítő tevékenysége ugyanis eddig nem nagyon mutatkozott meg. Néha-néha leküld részünkre egy-egy bibliográfiát, kiállítási útmutatót, de ezenkívül más segítséget nem kaptunk tőlük. Nemrég itt járt Drechsler elvtársnő, hogy a patronálás kérdéseit megbeszélje velünk. Sokat jegyzett és ígért is egyet-mást, reméljük itt jártának lesz is eredménye. Mivel a műhelykönyvtárak száma túlságosan nagy volt (48) és nem volt elegendő erőnk irányításukra, kézbentartásukra, az üzemi bizottság kérésünkre a Csepelen tapasztaltak alapján március elsejével kezdődő háromhónapos végrehajtási határidővel elrendelte a műhelykönyvtárak összevonását. Számuk így 16-ra csökken, és az eddigi 150—200—300 kötet helyett egy-egy műhelykönyvtár állománya 800—1000—1200 kötetből fog állni. A nagyobb állományból könnyebb az olvasók igényeit kielégíteni és ugyanakkor egyszerűbb a műhelykönyvtárak ellenőrzése, irányítása, segítése is. Javasoltam — írásban is — az üzemi bizottságnak, hogy a kohászati szakszervezet központjának engedélyével, a csepeliekéhez hasonlóan, létesítsünk teljesítményminimumot és adjunk tiszteletdíjat a műhelykönyvtárosoknak, azonban többszöri sürgetésemre sem kaptam választ. Mivel három függetlenített könyvtáros, ilyen sok műhelykönyvtár, több mint 32.000 kötetes állomány és mindennapos kölcsönzés mellett a sokrétű munkát nem tudja elvégezni, kértem

Olvasómozgalmi plakát az Ozdi Kohászati Üzemek könyvtárában

a jó könyvtármunka érdekében a függetlenített könyvtárosok számának növelését — egy fővel. Az üzemi bizottság ezt a kérésünket sem teljesítette, amint támogatást általában hiába várunk, még a műhelykönyvtárak összevonásánál sem adtak segítséget. Január 31-i határidővel cserekönyvvalapot létesítettünk 1000 kötettel, hogy meggyorsítsuk a műhelykönyvtárak könyvcserejét. Ebben a negyedévben különben a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából a gyarmati ifjúság napja tiszteletére a nagyüzemi DISZ-bizottság, az MSZT nagyüzemi szervezete és a kultúrotthon könyvtára közösen irodalmi könyvismertetést rendezett (Németh Imre: Óserdők mélyén és Valentyinov: Afrikai történetek) és bemutatta az »Algír harcol« című keskenyfilmet.

Szólnom kell még az üzemi könyvtárosok képzésének és továbbképzésének elhanyagolásáról. Sem a Népművelési Minisztérium, sem a SZOT nem törődik velünk eléggé. Az illetékes szakszervezeti központoknak pedig kisebb gondjuk is nagyobb ennél. Örvendétek ellenben, hogy a kohászati szakszervezet központja a nyárra kéthetes tanfolyam rendezését tervezi.

NAGY JÓZSEF,
az Ozdi Kohászati Üzemek
kultúrotthonának könyvtárvezetője

A BÉKÉS MEGYEI KÖNYVTÁR »IRODALMI FEJTÖRŐJE« ÉS AZ OLVASÓMOZGALOM

Március elején kezdtük meg az »Irodalmi fejtörő« rejtvénypályázatunkat azzal a leplezetlen céllal, hogy könyvtárunk iránt fokozzuk az érdeklődést. A könyvtár kölcsönző helyiségében, a város szívében levő fiókkönyvtárban és a középiskolákban függesztettük ki a plakátokat. Ezek nemcsak általános felhívások voltak, hanem a kérdésekből is adtunk kóstolót és ezzel sok olvasóban felébresztettük a szunnyadó versengési szellemet.

A kérdőívek terjesztésénél a legegyszerűbb, de legnagyobb gondosságot igénylő és egyben leghatásosabb eljárást alkalmaztuk. A könyvtári kölcsönzés időtartama alatt beszélgetés közben adtuk át az íveket olyan olvasóknak, akikről feltételezhettük, hogy megfejtve adják vissza. Ma már nem gond a terjesztés. Az olvasók kérik a pályázati íveket és egymásnak ajánlják a versenyben való részvételt. Olvasóinkat izgatja a »telitalálat« reménye. Nem is kis dicsőség mintegy száz kérdésre pontosan megfelelni (ennyi bűvik meg a tíz kérdés-csoportban) és buzditólag hat rájuk az is, hogy komoly irodalmi alkotásokat nyerhetnek. Vigyázunk arra, hogy a pályadíjak is lelkesítsék a résztvevőket. Így Puskin Anyeginjének új és nagyon szép kiadása több példányban várja, hogy a boldog nyertesek kezükbe kapják. A könyvesboltokban már alig kapható, de a Megyei Könyvtárban még hónapok múlva is megnyerheti egy-egy szerencsés megfejtő.

Egy fordulót már lezártunk. Megállapíthatjuk, hogy máris többet értünk el, mint amit reméltünk. 35 megfejtés érkezett be és minden pályázó részt vett a sorsoláson. Izgatottan figyelték az eredményt és aztán szinte kapkodták a telitalálatos szelvényeket és csoportokban tárgyalták a sikeres megfejtéseket. Még akkor kiosztottuk az új fejtörő kérdőíveket és voltak, akik azonnal nekibuzdultak a megfejtésnek. Az új kérdőívet sokkal tervszerűbben szerkesztettük meg. A kérdés-csoportok általában olyanok, hogy a helyes feleletet az olvasó bátyrendre katalógusunk felhasználásával könnyen megadhatja. Ezt nem is titkoljuk, de ők maguktól is felismerték, hogy így

segíthetnek magukon. Ez rászoktatja őket a katalógus használatára és most már olvasmányaik kiválasztásánál is igénybeveszik. Kölcsönzés közben megfigyelhetjük, hogy az olvasók összetévesztik a hasonló nevű szerzők műveit. Ezért vettünk fel a fejtörőben ilyen kérdést is: »Nagy Sándor, Nagy Lajos és Nagy István könyvei összekeveredtek. Kérjük szíveskedjék minden címet a szerzőhöz visszairányítani.« Ezután felsoroljuk a három író könyveit teljes összevisszaságban. Akad olvasó, aki azzal könnyíti meg a fejtörés munkáját, hogy kivészi a könyvet, amelynek nem tudja a szerzőjét. Mi csak örülünk ennek, hiszen a fejtörőben általában azokat a műveket szerepeltetjük, amelyeket népszerűsíteni akarunk.

A felnőttek részére rendezett fejtörővel egyidőben az ifjúsági könyvtárban is megszerveztük az irodalmi rejtvénypályázatot. Ez látványos, mert kép- és betűrejtvények készülnek a gyermekek számára. A táblákra elhelyezett rejtvények díszes hatásukkal állandóan felkel-tik a gyermekek érdeklődését. Április 7-én új fejtörő készült az ifjúsági könyvtár részére és még aznap 23 megfejtést adtak be a gyerekek, 13 megfelelt. Irodalmi fejtörőnk — mely iránt könyvtáros társaink is érdeklődnek — az olvasókat szórakoztatja, neveli és közvetett módon, de hatásosan irányítja érdeklődésüket. Hasznos azonban a könyvtárosok szempontjából is, mert serkenti a szellemi frissességet és arra szoktatja őket, hogy határozott szempontok szerint csoportosítsák olvasmányaikat.

SZABAD OLGA

a Békés Megyei Könyvtár munkatársa

HOGYAN DOLGOZIK AZ ORSZÁG LEGJOBB BÁNYÁSZKÖNYVTÁRA

Nemrég az a kitüntetés érte megyénk egyik bányaiüzemi könyvtárát, hogy az ország minden nagyobb szénbányájának üzemi könyvtárosa az Egercsehi-Bányatelep üzemi könyvtárában kétnapos tapasztalatcserén vett részt. Hogyan érdekelte meg az alig 800 lelket számláló bányatelep üzemi könyvtára és annak könyvtárosa, Starcz András elvtárs ezt a kitüntetést? A válasz rövid és mégis sokatmondó: Egercsehi-Bányatelepen van az ország legjobban működő bányász-könyvtára. Jó munkájáért, többszöri ju-

talmazott mellett, elnyerte az Országos Bányász Szakszervezet vándorzászlaját, valamint a Megyei Könyvtár vándorzászlaját is. Ezeket a vándorzászlókat azonban nemcsak elnyerte, de meg is tartotta.

A könyvtárnak 3477 kötet könyve, 924 olvasója és március hónapban 8560 kötet könyvkölcsönzése volt.* A kérdés önkéntelenül is felvetődik, hogy miként lehet 800 lelket számláló bányatelep könyvtárának 924 olvasója? Úgy, hogy a bányatelep központi könyvtára mellett akna- és legényszállás könyvtár is működik. Azokban a községekben, amelyekben bányászok laknak, mint például Egerbocs, Mónosbél, Fedémes, Istenmezeje, Starcz elvtárs fiókkönyvtárakat szervezett. Ezeket a könyvtárakat ő maga irányítja, látja el könyvanyaggal, cseréli ki a már elolvasott könyveket. Ez a módszer máris megmagyarázza a lakosság számarányától eltérő elég nagy olvasói számarányt, de kérdés még, hogy miként tud egy személy, az aprólékos könyvtárostmunka mellett 8656 kötet könyvet egy hónap alatt kikölcsönözni. Ez a teljesítmény egy-két megyei, de legtöbb járási könyvtárnak is becsléletevé válnék. A könyvtár ezenkívül márciusban két irodalmi előadást, egy szakkönyvismertetést, egy klubdelutánt, hat olvasói estét, képkiallítást és állandó jellegű könyvkiallítást is szervezett.

Az igaz; hogy a rendezvények is mind segítik a könyvtárost a könyvek népszerűsítésében, de azok megszervezése is jelentős munka. Az Egercsehi-Bányatelep üzemi könyvtárosa mindezt úgy tudja elvégezni, hogy a pártszervezet és a szakszervezet nemcsak elvi segítséget ad könyvtármunkájához, hanem gyakorlatit is, ha ez szükséges. Például az előző szűk helyiségből, ahol alig fért el egy-két ember, a könyvtárát olyan épületbe költöztette, amely biztosítja a kényelmes helyben olvasást is. A szakszervezet gondoskodik arról, hogy a jóléti alap felhasználásánál a könyvtár is megkapja a könyvvásárlás céljára neki járó pénzt. bár ezt természetesen a könyvtáros is szorgalmazza.

A tömegszervezetek, a DISZ, MNDSZ, Szabadságharcos Szövetség és az úttörők szabadidejükben tényleges dolgozói a könyvtárnak. Például a DISZ-tagokból

* A kikölcsönzött kötetek számát az olvasókéhoz viszonyítva feltűnően soknak találjuk. Valószínűleg a helyben olvasott könyveket is magában foglalta. (A szerk.)

szervezett könyvkötőbrigád eddig több mint 150 kötet megrongált könyvet kötött be. Ezzel 1500 forintot takarított meg a könyvtárnak és ebből az összegből majdnem 100 új könyvet vásárolhattak. A könyvtáros irányításával mindent megtesznek a könyvállomány védelme mellett azért is, hogy az állomány állandóan gyarapodjék, mert a könyvek iránti hatalmas érdeklődést másként nem is lehetne kielégíteni.

Az Egercsehi-Bányatelep könyvtárosának módszereit már ismerik azok a könyvtárosok, akik tapasztalatcserén voltak a könyvtárban és ismeri megyénk csaknem valamennyi könyvtárosa. Nincs olyan értekezlet, hogy Starcz András a könyvtármunka érdekében jó ötleteivel ne adna segítséget könyvtáros társainak. Egyszerű bányászból lett könyvtáros, több mint két-évtizeden keresztül a föld mélyében fejtette a szénét.

A kép, amit adni szeretnék az Egercsehi-Bányatelep könyvtáráról, nem lenne teljes, ha csak azt írnám meg, ami jó és szép. Megemlítem tehát a hiányosságot is, amely elég súlyos — kevés a könyv! A könyvtárnak nemcsak Móricz, Mikszáth, Jókai, Gárdonyi műveiből, hanem az ifjúsági irodalomból és a színművekből is kevés példánya van, de hiányznak az olyan nélkülözhetetlen műszaki munkák is, amelyek segítenék a bányászokat a korszerű gépesítés alkalmazásában, valamint a több és jobb szén termelésében. Ezek a művek nem azért hiányoznak, mert Starcz András nem akarta beszerezni, hanem azért, mert nem kapja meg őket. Ennek a hiányságnak megszüntetése sürgős feladat.

HEGEDŰS ANDRÁS

a Heves Megyei Könyvtár vezetője

TAPASZTALATCSERÉN JÁSZBERÉNYBEN

Régi tervünket valósítottuk meg március 19-én, amikor tapasztalatcsere céljából meglátogattuk a jászberényi járási könyvtárat, amelyről úgy tudtuk, hogy az ország egyik legjobb járási könyvtára. Mi, a hatvani járási könyvtár dolgozói is értünk el eredményeket és ezeket akartuk összevetni a jászberényiekével. Egy év alatt községi népkönyvtáraink 15—50—100 kötetes kölcsönzésükkel — Kerekharaszt kivételével, ahol a lélekszám nagyon alacsony — 400 kötet fölé

emelték, népkönyvtárosaink között alkad azonban olyan is, aki mint Fácán János Rózsaszentmártonban, Kovács László Ecséden rendszeresen 600 kötetnél többet kölcsönöznek, Nándorfi Géza pedig Heréden a téli hónapokban havonta 1000 kötetnél többet kölcsönzött. Több mint félede nyertük el és azóta őrizzük a megyei könyvtár »A megye legjobb járási könyvtára« feliratú kitüntető vándorzászlóját. Eredményeink fokozásához szélesebb látókörre, több tapasztalatra van szükségünk, mint amit saját könyvtárainkban megszerezhetnénk; részben ezért is mentünk Jászberénybe.

Szándékosan választottunk látogatósunkra olyan napot, amelyen a jászberényi könyvtár hanglemez zenei estét rendezett. A rendezvény kitűnően sikerült, jól szervezték, mintegy 40—45 hallgató vett részt rajta. Jó módszer, hogy a hanglemezeket a rendezvény hallgatói adták kölcsön Varga Antal könyvtárvezető előzetes kérésére. Az ilyen rendezvények szerintünk helyesek, de első sorban a kultúrotthonok és nem a könyvtárak céljára. Ezt azért emelem ki, mert a jászberényi könyvtárban — mint megtudtuk — hosszú idő óta nem volt önálló irodalmi előadás, vagy más hasonló irodalmi jellegű rendezvény. A könyvtárvezető a zenei este rendezését azzal okolta meg, hogy az olvasók csak irodalmi előadásért nem mennek el a könyvtárba. Ezt a megokolást azonban nem fogadjuk el. Cáfolja a jászberényi könyvtár havi 9000 kötetes kölcsönzése is, de saját tapasztalataink is. A mi havi 4000 kötetes kölcsönzésünknel (1200 olvasó) vannak olyan olvasók ötvenen, százan, százhuszan, akik »csak« irodalmi előadást is meghallgatnak. Hogyan volna lehetséges akkor az, hogy Jászberényben, ahol sokkal nagyobb a kölcsönzések száma, ne akadnának ilyen olvasók.

A rendezvény előtt körülnéztünk a könyvtárban. Az olvasók véleményét a tisztaság, a bútorok ízléses elhelyezése erősen befolyásolja, a szakemberek szemében pedig fontos tényező a raktári rend. Hiszen a könyvtáros legfőbb feladata a könyvek rendbentartása. E tekintetben a jászberényi könyvtárban szerzett tapasztalataink kedvezőtlenek. Bár az ifjúsági műveket külön kezelik, éppúgy, mint mi Hatvamban, mégis több ifjúsági műre leltünk a szépirodalmi munkák között (például Gorbатов: »Az

én nemzedékem«). Kifogásunkra azt a választ kaptuk, hogy ez »nehéz ifjúsági könyv«. Am Koosedub »Hazámat szolgálok« című könyvét az ifjúsági művek közt találtuk és több ismeretterjesztő könyvre is akadunk a szépirodalmi művek között.

Helytelennek, szinte gépiesnek ismerjük meg a jászberényi kölcsönzési módszert is. Az aznapi kölcsönzés folytán kicserélt könyveket két polcon tartják és gépiesen ebből az állományból kölcsönöznek. Szemem láttára történt, hogy egy olvasó magyar klasszikus műveket kért és a kölcsönző könyvtáros az aznapi cserélt anyagból tett eléje néhány darabot, hogy válogasson. Az olvasó szerencséjére ezek közt volt Móricz »Új világot teremtsünk« című kötete, de más magyar klasszikust hasztalan keresett az eléje tett könyvek között. Ugyanakkor a polcon jónéhány más Móricz és Mikszáth mű sorakozott. Mikor ezeket leemeltem és elébe tettem, örömmel választott még ki egy Móricz, egy Mikszáth művet és egy szovjet szépirodalmi munkát. A könyvkártyák is azt bizonyítják, hogy a kölcsönzés »módszere« gépies, mert például két-három hónapig folyamatosan ugyanazok a könyvek forognak, majd ugyanennyi ideig nem kerülnek az olvasók kezébe. Ezt a módszert tehát nem tekinthetjük az olvasó érdeklődési köre irányításának. Mi odaadjuk az olvasónak a kért könyvet, ha bent van a könyvtárban, de irányítási tervünknek megfelelően ajánlunk más műveket is.

A jászberényi könyvtár, feljegyzései szerint, februári kölcsönzése meghaladta a 9000 kötetet, 300 kötet napi átlaggal, de nem volt ritka a napi 400 kötetes kölcsönzés sem. A legalacsonyabb napi kölcsönzési átlag 260 kötet volt és március első felének is ez az átlaga. Különbös azonban, hogy amikor a zenei rendezvény alkalmából ott voltunk, az egész napi kölcsönzés — csak 160 kötetet tett ki. Nálunk, ha rendezvényünk van, a kölcsönzés meghaladja a szokásos napi átlagot.

A könyvtár szervezője szerint az első negyedévben március 19-ig a jászberényi járási könyvtár dolgozói összesen négy napot töltöttek a községi könyvtárakban. Nekünk, bár kevesebb könyvtárunk van, mint Jászberénynek (mindössze 19), a külső munkán töltött havi 12—15 nap

sem elegendő. Más hibákat és hiányosságokat is tapasztaltunk. A legsúlyosabbnak és a felsorolt hibák gyökerének azonban azt tartjuk, hogy a könyvtárban a kollektív elvtársias szellem helyett hosszú idő óta »haragszom rád« léghör uralkodik. Ennek nyilván az az oka, hogy Varga Antal sokkal inkább érzi magát a Könyvtár vezetőjének, mint

könyvtárosnak. Tapasztalatainkat nem titkoltuk el és elég hosszan megbeszéljük Varga Antallal, aki bár nem szivesen, de végül is egyetértett velünk. Úgy érezzük, tapasztalatcserénk sikerrel járt, mert okultunk a jászberényi járási könyvtárban tapasztaltakból.

SÁRKÖZI MIKLÓS

a hatvani Járási Könyvtár szervezője

K É R D E Z Z - F E L E L E K

Hol vásárolhatók az új könyvtartani könyvek?

Kérdés: Adler Miklósné, főiskolai könyvtáros (Eger) kérdezi: Hol lehet megszerezni Sallai István »A könyvtári munka« és Sebestyén Géza »Útmutató tanszéki könyvtárosok számára« című könyvét?

Felelet: Sallai István könyve csak az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztályán (Budapest, VI., Sztálin-út 16.) rendelhető meg. Értesülésünk szerint még mintegy 60—80 példány van raktáron e könyvből. Az Útmutató nem került könyvtárosi forgalomba, de ha tanszéki könyvtárosok levélben kérik a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának Módszertani Osztályától, (Budapest, XI., Budafoki-út 6.) onnan díjtalanul megkapják.

Milyen könyvtárakkal köt »könyvtári megállapodást« az ÁKV Könyvtárellátó Osztálya?

Kérdés: Több üzemi könyvtáros kérdezi: Köt-e az ÁKV Könyvtárellátó Osztálya kisüzemi könyvtárakkal könyvtárellátási megállapodást?

Felelet: Az Állami Könyvterjesztő Vállalat Könyvtárellátó Osztálya tömegkönyvtárakkal, műszaki és tudományos könyvtárakkal köt könyvtárellátási megállapodást. A megállapodásban forint-összeg nem szerepel, hanem csak

a Könyvtárellátó és a megállapodást kötő könyvtár kapcsolatát rögzíti. A Könyvtárellátó a vele megállapodást kötő könyvtárakat kéthetenként tájékoztatja a megjelenő könyvekről és ugyanakkor megrendelőjegyzéket küld a könyvtárosoknak. A határidőig megrendelt könyveket biztosítja a megállapodást kötő könyvtárak részére. A megállapodás hatálya kiterjed a megjelent könyvek könyvtári feldolgozásban történt szállítására, régebben megjelent könyvek beszerzésére, könyvtári felszerelési cikkek és nyomtatványok szállítására, a könyvtár könyvkiadási és bibliográfiai tájékoztatására. A megállapodás mindig egy naptári félévre szól. A megállapodás felsorolja a Könyvtárellátó kötelezettségeit és a könyvtáros kötelezettségeit és részletezi a technikai lebonyolítás, szállítás, pénzügyi kiegyenlítés módjait. Ennek a megállapodásnak a mintája a Könyvtárellátónál megtekinthető. Mivel az üzemi könyvtárak is a tömegkönyvtárak közé tartoznak, azok is köthetnek megállapodást a Könyvtárellátóval. Technikai okokból azonban egyelőre minden könyvtárral nem köthetnek megállapodást, hanem figyelembe veszik a könyvtár nagyságát, fontosságát. Ha azonban a könyvtáros ragaszkodik a megállapodás megkötéséhez, kérését teljesítik. Hozzáfűzzük az elmondottakhoz, hogy a népkönyvtárak a Népkönyvtári Központ útján köthetnek ilyen megállapodást a Könyvtárellátóval.

I R O D A L M I T Á J É K O Z T A T Ó

Az egyes könyvismertetések utáni kis bibliográfiákat közlünk. Ezekben felsoroljuk a szerző egyéb műveit, vagy ugyanazzal a témával foglalkozó más könyveket. A könyvtárosok e kis bibliográfiák segítségével ajánlhatnak műveket azok részére, akik a tárggyal alaposabban kívánnak megismerkedni, vagy hasonló témájú könyveket szeretnének olvasni.

P O L I T I K A I M Ű V E K

LENIN MŰVEI 8. KÖTET

Szikra

Lenin műveinek nyolcadik kötetében azok a munkák és cikkek jelentek meg, melyek az 1905 január—július közti időszakból származnak.

A forradalmi események ebben az időszakban óriási feladatokat róttak a pártra elméletileg és gyakorlatilag egyaránt. Az 1905. január 9-i események megmutatták, hogy a helyzet érik a fegyveres felkelésre, a forradalmi rohamra. Milyen célkitűzésekért harcoljon a párt, milyen taktikát alkalmazzon, mely osztályok és pártok ellen harcoljon, melyekkel lépjen szövetségre? Magát a fegyveres felkelést meg kell-e szervezni, fel kell-e fegyverezni a munkásokat — avagy megelégedjünk azzal a mensevik jelszóval, hogy fegyverezzük fel őket »az önfel-fegyverzés égető szükségességének tudatával? Mindezekre a kérdésekre válaszolni kellett — de nem úgy, mint az előző évtizedekben, mikor ezek még valóban csak elméleti kérdések voltak, hanem konkrétan, gyakorlatilag, s főleg gyorsan, mert a forradalom nem vár.

Lenin. műveinek nyolcadik köteté nemcsak ezekre a kérdésekre ad választ, hanem azt is megmutatja, hogy miként kell az események hatása alatt új taktikai irányt kidolgozni — az események mélyreható, részletes elemzése alapján, a munkásosztály és a haladás érdekeit tartva szem előtt.

Lenin e kötetben számos cikkben elemezte az önkényuralom katonai csődjét, politikai válságát és a forradalom szük-

ségszerű voltát. Ezekben a cikkekben — »Az önkényuralom és a proletariátus«, »Port Artur eleste«, »Az európai tőke és az önkényuralom« stb. — rendkívül érdekes leleplezéseket olvashatunk az önkényuralom belső rothadságáról, az európai burzsoázia szerepéről. E cikkeket kiegészítik azok, amelyek az orosz liberális burzsoázia felemás politikájáról, meghunyászkodásáról szólnak: »A liberálisok agrárprogrammja«, »A burzsoá árulás első lépései«, »A fehéresztyús forradalmárok«, »A proletariátus harcol, a burzsoázia megalázkodik« stb.

Leninnek, a pártnak azonban nemcsak a cári önkényuralom ellen, a burzsoázia árulása ellen kellett harcolnia, hanem a párton belül is, a mensevizmus ellen, az új »Iszakra« opportunistá uszálypolitikája ellen is. A kongresszus összehívásáért folyó harccal, a pártválság történetével, a mensevik taktikai »elvek« beható bírálatával foglalkozik Leninnek számos, e kötetben megjelent cikke: »Elég volt«, »Az OSzDMP szakadásának rövid leírása«, »Kell-e szerveznünk a forradalmat?«, »A proletariátus és a parasztság forradalmi - demokratikus diktatúrája« stb.

Az e kötetben megjelent cikkek nélkülözhetetlenek a párttörténeti propagandisták számára, de fontosak mindenki számára, aki politikával foglalkozik. Valamennyien megtanulhatjuk belőle, hogy miként kell a marxizmus tételeit az adott helyzetre alkalmazni, dogmatizmus nélkül továbbfejleszteni. (B. Gy.)

Eddig megjelentek: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 21—33 kötetek.

Sztálin, I. V. Művel. I. kötet. 1901—1907. Bp.: Szikra, 1950. 78—168. old.

Pankratova, A. M.: Az első orosz forradalom. 1905—1907. Fordította: S. Nyirő József. Bp.: Szikra, 1951. 5—117 old.

AZ ILLEGÁLIS SZABAD NÉP

Szikra

Ez év február 1-én múlt 12 esztendeje annak, hogy először jelent meg a Kommunisták Magyarországi Pártjának lapja, az illegális Szabad Nép.

1942 februárjában második esztendeje tartott a Szovjethatalom ellen szervezett fasiszta háború. A Szovjetunió népei rendkívüli áldozatokat hozva keltek fel a Szovjet Haza védelmére, a faszizmus szétzúzására és a hitleri elnyomás ígájában szenvedő népek felszabadítására. A magyar uralkodó osztályok, huszonöt esztendő országrontó politikájának méltó folytatásaként, a fasiszta Németország hűbéresévé változtatták Magyarországot; s Hitler oldalán vettek részt a szovjetellenes agresszióban.

Ilyen körülmények között rendkívül nagy jelentősége volt egy olyan lapnak, mely a nehéz helyzet kívánta feladatokat világosan meg tudja jelölni, utat tud mutatni, irányítani képes a munkásosztály és a dolgozó tömegek háborúellenes harcát. Az illegális Szabad Népnek most közrebocsátott kilenc példánya (az első szám 1942 február 1-én jelent meg, a kötetben közölt utolsó szám 1944. decemberében) szinte minden sorában a fő feladat: a faszizmus megsemmisítésére mozgósítja a haladás erőit. Első számának programadó vezércikkében »a független, szabad, demokratikus Magyarország« jelszavában jelöli meg ezt a feladatot, megmutatva e jelszó valósággá változtatásának konkrét útját és feltételeit. Első számának megjelenésétől kezdve fáradhatatlan propagandistájává válik a demokratikus erők nemzeti összefogásának. A faszizmus elleni harc »érdeke a munkásságnak éppúgy, mint a parasztságnak és a polgárságnak, sőt az uralkodó osztály egy részének is. Ezt a harcot tehát a nemzet döntő többségének akaratává kell tenni — hirdette. — Erre és a harc megszervezésére a munkásosztály hivatott.« Nagy segítséget nyújt az illegális Szabad Nép a munkásosztály megnyeréséért vívott harcban. Sokoldalú, szívós és türelmes felvilágosító munkát kellett kifejteni e téren a frakciók, a jobboldali szociáldemokraták és egyéb ellenséges elemek befolyása ellen. Több cikk és munkáslevél leplezi le a munkásság félrevezetésére irányuló kísérleteket és jelöli ki feladatként a kommunisták vezette munkásegység megteremté-

sét. A kommunisták — és hozzátehetjük: az illegális Szabad Nép — szívós munkája eredményeként a párt egyre mélyebb gyökereket eresztett a munkásság körében és egyre nagyobb tömegeket tudott harcba vinni a háború megszüntetéséért.

Az illegális Szabad Nép azonban nemcsak az ipari munkások, hanem a parasztság megnyeréséért is harcolt. Rendszeresen közölt a parasztság nyomorát, kizsákmányolt helyzetét ismertető cikkeket, s a háború csapásait a saját bőrén érző parasztságot a munkásosztály vezette nemzeti egységfrontba igyekezett bevonni. »A parasztság tudja, hogy földet, kenyeret csak úgy kaphat, ha az ország... kilép ebből az értelmetlen háborúból. Ezt viszont csak úgy tudja elérni, ha együtt küzd városi testvéreivel: az ipari dolgozókkal.«

S mint ahogy a párt ereje a tömegekkel való eltérhetetlen kapcsolatán nyugszik, úgy az illegális Szabad Nép ereje, hatásfoka elsősorban a tömegekkel való összeforrottságán alapult. Egyetlen száma sincs, melyben ne közölne több munkáslevelet. Ezekben a levelekben egyszerű dolgozók (természetesen névtelenül) számolnak be saját és üzemük munkájáról, harcáról, tapasztalatokat, harci módszereket adva át más területen dolgozó elvtársaiknak. »Minden elvtárs a Szabad Nép munkatársa — írja az illegális Szabad Nép egyik cikkében, melyben »elsőrendű pártfeladatként« állítja az elvtársak elé a munkáslevelezés megszervezését. Mozgósító erőt adott az illegális Szabad Népnek az a tény, hogy minden sorát a marxizmus-leninizmus igazságának fénye hatotta át, s így tudott utat mutatni a háború borzalmaitól szabadulást kereső tömegeknek. (I. B.)

Réti László: **A Magyar Kommunista Párt harca az elnyomás éveiben.** (1947.) 3. kiad. Bp.: Szikra, 1948. 19. old. (Okta-tási füzetek. Városi tanfolyam 2.)

Orbán Sándor—Szerémi Borbála: **Rózsa Ferenc és Richárd.** Bp.: Művelt Nép, 1953. 36 old. (Utmutató városi és falusi elő-adók számára 169.)

T. Szerémi Borbála: **Schönherz Zoltán.** Bp.: Ifjúsági Kk. 1952. 55 old. 8 t.

A magyar szabadságerő. A Magyar Kommunista Párt vértanúi. Bp. Szikra, 1946. 152 old.

Balla Aladárné: **Sallai Imre és Fürst Sándor élete és mártírhalála.** Bp.: Szikra, 1952. 203 old. 9 t.

A magyar munkásmozgalom története képekben. Szerk. a Magyar Munkásmozgalmi Intézet. Összeállította: T. Szerémi Borbála. Bp.: Szikra, 1950. 24 t.

Benjámín László:

ÉVEIM MŰLÁSA

Szépirodalmi Könyvkiadó

Benjámín László költői pályája megkapó és felemelő. Első kötetétől (A csillag nem jött; 1939) egyenes út vezet legújabb verseiig, s ha — különösen a felszabadulás utáni esztendőkből — némelykor megtorpanó is nagyszerű szárnyalása, költészetét egyetlen lobogás, hatalmas lendület jellemzi.

Ez az »örökké élni« tudó, mert az ország minden örömeiben jelenlévő, költő, azon kevesek közé tartozik, akik egyidőben lettek szocialistákká és poétákká. Világában elsődleges élményként az úri elnyomatás hatott, saját bőrén tapasztalta, hogy milyen kíméletlen a kapitalizmus vastörvénye — s küzdött, dacolt, lázadózott ellene. És saját sorsán tanulta meg, hol a helye az emberek között.

A magam életét énekelem,
a magamét — s egyben mindenkiét.
A szegények fájdalmát panaszolom,
de érzem a szegények erejét.
Nem vágyom el tőlük. Ha sietek
nem fölfelé, előre akarok.

(Mássalhangzó)

Már első versei többet mondanak a kísérletezésnél: Benjámín kész költőként jelentkezik. Versei az osztályharc hevében acélosodnak meg, lesznek tömörré. Az ifjú költő hangja villámlik, szeretet és gyöngédség hatja át s dacos, engesztelhetetlen gyűlölet. »*En kikiáltom dicsekedve*« harsogja — »*az ellenséghez tartozom*«.

Tiszta költő. Tudja, mi a felelőssége és vállalja a rászó részét. Nyomorog, asztalán »*kenyér, dohány és könyv*«, felette József Attila ihlető arcképe. Nappal keservesen dolgozik, éjszaka ír, ilyenkor nagyra nő szívében a vers, hogy »*megenyhül majd és az ég kiderül és elpusztítja kínzóit a nép*«. (Levél.)

Felszabadulás előtt nem voltak kétségei: a munkásosztály vezérlő csillaga mutatta útját. A szabadság megrészegítette és elkábította. »*Három kétely kapujában*« topogott, bizalmatlanul tekintett körül — még önmagában is kételkedni kezdett.

Minden ma élő költőnk a pártnak köszönheti megújódását, de Benjámín talán a legjobban. Keserves vívódás, nagy harcok után talált magára s azokra, akik

»elhagyták«. A csepeli falujáróknak ajánlott verse nemcsak önvallomás, ars poetica is.

Azt akarom a harcban zászló,
a munkában szárszám legyek.

(Ti szüljétek meg)

S ettől kezdve magas ívben felfelé visz az útja. Eddig munkás költő volt, most okos, kommunista költővé lett. Már nem lázad, harcol. Ódai szárnyalása magasba emeli, de észreveszi az élet »apró« örömeit is. Érett férfikorára írja a legszebb szerelmes verseit, találja meg a barátság és a család örömeit.

Kitűnő költő. Bámulatossággal kezeli a jambust, soha nem elégszik meg a régi formákkal. Képei most gazdagabbak, páthosza megrendítő. Tud gyöngéd és maró, játékos és gúnyos lenni. Skálája széles, hangja mindig egyéni.

Tizenöt éves munkásságának költői gyűjteménye pompás ajándék a magyar irodalom asztalán. (Gera György)

Benjámín László: *Válogatott költemények*. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 40 old. (Szépirodalmi kiskönyvtár 11. sz.)

Benjámín László: *Tűzzel, késsel*. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 72 old.

Déry Tibor:

HAZARÓL, EMBEREKRŐL

Szépirodalmi Könyvkiadó

Benne élni az ország minden napjában, útrakelni olykor s bejárni az egész hazát, önön szemmel-kézéssel megapintani a jót, a rosszat; a szépet diadalra segíteni; közkinccsé tenni ami érték; kibogozni a csomókat — ez az igazi író életének, alkotó munkájának tartalma, egyik legfőbb összetevője.

Déry most megjelenő útirajzának minden lapja magánviseli e felfogás tudatosságának jegyeit.

Beutazza az országot a Bükk-fensiktől, a diósgyőri nagyolvasztóktól Kis-Tapolcáig, az Ormánság legkisebb falujáig, s vizsgálat alá veszi az ország-építőmunka, színt valamennyi lényeges területét. Hogyan s miért tért át Kis-Tapolca népe a szövetkezeti gazdálkodásra, hogyan jut el a párt a Bükk le-távolabbi vadonába is s hogyan érvényesül emberformáló ereje, hogyan születik az új értelmiség Miskolc még valoklatlani falu egyetemén, az egyetem falait rakva s építve-formálva önön embersé-

gét, hogyan küzd Borsodnádásd hengerüzemében az új és a régi, mit mutat a mindszenti kubikusok élete multjövő mesgyéjén s a nyári éjszakán milyen eredményeket, hibákat s milyen jövőt taltkar Kisujszállás szocialista városban a holdezüstözte porfüggöny. Jut idő s gond egy balatonmenti úttörő tábor meglátogatására is, s az egyik hajdani magyar népbetegség, az »egyke« jelenlegi helyzetének megvizsgálására.

»...Távcsövel s mikroszkóppal... igyekszem megközelíteni... utazásom célját, az embert« — mondja egyik riportjában Déry, s ami a mikroszkópos vizsgálatot illeti, teljesen be is váltotta ígérését. Vizsgálódásai a tudományos analízis alaposságával, aprólékosságával, gondosságával veszik szemügyre a kérdést s az író igyekszik kibogozni a legtávolabbi összefüggéseket is. Eredmények mellett bőven feltárja a hibákat is. Mint szeizmográf a távoli földremléseket, jelzik ezek az írások új életünk kisebb-nagyobb hibáit, amelyek az elmúlt esztendőkből bizony lépten-nyomon jelentkeztek. »Nincs elég áttekinthető« — írja a diósgyőri bajok egyik jellemzője és okaként. Am ezt a mondatot ki lehetne vetíteni összefoglalóként, jellemzőképpen általában az elkövetett hibákra. S ezért bizony irodalmunk is felelős.

E kötet írásai többségükben itt-ottamott kötetbegyűjtésük előtt is megjelentek s egyik-másik erősen megmozdította az irodalmi közvéleményt, főleg a kritikát. Ma persze már nem lehet vitatni, fennálltak-e vagy sem, tipikusak voltak-e vagy sem azok a hibák, amelyeket Déry szemügyre s tollra vett ezekben az írásokban. A vizsgálódás módszerét, a hang szubjektívítésát (vagy éppenséggel »objektívítésát«) természetesen vitatni lehet — mint minden írásműnél. Ahány ház, annyi szokás. Am nem lehet elvitatni e könyv — s általában az ilyen könyvek — hasznosságát, tényleges megfogható erőnyeit, azt, hogy valóban segítik a jelent. (Szűcs Andor)

Barabás Tibor: *Győzelmes évek*. Bp.: Népszava, 1952. 103 old.

Fehér Klára: *Ez az ország a mi országunk*. Riportok és elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 168 old.

Hámos György: *Harcok és harcosok*. Irodalmi riportok. Bp.: Szépirodalmi Kk., 1952. 141 old.

Veres Péter:

ALMÁSKERT

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az utóbbi év magyar irodalmából kevés műre figyeltek fel annyira az olvasók, mint Veres Péter mai életünket ábrázoló elbeszéléseire. A máról szóló írásoknak közvetlenebb, az elevenbeavágó, szinte személyes jellegű hatását bizonyítja ez a könyvet körülzsongó érdeklődés.

A hét elbeszélés közül különösen a Csillag egyes számaiban már megjelent kettő: az *Almáskert* és a *Rossz asszony* váltott ki sok vitát.

Az Almáskertnek nagyjából ugyanaz az eredete és a célja, mint Urbán Ernő hónapok óta nagy sikerrel játszott Uborkafájának. A különbség a kettő között viszont nemcsak a két műfaj különbsége. Az Almáskertben már túl vagyunk a színdarab komikusan élükreállított cselekményein: Veres Péter a törvényszerűség mélyvizéből emeli ki tipikus helyzeteket és napjaink jellemző embereit. Itt már nem mulatságos véletlenül múlik a szóbanforgó Télialmatermelő Vállalat hanyatlása. Az emberek jelleme és gondolkodása sokkal lassabban és nehezebben formálható, mint a termelés körülményei, amelyekben dolgoznak. Ezek az átnemalakult emberek képmutatással és karrierizmussal töltik ki a gondolkodásmódjuk és a termelés új módja közti hézagot. Veres Péter bőségesen kihasználja a próza lehetőségeit a jellemek kialakulásának részletezésében és a körülmények aprólékos rajzában. Pozitív hőse szavaiban és gondolataiban pedig alkalmat lelt az idevágó politikai természetű véleményei elmondására is.

A *Rossz asszony* egy ugyanolyan házasság története. Nehéz megdöbbenés nélkül olvasni, hogy mivé lehet egy házasság anélkül, hogy valamelyik fél is szándékosan, tudatosan el akarná rontani. Majoros Józsi és Keller Ibolyka sorsába régen kialakult, táji és családi, a »faluszei szegényparasztok és az urak után élő városközépi kispolgárok« életformája és szokásai szólnak bele. Hiányolható azonban ennek az egyébként jogos különbözőségnek tudatosítása; a két fiatal, de kiváltkép Józsi, akinek emelkedő, öntudatban is emelkedő életpályája folytán inkább lett volna módja, meg sem ki-

sérli kapcsolatuk tisztázását és egymás kölcsönös nevelését.

Suli Kis Varga a szövetkezetben — pompás rajza a történelmileg elnevelt kisparasztnak, aki kínlódik a szövetkezetben, mert nem tudja becsapni a kuibikosokból, a legkeményebb parasztfajtából lett vezetőket.

A Gyermekharag és az Asszonyhűség az elmúlt évtizedek szegényparasztjainak a lélek melegéből fakadó bensőséges családi életét tükrözi a feudalizmusban rájukfagyott világban. (Bernáth István)

Veres Péter: *Gyepsor. Elbeszélések. 4. bővített kiadás.* Bp.: Athenaeum (1950.) 119 old.

Veres Péter: *Túl a gyepsoron. Elbeszélések.* Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 96 old.

Veres Péter: *Próbatétel. Elbeszélések. 4. kiad.* Bp.: Szépirodalmi Kk., 1951. 156 old.

Asztalos István:

FIATAL SZIVVEL

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kitűnő erdélyi író új regénye: fejlődésregény, egy fiatalember öntudatosodásának tükrében mutatja meg azt az átalakulást, amelyen a romániai munkásosztály legjobbjai keresztülmentek a két világháború közti időszakban. Fiatalember még, tulajdonképpen gyerek, amikor börtönbe kerül; s éppen itt döbben rá arra — két lebukott kommunista hatására —, hogy »kint« is börtönben élt — rab lehetett csak abban az országban, ahol földesurak és tőkés az urak, hajcsárok és csendőrök a rabtartók. A börtön két kommunistájának, a »szőkehajúnak« és a »soványarcúnak« hatására változik a főhős; s amikor szabadul, harcba kezd a teljes szabadulásért, azért, hogy megszűnjön az urak és rabok, elnyomók és elnyomottak világa. Román, horvát, boigár, magyar, zsidó munkások közös sztrájkjában vállal ő is szerepet; s a sztrájk véres küzdelmek, nehéz áldozatok után győz.

Asztalos István a felszabadulás előtti erdélyi magyar irodalom szélsőbaloldali szárnyához tartozott. Nagy István mellett a legöntudatosabban képviselte a kétszeres elnyomásban szenvedő erdélyi magyar dolgozók ügyét. Ahogy annakidején írta: »Szeretem a szegényeket — s talán ezért lettem író. Azt tartom, hogy a szegény embernél nincs jobb ember.« Ez a humanista meggyőződés fűtötte át régi írásait, regényeit és elbeszéléseit — s ez

volt a mondanivalója a nemzetiségi megbékülést hirdető új regényének, a nagy-sikerű »Szél fuvatlan nem indul«-nak is. Ez a kissé absztrakt meggyőződés azonban a politikai változásokkal együtt ért, váltzott tovább. A »Fiatal szívvel« több mint együttérzés. Új regényében — különösen első felében — Asztalos István kitűnően ábrázolja a különböző nemzetiségű erdélyi dolgozók életét, nyomorát, munkáját. Feledhetetlenek azok az oldalak, ahol Libucot ír, vagy a kommunistákhoz közelálló és egyre inkább ideközelítő szolgalegényről. A regénynek legsikerültebb részletei azok, ahol — néhol Gorkij fiatalkori elbeszéléseire emlékeztetően — a még nem öntudatos, de ösztönös proletárfelfogással, szolidaritással, tiszta erkölccsel és becülettel ítélelérzékkel rendelkező dolgozókról ír. Teljesen hitelesen, nagy művészettel és gazdagon rajzolja meg ezeket az alakokat, érezzük, hogy a két világ harca valóban egyre élesebb, egyre határozottabb, s hogy engesztelhetetlen az az ellentét, amely Libucot, a könyv főhősét s társait szembeállítja az őrmesterrel s megbízóival. De kitűnőek azok a figurák is, akikkel csak a börtönben ismerkedünk meg: főként a lumpenproletár »kameriszt«-re gondolok, vagy a vallásos örületben szenvedő s aljas szektánsra. A lumpenproletárok — jobb híjján használok ezt a szót — ábrázolása igazán kitűnő, rendkívüli gazdagsággal tudja felvázolni alakjuk kontúrjait az író, s rengeteg részlettel, igaz megfigyeléssel teszi élővé, hitelessé figurájukat.

Kár, hogy a kommunistákról már nincs annyi mondanivalója. A börtön két kommunista munkásának, majd a sztrájk vezetésére odaérkezett pártmunkásoknak ábrázolása sematikus, szürke, gyenge. Asztalos István nem ékesíti fel őket annyi egyéni tulajdonsággal, jellemző aprósággal, mint Nikulinát, Libucot, vagy akár Slomovicot, Ruzsát. Egy párt személytelen képviselői maradnak, megmagyarázhatatlanul s néhol már hihetetlenül heroikus emberek; s ez annyival inkább baj a regény szerkezetének szempontjából is, mert a főhős s a többiek kommunistává válása is sematikus marad, ha nem elég eleven és művészi ábrázolt a rájuk ható erő — a kommunista párt, a párt harcosa. Így azután a regény két részre bomlik; az elsőben megismerjük a börtönben élő, öntudat-

lan, de már lázadózó tiszteséges munkásokat. A másikban pedig — a többé-kevésbé öntudatos, a párthoz közelálló harcos proletárok további életét látjuk, harcaikat, áldozataikat, részleges győzelmüket. De azt a folyamatot, ahogyan öntudatlan emberekből kommunistákká lettek, nem látjuk — éppen a kommunista párt, a kommunisták rajzának sematikus volta miatt.

E fogyatékoságai ellenére is kitűnő Asztalos István könyve, az illegális mozgalom, az erdélyi munkások közös elnyomottságának s közös lázadókedvének regénye. Méltó folytatása az író eddigi műveinek — s bizonyára előkészület még kitűnőbb, átfogóbb művekhez, amelyekben az előremutató erőket, az öntudatos emberek is igazi művészettel, gazdag színekkel tudja majd ábrázolni. (Réz Pál)

- Bárány Tamás: *Húsz év.* Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 447. old.
Nagy István: *Egy év a harmincből.* Bukarest. Allami Irodalmi és Művészeti Kiadó 1951. 188. old.
Kamjén István: *Mihály.* Bp.: Révai 1950. 179. old.
Papp Ferenc: *Acélfogak.* Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 400. old.

Molnár Zoltán:

A KOVÁCS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Két-három éve jelennek meg Molnár Zoltán elbeszélései folyóiratainkban, most kötetbe gyűjtve nyújtja át első írói aratásának eredményét. Molnár a munkások világának írói ábrázolását tartja feladatának, valamennyi írásának egyszerű emberek, főként munkások a hősei, akár a felszabadulás előtti keserves éveket idézi fel, akár napjaink nagyszerű dolgozóit mintázza meg.

Molnár a magyar munkásosztály életét belülről, a részvevő szemével nézve igyekszik ábrázolni. Nem egy elbeszélésében sikeresen meg is oldja a maga elé tűzött nehéz feladatot. A »Szegényember« című elbeszélésében feledhetetlen, meglepően emberi szívvel megrajzolt portrét készít az esett vén napszámosról, aki »*elég hős, aki a puszta kezével megbírná ezt a világot s még ennyi porontyot nevel.*« Örömmel olvassuk újból a kötetben a nagy kifejező erejű, jelentős atmoszféra-teremtő tehetséggel megalkotott *Eső* című elbeszélést, melyben egy zápor-okozta kényszerű ne-

gyedőrást tanyázásban sikerül életre kelteni emberi mivoltukban a kőműveseket, fiatalokat, idősebbet egyformán. Az emberábrázolásnak, emberi tulajdonságok kibontásának ezzel a művészi fokával nem minden írása dicsekedhet. A címadó kisregény, mely egy faluvégi szegény félárva-ból lett kovács munkásmozgalmi történetét fogja át, már csak részleteiben ilyen meggyőző. A túl sok cselekmény egybezsúfolása azt eredményezte, hogy hőseit nem tudta döntő helyzetekben kellő alapossággal elemezve bemutatni.

Molnár Zoltán igen élvezetes elbeszélő. Novellái mozgalmasak, nyelvezete egyéni, jellegzetes, jóize van, — bár nem mentes néhol a mozgalmi zsargontól. Érdemes megjegyezni a kötetről, hogy a három év alatt írt novellákban megformálási és kifejezésbeli fejlődés alig észlelhető, legfeljebb politikai tisztulás vehető észre, mint azt a termelési novellák közt üdítően ható »*Káder*« példázza. Molnár első novellái is olyan tetszetősek, akár a legfrissebbek. Ez a tetszetős, zökkenőmentes elbeszélő módor gyakran sietettséget takar. Nemcsak a nagyon vázlatos »*Mostoha*« mutatja ezt, de »*A kovács*« című is. Molnár hosszú történeteket, eseménysorokat mesél el s ritkán él a nehezebb, de a nagy novellisták által oly eredményesen művelt alkotásmóddal: az egy cselekményt, az élet egyetlen döntő mozzanatát szélesen kibontó ábrázolással. Kötete azonban így is sok jóval biztató jelentkezése egy új magyar elbeszélőnek. (Varga Imre)

Galgóczi Erzsébet: *Egy kosár hazai.* Elbeszélések. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 191. old.

»OLCSÓ KÖNYVTÁR«

A Szépirodalmi Könyvkiadó sorozata

Hosszú idő óta nem aratott ilyen jelentős sikert könyvkiadásunk, mint most, az »Olcsó Könyvtár«-sorozat megindításával a Szépirodalmi Könyvkiadó. Ha visszagondolunk az elmúlt évek könyvtermésére, sok mindenre büszkék lehetünk. Évek óta úgyszólván minden szépirodalmi kiadvány napok és hetek, legfeljebb hónapok alatt elfogy. A legtöbb szépirodalmi könyv azonban még nem elég olcsó és a szépirodalmi kiadványok mennyisége sem éri még el az igényeket.

Az »Olcsó Könyvtár«-sorozat esetében végre maradéktalan az örömünk. Az utóbbi időben szokásos öt-tízszáz péld-

dányszámok helyett e sorozat köteteit egyenként 30.000 példányban nyomják, könyvesboltokon kívül Ibusz-pavilonokban és újságárusoknál is kaphatók, áruk 3, illetve 4 forint. Mindezek mellett jó könyvek: olvasmányosak, rendkívül szórakoztatóak anélkül, hogy bármelyikük is alatta maradna a magas irodalmi színvonalnak.

Lapozzunk bele az »Olcsó Könyvtár« első köteteibe. *Heltai Jenőnek*, az élő magyar irodalom egyik legnagyobb alakjának és korelnökének, a 83 éves kitűnő írónak »JAGUÁR« című regénye pontosan 40 évvel ezelőtt látott először napvilágot, 1914-ben. Azóta sem vesztett semmit bájából, aranyos humorából, frissességéből. A »Krajcáros Igazság« című, múlt század végi újság alapításának és fennmaradásáért vívott harcának történetét beszéli el egy detektívregény izgalmasságát meghaladóan érdekes, lebilincselő történetben. A kalañdregények paródiájának is lehet nevezni ezt a könyvet, amely emellett igen szemléletesen ábrázolja egy letűnt világ különböző társadalmi osztályait és egyéni típusait. A Nagy Senki, Rézorr kapitány, Mák István, Általános bácsi, Jaguár vagyis gróf Mindenysza Zdenkó, Csontos Szigfrid és a többiek alakja hosszú ideig felejthetetlen marad az olvasó számára. Ezt a könyvet szinte együltében olvassa végig az ember, s ha leteszi, nemcsak a Jaguár bűbajos történetét éli végig újra képzeletében, de arra is gondol: milyen jó lenne, ha mai fróink is ilyen szellemes, fordulatos, olvasmányos kisregények tömegét írják a mi társadalmunkról, a mi korunk jellegzetes típusairól, a mi életünk kalandjairól, izgalmairól és derűjéről.

Jack London »A VADON SZAVA« című regénye a világirodalom egyik gyöngyszeme. Mélyen megrendítő frás, amely nemcsak stílusa és mondanivalója miatt foglal el megkülönböztetett helyet az irodalomban, hanem azért a merész és rendkívül finoman, hatásosan megvalósított ötletéért is, hogy az író az egész történetet — egy kutya szemszögéből nézve adja elő. Buck, ez a hatalmas természetű, rendkívül szép, hihetetlenül okos, hűséges, bátor és szorgalmas, csodálatos kutya a regény főszereplője. Az ő érzésein, ösztönein, lelkivilágán, szinte azt mondhatjuk: gondolatain keresztül ábrázolja az író a környezetet, bonyolítja a cselekményt. A tájakat és az embere-

ket úgy ismerjük meg, ahogyan Buck látja, érzi és érzékeli. Kis mestermű ez a regény, ifjúságnak és felnőtteknek egyképp kedves és gyakran visszatérő olvasmánya.

Az »Olcsó Könyvtár«-sorozat első kötetei között jelent meg a nagy elbeszélőnek, *Jókai Mórnak* egyik legdúsabb meseszövésszerű kisregénye, *Botsinkay Jónás* szerelmének, meggazdagodásának és vitézségének csodálatos története, a »Cigánybáró«, *Verne Gyula* szép, izgalmas és rendkívül aktuális könyve, a »Bégum ötszáz milliója«, valamint *Stevenson* kalandos regénye, a »Kincses sziget«. A sorozat további kötetei nem kevésbé vonzóak: a »Szent Péter esernyője« *Mikszáthtól*, *Móricz Zsigmond* írása, a »Forró mezők« és *Pierre Courtadenak*, a világszerte ismert francia publicistának a vietnami szennyes háborúról szóló »Fekete folyó« című regénye.

Egy nagyszerű haladó hagyomány fellelevenítése, egy kitűnő gondolat újszerű és jó megvalósítása az Olcsó Könyvtár. Igaz örömmel, őszinte szeretettel üdvözljük. (Barabás Tamás)

Lenau:

VÁLOGATOTT VERSEI

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Szépirodalmi Könyvkiadónak a világirodalom nagy költőit magyarul megszóltató sorozatában, — amelyben legutóbb Burns és Victor Hugo verseit olvashattuk, — jelentek meg Lenauk (1802—1850), az osztrák-német irodalom nagy lírikusának válogatott költeményei.

Lenau, a szép természet és zsarnokgyűlölő szabadság nagy költője közel áll hozzánk, magyarokhoz. Magyarországon született, itt járt iskolába, itt töltötte gyermek- és ifjúkorát. A magyar nép, a magyar tájak szeretete élete végéig eleven árama költészetének; a magyar nép értékeiről, törekvéseinek igazáról, mindig elismeréssel és lelkesedéssel beszélt.

A kötet, amelyet Turóczi-Trostler József szerkesztett és látott el alapos, Lenau költő fejlődését behatóan elemző bevezető tanulmánnyal, elsősorban Lenau költészetének humanista, forradalmi oldalát mutatja meg. A tragikus sorsú költőt (életének utolsó hat esztendejét a

winnenthalai és a felsődöblingi elmegyógyintézetben töltötte) eddig főképp mint a fájdalom, a töprengő szomorúság költőjét ismerték nálunk. Az egyébként nagyszámú és értékes régebbi Lenau-fordítások is — Tóth Árpád ragyogó »Albigensek«-fordításától eltekintve — hozzájárultak a dekadens, világfájdalmas egyoldalú Lenau-kép kialakításához. Kévszó esett a júliusi forradalommal, a lengyel nemzeti felkeléssel együttérző, az arisztokratákat, a szabadság-tíró Metternichét és a klerikalizmust a gyűlölet és a gúny izzó szenvedélyével támadó Lénauról, aki eposzt akart írni a francia forradalomról. A kötet verseinek összeválogatása helyesen világítja meg Lenau költészetének ezt az oldalát, amely legforradalmibb hangon »Az albigensek« záróénekében szólal meg: »A fényt az égről nem lehet lemarni, — napot sötét csuhákkal eltakarni, — vagy bíborköntösökkel, — fény lesz itten!«

Szép válogatást találunk Lenau amerikai útjának élményeiről, gyors kiábrándulásáról az »égig bűzlő kalmárlekek« világából. Helyeselhetjük azt is hogy külön ciklusba foglalva találjuk a legszebb magyar tárgyú költeményeket Lenau gazdag szerelmi lírájáról azonban elég szegényes képet ad a kötet.

Lenau nagyobb költeményeit (Faust, Savonarola, Zsizska, Az albigensek, Don Juan), amelyek a történelmi multba visszavetítve mély átéléssel és sajátos líraisággal voltaképpen a költő útkeresését és eszményeit tükrözik, néhány szemelvény képviseli. Szükséges lett volna legalább »Az albigensek«-et, amelyből úgyszólván csak néhány részlet hiányzik, teljes egészében közölni; a többihez pedig több magyarázatot, a mű egészét jellemző, a meglévőnél bővebb jegyzetet fűzni. Enélkül a tájékozatlan olvasó nem értheti meg igazán a kötetben közölt szemelvényeket sem.

A kötet szerkesztője felhasználta Kerényi Frigyes, Vajda, Reviczky, Babits, Tóth Árpád régebbi szép fordításait is. Az új fordítások közül Áprily Lajos fordításait érezzük a legsikerültebbeknek. (Pók Lajos)

Lenau (Nikolaus) verselből. Fordította és bevezette Havas István. Bp. Singer és Wolfner, 1936. 98 old.

Lenau: *Költemények*. Ford. Barát Ármín. Bp. Rózsavölgyi (é. n.) 241 old.

Lenau Miklós: *Szerelmes versek*. Ford. Barát Ármín, Békéscsaba. Tevan. 1918. 128 old.

Borisz Polevoj:

EGY IGAZ EMBER

Ifjúsági Könyvkiadó

A háború első évében Mereszjev szovjet repülőfőhadnagy vadászgépe légi harcban az ellenség megszállta területre zuhan. A fiatal repülő törött, fagyott lábbal tizennyolc napon át vonszolja magát, kűszik, gurul a szovjet állások felé a behavazott, ismeretlen érdőben. Agyonsanyargatott testébe az önt erőt, hogy sem fogságba esni, sem elpusztulni nem akar. Partizánok mentik meg és a hátországba kerül, ahol mindkét lábát amputálják.

A tulajdonképpeni történet most kezdődik. Mereszjev legfőbb célja: a múltb használataának olyan tökéletes elsajátítása, hogy az »igazi« lábként engedelmeskedjék neki és így ismét repülhessen. Az író egyszerű művészi eszközökkel, nagyon bensőséges, emberi hátteret tud adni a nak a küzdelemnek, amelynek során a rokkant fiatalember úrrá lesz érthető kétségbeesésén, fájdalmakkal és kétségekkel viaskodva keresi az utat, vissza az egészséges emberek közösségébe, az élethalálharcát vívó szovjet társadalomba, ahonnan rokkantsága kiszorította. E hősiességre törekvés mögött egy fiatal ember, egy fiatal férfi vergődik, aki a szeretett lány képét hordja a zubbonya zsebében: nemcsak teljesértékű harcosná akar lenni újra, hanem teljesértékű emberré is, akinek joga van a boldogságra. A testi és lelki szenvedések legyőzésének ez az ábrázolása, amely Mereszjev küzdelmének méltán az igazi hősiesség fényét adja, a szovjet hazafias romantika egyik legszebb alkotása. Egyben a háborús szovjetország társadalmának képe is. Mert a többi szereplő: katonák, sebesültek, orvosok és ápolók és a látszólag »véletlenül« a regénybe került egyéb személyek valamennyien azokat a társadalmi erőket képviselik, amelyek Mereszjevet győzelemre segítik: a fiatal tiszt megoldja a lehetetlennek látszó feladatot, láb nélkül megtanul repülni és alig két év múlva már részt vehet az ellenség kiűzésére indított 1943. évi nagy szovjet ellentámadásban...

Mereszjev története már évek óta az acélos akaratú, hősiesség és hazafiság példaképe olvasóink előtt, mert a regény több ízben is megjelent magyar fordításban és filmváltozata is népszerű. Új kiadását — amelyet Zsukov Sztálin-díjas rajzai díszítenek — szintén nevelőreje, liszta romantikája és megkapó érdekessége indokolja. (L. O.)

Polevoj: **Mi szovjet emberek.** Ford. Zoltán Lajos. 2. kiad. Bp.: Új Magyar, 1950. 252 old.

Polevoj: **Az arany.** Ford. Gergely Viola. Bp.: Új Magyar, 1951. 496 old.

Polevoj: **Egy sztálingrádi munkás.** Ford. Rajna Béla. 2. kiad. Bp.: Népszava, 1950. 96. old.

Pavlenko, P(etr). A(ndrejevics) **Boldogság.** (Regény.) (Ford. Erdődi József.) 5. átdolgozott kiad. Bp.: Új Magyar Kk., 1953. 263 old.

Bek, Alekszandr: **A volokalamszki országot.** Ford. Gyöngyös István. 10. átdolgozott kiad. Bp.: Új Magyar Kk., 1952. 229 old.

N o s z o v:

MISKA MEG ÉN.

Ifjúsági Könyvkiadó

A »Miska meg én« kedves humorról megrajzolt, vidám, mozgékony kisdiákok régi ismerőseink, hiszen Noszov korábbi írásainak is ők a hősei. Most azonban nem munka és tanulás közben találkozunk velük, hanem a szórakozás és az önfeléd játék perceiben.

A könyv lazán összefüggő, mulatságos történetek sorozata, a gyerekolvasók elkísérik hőseiket a pionír-táborba, fejüket csóválják, mikor a nyughatatlan kisdiákok elrontják a játék-telefont, jót nevetnek a bőröndben utazó Pajtás kutyá esetén, a fenyőfát szállító két jóbaráton vagy Miskán, aki olyan ügyetlenül főzi a kását — egyszóval szívükbe zárják, pajtásukká fogadják a könyv alakjait.

Noszov kiváló pedagógus, amit írásában elmond, az egyáltalában nem rendkívüli, de *ahogyan* elmondja, az példamutató. A »Miska meg én« történeteit egy kisdiákkal adatja elő, első személyben. Nem eredetiség ez, hanem jelentős funkciójú írói ötlet. Az író tulajdonképpen »optikai csalódást« idéz fel tudatosan, az elbeszéléseket az olvasóval hasonlókorú gyerek »tudatából vetíti ki«, aki úgy számol be az eseményekről, az emberekről, a szünidő élményeiről vagy akár a jégpálya építéséről, mint egy kedves játszótárs. Noszov módszere helyes felismerése annak, hogy a gyereket

untatja, ha észre veszi, hogy most pedig nevelni akarják.

A történeteket elbeszélő kisdiákok természetesen hiteltelenek a gyerekolvasók előtt, hiszen nem azt kapják készen, ami helyes, hanem azt, amiből és ahogyan a jó születik. Ez megsokszorozza a könyv pedagógiai hatását. Persze, hogy az írás híven teljesítse nevelő funkcióját, gyakorlatilag magának a kisdiákok kell elmondania és megfogalmaznia a pedagógiai elveket anélkül, hogy tudáskosnak hatna vagy hitelét veszítené a könyv.

De a jó nevelőt dicséri az is, hogy Noszov vidáman és vidámságra tanít — kötetének szinte minden sorát beragyogja friss, ötletgazdag humorral. Igaz ugyan, hogy talán az író humorra az egyetlen, ahol nem teljes a tudatoson felidézett »optikai csalódás«, ahol az első személyben beszélő kisdiák mögött sokszor Noszovot, a felnőtt humorát érezzük. (Maár Gyula)

Noszov, I. B.: **Jóbarátok.** (Ifjúsági, regény.) Ford. Szöllősy Klára. (Illusztrálta: Pozin. 2. kiad. Bp.: Ifjúsági Könyvkiadó, 1953. 150 old.

Batrov, A.: **José barátunk.** Elbeszélések. (Ford. Rozvány Szidónia. Illusztrálta: V. Bogatkin.) Bp.: Ifjúsági Kk., 1953. 94 old.

Licszlanov, I.: **Egy kis tengerész kalandjai.** (Ifjúsági regény.) Ford. Rab Zsuzsa. (Illusztrálta: G. Fitingof.) Bp.: Ifjúsági Kk. 1953. 243 old.

ISMERETTERJESZTŐ MŰVEK

A KULTÚROTTHONVEZETŐK KÉZIKÖNYVTÁRA

Művelt Nép Könyvkiadó

Ma már a kultúrotthonokban folyó munka olyan sokirányú, hogy a vezetők csak állandó és rendszeres továbbképzés után tarthatnak lépést az egyre újabb és újabb követelményekkel. Ebben a továbbképzésben nyújthat igen komoly segítséget számukra a »Kultúrotthonvezetők Kézikönyvtára«. A könyvtárnak eddig több, mint húsz kötete jelent meg, s abban a legjobb szovjet és magyar gyakorlati tapasztalatokat találhatják meg a vezetők is, de az egyes kultúr-csoportok vezetői is. Véleményünk szerint éppen ezért a kiadó kissé hibásan választotta meg a sorozat címét, mert ezek a könyvek a kultúrotthonvezetőkénél szélesebb körhöz szólnak. Igen sok, hasznos taná-

csot, példát találnak benne az egyes csoportok, az illető művészeti ágban talán irtasabb vezetői is. De a csoportok tagjainak is hasznos olvasmányai.

N. Afanaszjeva és Sz. Bahnyickij: Egy falusi klub munkája című füzetében a Kujbisev-terület Sztavropol-járás Russz-kije Viszelki nevű falujának klubjáról ír.

Ez a klub nem nagy. Van benne egy olvasószoba, egy színpad és egy nezőtér. s bizony amikor összegyűlnek a »Szovjet Hadsereg« nevű artel tagjai, alig férnek el benne. A klub mégis megtalálta a módját annak, hogy együvé forrjon a kolhozsal.

A klub vezetősége ezt úgy érte el, hogy különösen a helybeli értelmiség bevonásával — széles aktív-hálózatot épített ki. Az értelmiségiekből, tanítókból és agronómusokból komoly előadó gárdája van, s ezek megbeszélnek a parasztokkal minden aktuális gazdasági és politikai kérdést. Az értelmiségieken kívül azonban komoly kolhoz-paraszt aktivistagárdát is állítottak, akik közvetlen kapcsolatban vannak a mezőgazdasági termeléssel, s így mindig idejében tudtak válaszolni a brigád életével kapcsolatos fontosabb kérdésekre.

A klub arra törekszik, hogy minden brigádnak, csoportnak, telepnek saját felolvasói, vitavezetői és röplap-szerkesztői legyenek. Ennek a rendszernek különösen a vetés és más nagy mezőgazdasági munkák idején vették hasznát, amikor nehéz a parasztokat gyűlésbe hívni.

Az előadói tervben komoly helyet foglal el a mezőgazdasági ismeretek és az élenjáró tapasztalatok terjesztése. Ezeknek az előadásoknak napját természetesen úgy választják meg, hogy mindig segítse a kolhoz aktuális feladatait.

Szegedi Emil: Útmutató a fotoszakőrök munkájához. A fényképezés egyre elterjedtebb, egyre népszerűbb sport ma már nálunk is. A kultúrörthön fotoszaköreinek az a célja, hogy a fotokedvelők művészi igényét és technikai készségét továbbfejlessze, hogy ne elégedjenek meg jól-rosszul sikerült arcképekkel, hanem vegyék észre a vidék, a város, a falu, az üzem, a tsz szépségeit, örökökítsék meg.

Szegedi Emil könyve ebben komoly és rendszeres segítséget ad. Mindenek előtt ismerteti a fotokör felszerelését és műhelyét, majd a fényképezőgép szerkezetét. Ezután tér rá a fényképezés gya-

korlati műsterfogásainak tanítására. Beszél a rekesz és a mélységi elességről, a zárszerkezetről, a kefesőberendezésekről, a fény jelentőségéről, a fényforrásokról és színszűrőkről. Leírja, hogy tulajdonképpen hogyan is kell kiválasztani a fényképezéshez alkalmas időt, helyet, pillanatot.

Legtöbb fotós számára komoly probléma a megvilágítási idő megállapítása. Szegedi Emil könyve ehhez is igyekszik hasznos, gyakorlati tanácsokat nyújtani.

Haladók részére talán legfontosabb a fényképezés gyakorlati fogásairól szóló fejezet, amely már bizonyos finomságok kifejezésére tanít. Általában fontos azonban az eszmei tartalom kifejezéséről szóló rész, amely sok gyakorlati tapasztalat közlése mellett ráirányítja a fotósok figyelmét arra, hogy mikor, mit is kell fényképezni.

A könyv a továbbiakban még a negatív előhívással és a pozitív eljárással foglalkozik, a laboratóriumi tapasztalatokkal és a színes felvételekkel. Általában a könyv szerencsésen foglalja össze a fényképezéssel kapcsolatos legfontosabb mondanivalókat, s így komoly segítséget nyújthat fotoszakköreinknek. (A. I.)

Fónagy Iván—Soltész Katalin:

A MOZGALMI NYELVRŐL

Művelt Nép Könyvkiadó

Nyelvünk a felszabadulás óta kétségkívül sok szükséges új szóval gazdagodott. Ám, sajnos, az is tagadhatatlan, hogy ugyanakkor beszédünkbe és írásainkba jóval több torz és idegen szó, hibás kifejezés fészkelte be magát. Legelőbb írók, újságírók húzták meg a vészharangot, majd a megújodott Magyar Tudományos Akadémia is küzdelmet hirdetett az elburjánzó nyelvrontás ellen. Megújította Nyelvészeti Bizottságát és a Nyelvtudományi Intézet is feladatai közé vette a nyelvművelést. Noha a múlt évben Lőrincze Lajos »Nyelv és élet« című könyvében közölte akadémiai beszédét, meghatározta a legsürgősebb nyelvhelyességi és nyelvtisztítási tennivalókat is, a nyelvművelési mozgalom a tudományos tevékenység köréből és az újságok, folyóiratok hasábjairól nem jutott el a mindennap gyakorlatába és így a mozgalmi életbe sem. Bár — mint köztudomású — még az akadémiai nagygyűlés

előtt a II. pártkongresszus megbélyegezte a »mozgalmi zsargont«, e »bürokrata tolvajnyelvét« — lényegében mi sem történt a helyzet megváltoztatására.

Fónagy Iván és Soltész Katalin 72 oldalas műve: »A mozgalmi nyelvről«, végre olyan munka, amely mint *kézikönyv*, gyakorlati segítséget adhat a mozgalmi nyelv megtisztítását célzó törekvésekhez. A szerzők elsöben felvázolják szókincsünk gazdagodását és ismertetik azt a tényt, hogy az új szavak, szóösszetételek tükrözik szocialista fejlődésünket. Sajnos, azonban szemrebbetés nélkül idesorolnak sok hibás képzésű, torz szóalakot és fölöslegesen használt idegen szót is, pedig ezek nem gazdagítják, hanem szegényítik nyelvünket, mert kiszorítják, feledésbe taszítják a fogalmat pontosan kifejező, jó magyar szavakat. Ezután meghatározzák a nyelv-helyesség és nyelvtisztaság kérdéseinek alapfogalmait és alaptörvényeit (a dolgozó nép és a nemzeti nyelv viszonya, a nyelvjárások és a köznyelv, az irodalmi nyelv), majd a baj gyökereit keresve, helyesen állapítják meg, hogy az irodalmi nyelv hiányos ismerete nagy mértékben hozzájárul a mozgalmi nyelv hibáinak elterjedéséhez. A szerzők kifejtik a nyelv és a zsargon közti különbséget és hangsúlyozzák, hogy a mozgalmi nyelvet nem (helyesebben: nem csupán) újonnan gyártott szavak teszik zsargonná, hanem bizonyos köznyelvi szavak elkoptatása, elferdítése, helytelen értelemben való használata és az a körülmény, hogy e kifejezéseket csupán egyes tárgykörökben és alkalmakkor használják. A mozgalmi zsargon kialakulását és jellegét ismertetve, sok és sokféle példán mutatják meg a hibákat, hozzájuk fűzve a kifejezés helyes módját is. Eppen ez a módszer adja meg munkájuk *kézikönyv* jellegét és ezért jól alkalmazható nevelő eszköz lehet a főként a gondolkodás restségéből származó hanyag, pongyola beszéd és írás elleni küzdelemben.

E mű azonban csak az esetben érhet el eredményt, ha a pártszervezetek és tömegszervezetek, a pártoktatási elő-

adók, a könyvtárosok, a tanítók és tanárok a nyelvhelyességi és nyelvtisztító mozgalomból tervszerűen és határozottan kivesszük részüket. Ehhez azonban sürgösen új, nagyobb példányszámú kiadásra volna szükség, mert 4000 példány még az ország könyvtárai számára sem elegendő. (Tamás Ernő)

Barna György:

ÖRVÉNYLŐ MENETVÁGÁS

Népszava Könyvkiadó

Az örvénylő menetvágás mint annyi sok más haladó technológiai eljárás a Szovjetunióból származik. Ezeket a tapasztalatokat használják fel vasipari üzeinkben a dolgozók továbbfejlesztve úgy, hogy a gyorsforgácsolást a menetvágásra is kiterjesztik. Az örvénylő menetvágás egyszerű készülékkel megvalósítható. Ennek a módszernek is, mint minden forgácsolási technológiai eljárásnak megvannak a maga fogásai. A legkedvezőbb szerszám éltartósság és legnagyobb termelékenység érdekében kell beállítanunk a megfelelő forgácsolási adatokat (forgácsolási sebesség), előtolás stb. és mivel bonyolult alakos felületek (éles menetek, trapézmenetek) előállításáról van szó, ahol a menetprofil torzulásmentességre és minél nagyobb pontosságára kell törekedni, legalább nagyvonalakban ismerni kell a fentiek biztosításának előfeltételeit.

A »Munkafogások a gépgyártásban« című sorozatban megjelent kis könyvnek az a célja, hogy leírja az örvénylő menetvágás mibenlétét és lehetőséget nyújtson az eljárás végrehajtásához szükséges készülék — vagy készülékek — gyártására, illetve tervezésére. (R. Gy.)

Levickij, M. Ja.: *Menetmarás*. Ford.: Füzes-séry István. Bp. Nehézipari Könyvkiadó, 1953. 215 old.

Prejsz, G. A.: *Fémek gyorsvágása*. Ford.: Schäfer Vilmos. Bp. Népszava, 207 old.

E rovat kis bibliográfiát összeállította:
Tiszay Andor.

Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések és irodalmi cikkek jegyzéke

IDEOLOGIAI-POLITIKAI IRODALOM:

Lenin: Filozófiai füzetek. Szabad Nép, ápr. 21. (Fogarasi Béla).
Haszhaesi: **Anyag és tudat. Természet és Társadalom, március** (Magyar György).
A **Horthy-korszak rövid önéletrajza. Természet és Társadalom, március** (Vért András).
Az illegális »Szabad Nép«. Társadalmi Szemle, február (Máté György).
Köszév, Dino: **Jugoszlávia a visszaállított kapitalizmus országa. Természet és Társadalom, március**.
Rákos Ferenc: **Allam és Alkotmány a Magyar Tanácsköztársaságban. Társadalmi Szemle, március** (Beér János).

ISMERETTERJESZTŐ IRODALOM:

Ascher Oszkár: **A versmondás művészete. Népművelés, április** (Hont Ferenc).
Borinov: **A kezdő rádióamatőr. Elet és Tudomány, március 17**.
Bulgária új életéből. Természet és Társadalom, március (Balogh Emma).
Csillagászati évkönyv az 1954. évre. Elet és Tudomány, április 14. (Oszváth István).
Hmelnycikj: **Przsevszkij utazásai. Természet és Társadalom, március** (Ozoray György).
Kuropatkin: **A mezőgazdasági munka kérdései a Szovjetunióban. Természet és Társadalom, április** (Hazai Lujza).
Mohácsy Mátyas: **A házikert gyömmöcsöse. Elet és Tudomány, április 21.** (Porpáczy Aladár).
Rajnai Miklós: **Szinyel Merse Pál. Természet és Társadalom, április** (Oelmacher Anna).
Scserbinovszkij: **Hatlábú ellenségeink és barátaink. Elet és Tudomány, március 10.**
Veksegonov, V.: **A sztálini természetátalakító terv megvalósítása. Elet és Tudomány, május 5.** (Kónya László).

SZÉPIRODALOM:

Bárány Tamás: **Hűs év. Irodalmi Ujság, április 10.** (Bodnár György).
Barta Lajos: **Magyar világ. Csillag, március** (Béka László); **Magyar Nemzet, április 11.** (Szalainai Rezső).
Courtade, Pierre (Pier Kurtád): **A fekete folyó. Szabad Ifjúság, április 25.**
Déry Tibor: **Hazáról, emberekről. Nők Lapja, április 29.** (Gyenes István).
Galgóczy Erzsébet: **Egy kosár hazai. Csillag, március** (Fekete Gyula); **Új Hang, március—április** (Faragó Vilmos).
Goncsarov: **Oblomov. Népszava, április 22.** (Szabó Ede).
Illés Béla: **Honfoglalás. Új Világ, március 11.** (Aha Iván); **Szabad Nép, április 1.** (Fekete Sándor).
Janus Pannonius válogatott versei. Elet és Tudomány, március 31. (Vajda Pál).
Jókai Mór: **Gazdag szegények. Népszava, április 30.** (Garamvölgyi István).
Karinthy Ferenc: **Budapesti tavasz. Társadalmi Szemle, február** (Erdei Sándor); **Művelt Nép, ápr. 11.** (Varga Imre).
Keszthelyi Zoltán: **Szépül a föld. Csillag, március** (Hegedüs Géza).
Kocsetov: **A Zsurbin-család. Esti Budapest, március 25.** (Murányi-Kovács Endre); **Szabad Ifjúság, április 9.** (Kelemen Sándor).
Kuczka Péter: **»Mindenkinek! Mindenkinek!«** Társadalmi Szemle, március (Rényi Péter).
Ligyin: **A nagy folyó. Új Világ, április 8.**
Nagy Péter: **Móricz Zsigmond. Természet és Társadalom, április** (Fekete Gábor); **Irodalmi Ujság, április 10.** (Illés Endre).

Nemes László: **Tiszta szív. Magyar Nemzet, ápr. 18.** (Sebestyén György); **Irodalmi Ujság, ápr. 24.** (Mesterházi Lajos).
Osztrovszkij: **Vihar. Csillag, április** (Heller Ágnes).
Rideg Sándor: **Daruszegi vasárnapok. Csillag, április** (Sarkadi Imre).
Sarkadi Imre: **Tanyasi dúvad. Csillag, április** (Illés Lajos).
Sarkadi Imre: **Kút. Csillag, április** (Illés Lajos).
Sötér István: **Eötvös József. Irodalmi Ujság, március 27.** (Béka László).
Tamási Aron: **Bölcső és bagoly. Csillag, március** (Czine Mihály).
Világirodalmi évkönyv. Természet és Társadalom, március (Mihályi Gábor).
Zelk Zoltán: **Mint égő lelklismeret. Magyar Nemzet, április 1.** (Balogh László).

IFJÚSÁGI IRODALOM:

Barát Endre: **A parlament. Szabad Ifjúság, ápr. 18.**
Jankovich Ferenc: **A tél fiai. Magyar Nemzet, május 1.** (Csobádi Péter).
Szabó Pál: **Hajdu Klári. Csillag, március** (Cseres Tibor).
Szilvási Lajos: **Középszkolások. Csillag, március** (Vajda Miklós).
Tamási Aron: **Hazai tükör. Csillag, március** (Czine Mihály); **Irodalmi Ujság, április 10.** (Lukácsy Sándor).
Zaharensko: **Utazás a jövőbe. Elet és Tudomány, április 21.** (Vajda Pál).

IRODALMI CIKKEK:

Kardos László: **Sevcenko, az ukrán nép nagy költője. Szabad Nép, március 9.**
Társz Sevcenko. **Új Világ, március 11.**
A fiatal íróné néhány problémájáról. **Szabad Ifjúság, március 14.**
Az új magyar irodalom egyes kérdései. **Szabad Nép, március 15.** Csillag, április.
Kabos Ernő: **Az új magyar Anyeginről. Népszava, március 23.**
Szigeti József: **A típusalkotás néhány kérdéséről. Csillag, március.**
Aprily Lajos: **Anyegin első versszakának műfordítói problémája. Csillag, március.**
Kónya Lajos: **Két megjegyzés. Csillag, március.**
Ligeti Lajos: **Csi Jüan, a kínai nép költője. Csillag, március.**
Vajthó László: **Új magyar Anyegin. Magyar Nemzet, március 28.**
Ilyés Gyula: **Jegyzetek a költészetéről. Miért frunk verset. Irodalmi Ujság, március 27.**
Kónya Lajos—Pándi Pál—Király István—Somlyó György: **Az új magyar irodalom egyes kérdéseiről. Irodalmi Ujság, március 27.**
Méray Tibor: **A film — önálló művészet. Szabad Nép, április 12.**
Vajda László: **Az útleírás-irodalom és az olvasó. Magyar Nemzet, április 15.**
Mészáros István: **Költészetünk gazdagodásáért. Új Hang, március—április.**
Tamás Lajos: **Problémáinkról. Új Hang, március—április.**
Sumszkij, A.: **Lenin és a szépirodalom. Szovjet Kultúra, április.**
Somlyó György: **Korunk emberének legfőbb gondja. Csillag, április.**
Nagy Miklós: **Jókai Mór (1825—1904). Irodalmi Ujság, április 24.**
Vita az irodalmi helyzetről (Veres Péter, Sarkadi Imre, Urbán Ernő hozzászólásai, Horváth Márton zárszava) Csillag, április.

Összeállította: **Bán Gézáné**

Széchenyi Ferenc, a Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár alapítója születésének 200. évfordulója alkalmából, április 29-én kiállítás nyílt meg az Országos Széchényi Könyvtárban. Waldapfel Eszter igazgatóhelyettes megnyitó beszédében hangsúlyozta Széchényi Ferenc reformkorszakbeli áldozatos szerepének jelentőségét. A hét asztali tárlóban régi és ritka könyvek, kéziratmásolatok, fényképek és magyarázó feliratok tájékoztatják a szemlélőt a könyvtár nagy

dozása és fejlesztése. Céljait és terveit az alakuló ülésen Köhalmi Béla, a főbizottság elnöke ismertette.

*

Jókai Mór halálának 50. évfordulója alkalmából megkoszorúzták a nagy író síremlékét a Kerepesi temetőben. A Népművelési Minisztérium nevében Mihályfi Ernő miniszterhelyettes, a Magyar Írók Szövetsége nevében Veres Péter Kossuth-díjas író, a DÍSZ nevében Várhegyi György, a Fővárosi Tanács nevében Pesta László, a Magyar Irodalomtörténelmi Társaság nevében pedig Baróti Dezső egyetemi tanár tett le koszorút a sírra. Ezután a budapesti ifjúság képviselői helyezték el virágait a síron. A Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Jókai Mór szabadsághegyi emlékszobrát koszorúzza meg a Normafa-út és az Eötvös-út sarkán.

*

Az országos Jókai-ünnep alkalmából az Országos Széchényi Könyvtár, az Országos Történelmi Múzeum, a Petőfi Sándor Irodalmi Múzeum és a Magyar Irodalomtörténelmi Társaság rendezésében május 5-én Jókai-emlékkiállítás nyílt meg a Nemzeti Múzeumban. Böka László egyetemi tanár nyitotta meg a kiállítást, amelynek gazdag anyagát a kupolateremben és a díszteremben helyezték el. Tárlók, táblák, feliratok, montázsok áttekinthető képet adnak Jókai Mór hatalmas munkásságáról és a világtudományban elfoglalt helyéről. Életművét a kiállítás hét tárgykörben csoportosítja. Az első a nagy író szabadságharcbeli szerepét mutatja be, a második »Arany ember« címmel iatalkori műveivel foglalkozik, a harmadik »Földönjáró csillagok« címmel nagy történelmi regényeit ismerteti, a negyedik »És mégis mozog a föld« címmel a reformkorra vonatkozó írásait foglalja egybe, az ötödik »Szabadság a hó alatt« néven az írónak a világ szabadságmozgalmával kapcsolatos munkáit mutatja be, a hatodik »Szegény gazdagok -- Gazdag szegények« címmel a Bach-korszakot tárja elénk, a hetedik csoport anyaga pedig »A jövő század regénye« címmel Jókai természettudományi érdeklődéséről és a technikába vetett hitéről tanúskodik. A kiállítás könyvtárosi szempontból is sok érdekességet ad.

*

A Népkönyvtári Központ Miskolcon és Debrecenben módszertani megbeszélést és mintaelőadásokat rendezett a területi irodalmi előadók részére a marxista irodalom-esztétika kérdéseiről. Az előadásokat Szalay György és Ardó Mária tartotta. A Népkönyvtári Központ kezdeményezésére és segítségével számos népkönyvtárunk rendezett irodalmi estet és emlékünnepet. A kaposvári Megyei Könyvtár Büssü községben Dózsa György jelkéséről emlékezett meg. A soproni Járási Könyvtár Nagyecsen Széchényi-előadást rendezett. Nagykanizsán Zrínyi Miklós-emlékünnepet rendeztek. Szolnokon Versey-ünnepség volt, amelyen Tordai György tartott előadást. A Zala megyei Dióskálon nagyszerű emlékünnepet rendeztek Virág Benedek születésének 200. évfordulója alkalmából. Ardó Mária tartott előadást. A bácsalmási Járási Könyvtár Vörösmarty-estet rendezett. Sárváron Tinódi-ünnepség volt, amelynek rendezésében a könyvtáron kívül a kultúr-otthon irodalmi szakőre is részt vett. A szombathelyi úttörő-kultúrsoport részleteket adott elő Tinódi kró ikáiból hangszerez kísérettel. Közégen a Járási Könyvtár »A régi és az új német költészet« címmel rendezett irodalmi estet, amelyen Vitézy János tartott előadást és Földi Teréz színésznő szavalt. Bráder József könyvtárvezető példásan készítette elő az estet.

Széchenyi Ferenc arcképe

alapítójának életéről, pályájáról és arról, hogy miként támogatta Bacsányit, Kazinczyt, Révai Miklóst, Kovacsics Márton Györgyöt, Tessedik Sámuel, Nagyváti Jánost stb. Az emlékek egész sora tárja elénk a Széchényi Könyvtár megalapításának mozzanatát és a hatalmas irodalmi visszhangot, melyet Széchényi Ferenc e nagy tette az egész országban kiváltott. Az kiállítás az olvasótermi folyosón májusban megtekinthető.

*

Könyvtártudományi főbizottság alakult a Magyar Tudományos Akadémia I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályán. A főbizottság feladata a könyvtártudományi és bibliográfiai kutatás gon-

A Szakszervezeti Könyvtárosi Szakbizottság áprilisi ülésén a könyvtári státusz, minősítés, bérezés és nyelvpótlék kérdéseit tárgyalta. A bizottság megállapította, hogy a könyvtárakat fontoságuk és országos funkciójuk szerint négy kategóriába kell sorolni. I-be tartoznának az országos jelentőségű tudományos nagykönyvtárak és az országos tudományos intézetek olyan könyvtárai, amelyek önálló tudományos munkát végeznek. II. A megyei könyvtárak, városi könyvtárak, a I. kategóriába sorolt állami intézmények és az A-vállalatok könyvtárai, valamint a jelentősebb tudományos és szakkönyvtárak, ha állományuk, gyarapodásuk stb. bizonyos fokot elér. A III.-ba tartoznának a járási könyvtárak, a II. csoportba sorolt állami szervek és a B-vállalatok könyvtárai, valamint egyes hivatali, üzemi, intézeti könyvtárak. A IV.-be az egyéb könyvtárak, amelyeknek legalább egy önálló dolgozójuk van. A kategória befolyásolná a bérezést is. A bérezésben — a bizottság véleménye szerint — annak az elvnek kell érvényesülnie, hogy a könyvtárakban jelentős tudományos munkát végeznek. Az előírt magasabb képesítést anyagilag is értékelni kell. Nyelvpótlék általában annak járjon, aki a nyelvvizsgát letette és munkakörében állandóan használja a nyelvet, amelyből vizsgázott. A bizottság megállapította, hogy a nyelvpótlék engedélyezését a szerzeményezés, a feldolgozás, az olvasószolgálat és a külön gyűjtemények milyen munkaköreire kívánja kiterjeszteni. A pótszabadságokat a tudományos munkát végző könyvtárosoknak ugyanúgy kell biztosítani, mint a többi tudományos intézetenél. Az önálló könyvtárosokat 12 napos pótszabadsággal kell részesíteni. A szakszervezet a bizottságot egyébként a következőkről értesítette: elfogadja a szakbizottság munkatervét, a munkaversenyekkel és felajánlásokkal kapcsolatos szakbizottsági véleményt és azt eljuttatja a könyvtárosi szakszervezeteihez. A könyvtárosokat illető minden kérdésben előzetesen meg fogja hallgatni a szakbizottságot.

*

Az országos műszaki szakkönyvtárak munkaversenyének negyedik szakaszát az Országos Műszaki Könyvtár módszertani csoportja a tapasztalatok és a versenyzők hozzászólásainak figyelembevételével indította meg az MDP III. kongresszusának tiszteletére. E versenyszakasz április 1-től június 30-ig tart. A verseny pontjai között szerepel az olvasóforgalom, az állomány olvasottságának és a könyvtári állománynak növelése, a könyvtári feldolgozó munka, a könyvtár propagandamunkája, a bibliográfiai és tájékoztató munka, tapasztalatcsere, a szakkönyvtár dolgozóinak továbbképzése, felajánlások stb. A könyvtár ugyancsak a párlkongresszus tiszteletére József-körúti tárlóban kiállítást rendezett, amely a mezőgazdaság gépesítésével, a lakásépítéssel, a szénbányászattal és a műszaki továbbképzés kérdéseivel foglalkozik.

Hétszáz hallgató vett részt azon a nem mindennapi érdekességű irodalmi esten, amelyet a XX. kerületi tanács Szabó Ervin könyvtára a tanács népművelési osztályával együtt nemrég rendezett a pesterzsébeti Erkel-kultúrotthonban. A műsort a Magyar Rádió hangos folyóirata a »Szabadság, Szerelem« adta. Az előadáson Riedeg Sándor Kossuth-díjas, Lányi Sarolta, Földéak János, Tamási Lajos, Gádor Béla, Jankovich Ferenc személyesen adták elő műveikből. Gobbi Hilda Kossuth-díjas érdemes művész és Horváth Ferenc színművész, Petőfi-Ady- és József Attila-verseket szavalt. Ez az előadás műfaját és színvonalát tekintve nemcsak eredményes volt, hanem erőpróbiája is a pesterzsébeti könyvtár eddigi munkájának. A hallgatóság nagy részét a fizikai dolgozók olvasótáborából toborozták. Az előkészítés és a rendezés munkájának élén Keresztesi Mihály könyvtárvezető állott.

A XII. ker. tanács 25. számú Szabó Ervin fiókja a Magyar-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából az ifjúsági olvasók és a kispesti úttörőház szakköreinek segítségével ajándékalbumot küldött kedvenc szovjet ifjúsági íróinak, fagygyevecnek, Izsjumszkinak, Iljinának, Liksztanovnak stb. Az ifjúsági olvasók rajzokat készítettek kedvenc íróik műveiből levelek mellé. Két rajzot e számunk negyedik borító oldalán mutatunk be olvasóinknak. Az albumot díszes népművészeti motívumokkal himzett kézimunkatársolyban továbbította a Magyar Írók Szövetsége a Szovjet Írók Szövetségéhez (e képünk az album tarsolyának egyik oldalát ábrázolja). Itt említjük meg, hogy a kispesti úttörőház segítségével a fiókkönyvtár Gajdar magyar nyelvű válogatott műveinek megjelenése és a hősi halált halt szovjet író születésének 50. évfordulója alkalmából vitával egybekötött Gajdar-emlékdélutánt rendezett, amelyen Kispeszt minden általános iskolája népes küldöttséggel vett részt.

*

A szerencsi Járási Könyvtár könyvmegbeszélést tartott a tiszaluczi Vörös Hajnal termelőszövetkezetben Szabó Pál Új föld című könyvéről. Botos Ferencné pedagógus ismertette a termelőszövetkezet 35 jelenlévő tagjának Szabó Pál művét, kiemelve a haladó és reakciós erők küzdelmét és párhuzamot vont a regényből megismert körülmények és a tiszaluczi Vörös Hajnal élete között. Lónyay János, Tóth Ignác, Tőkés László és mások szóltak hozzá a felvetett kérdésekhez, beismerve, hogy a Vörös Hajnal tagjai elmaradottabbak, mint a regénybeli Szabadság tsz. tagjai. A felszólalók rámutattak arra, hogy a szovjet agrobiológiától mennyit tanulhatnak termelőszövetkezetünk tagjai.

*

A négyhónapos műszaki könyvtárosi szakiskola, amelyet az Országos Műszaki Könyvtár rendezett, április közepén fejeződött be. Az iskolán 100 üzemi, műszaki, kutatóintézeti és vállalati szakkönyvtáros vett részt. A vizsgákat valószínűleg június hónapban tartják.

*

A Könyvtáros szerkesztősége április 23-án néhány üzemi könyvtárost látott vendégül. A meghívottak közül többen ez alkalommal ismerkedtek meg a folyóirattal. A beszélgetés során az üzemi könyvtárosok több problémájukat foltárták. Kérdéseikre részben a szerkesztőség munkatársai, részben más jelenlévő nagy jártasságú üzemi könyvtárosok válaszoltak. Más kérdésekre, amelyek azonnal megoldhatók nem voltak — például a tudóbetegek könyvekkel való ellátása — folyóiratunk vissza fog térni.

*

Könyvtárstatisztikai megbeszélés volt április 22-én a Békés Megyei Könyvtárban. A Központi Statisztikai Hivatal rendezte a megbeszélést, amelyen a könyvtárstatisztika időszerű kérdéseit vitatták meg. A megbeszélésen a KSH illetékes munkatársai, a KSH megyei igazgatósági előadói, járási könyvtárosok és a Népkönyvtári Központ küldöttek vettek részt.

*

A keszthelyi Helikon Könyvtár, amely az Országos Széchényi Könyvtár vidéki részlege, élénk részt vesz a nemrég várossá alakult Keszthely kulturális életében. Kostyal István, a könyvtár vezetőjét az új város végrehajtó bizottságának tagjaként választották.

*

A vécsei községi népkönyvtár pártfogóra talált. A XIX. kerületi tanács 25. sz. Szabó Ervin fiókja ugyanis elvállalta a községi könyvtár patronálását. A kispesti könyvtár szakmai és irodalomismertetési segítségnyújtást vállalt. A kispesti könyvtárosok látogatását a vécsei könyvtár és kultúrház, valamint az általános iskola üttörő zenekara ünnepélyes műsorral várta.

*

Solt község tanácsa példamutatón teljesíti kötelességét önálló népkönyvtára iránt. Két helyiséget biztosított és 600 forintot költött a tartozásra, ezenkívül szakrényt, polcot, asztalt, asztalterítőket adott a könyvtárnak.

A verseny hírei

A tömegkönyvtárak »Felszabadulási versenyének« országos versenybizottsága május 7-én tartotta első ülését, amelyen a bizottság megalakulása után megállapították az előzetes teendőket. Ezután megalakultak a megyei versenybizottságok és az országos versenybizottság határozatai szerint és irányításával szervezetteren elindítják a versenyt. A versenyben résztvevő könyvtárosok felajánlásai közül kiemeljük a következő jelentősebb vállalásokat: **Sógor Mária** baracsaapátszállási ált. isk. tanító, népkönyvtáros többek közt vállalja, hogy az olvasók számát 1955. április 4-re 700-ra, a könyvforgalom havi átlagát pedig 1400-ra emeli. Ez a szám kb. kétszerese az eddigi átlagnak. Havonta egy agro-technikai előadást, negyedévenként egy irodalmi előadást és egy színvonalas mesedélutánt szervez. Eseménynaplót vezet a könyvtár munkájáról és olvasótermet szerez. **Vető Györgyné** kecei népkönyvtáros három fiókkönyvtár szervezését vállalta a tanyai központokban. Katalógust készített, pártfogalja az imrehegyi és császártöltési könyvtár, rendszeres vetítéssel egybekapcsolva mesedélutánokat rendez és versenyre hívja ki a fülöpszállási önálló könyvtárat. E verseny legfőbb pontja: egymás segítése, könyvismeretők és irodalmi estek rendezésében. **Hegedűs Gábor** ökörítőfülpösi népkönyvtáros felajánlásában azt vállalja, hogy 1955. április 4-ig 20 százalékkal növeli olvasói számát és 25 százalékkal a könyvforgalmát az 1953. évvel szemben. Megismerteti a Minisztertanács határozatát a dolgozókkal, a többletermelés érdekében népszerűsíti a mezőgazda-

Az Országos Könyvtáriügyi Tanács legutóbbi tanácskozásán részletes beszámoló adott áttekintést az egész magyar könyvtárügy fejlődéséről az 1952. minisztertanácsi határozattól az új kormányprogramból következő könyvtárpolitikáig. A Tanács megvitatta az országos bibliográfiai tervet is és határozatokat fogadott el a Tudományos Akadémián most alakult könyvtárudományi főbizottság munkájától való hatásköri elhatárolás és a vele való szoros együttműködés érdekében.

*

A bajai Járási Könyvtár május 2-án névadó estet tartott abból az alkalomból, hogy olvasóinak kívánságára **Ady Endréről** nevezték el a könyvtárat. Ünnepi küldötség helyezte el a könyvtár falán az új felirású táblát. Az ünnepen a könyvtár 350 legjobb olvasója vett részt. **Remete László** tartotta az ünnepi előadást, **Zolnay Zsuzsa**, a Színművészeti Főiskola hallgatója **Ady Endre** verseiből szavalt. A műsort élénkítette a bajai állami zeneiskola növendékeinek ének- és zene-szám előadása, valamint a bátmonostori népi-táncscsoport szereplése, amelynek tagjai eredeti bátmonostori láncokat mutattak be. A város egyik legjobb színjátszócsoportja is fellépett az **Ady Endre Járási Könyvtár** névadó ünnepi estjén.

A tanácsok ellen sokat panaszkodnak népkönyvtárosaink. **Hernádvécsé** községben a tanácselnök a szikszói Járási Könyvtár már harmadszor kiszállt dolgozóját durván fogadta, majd kerekén kiutasította hivatali helyiségéből. A könyvtár ma sem működik, könyvtárosa sincs. **Varbó** község tanácselnöke nem hajlandó a szerződést aláírni és kijelentette a Megyei Könyvtár dolgozójának, hogy neki sokkal fontosabb dolga is van, mint a könyvtárral törődni. Akadnak azonban jó példák is. **Pecsenye Pál** szemereai tanácselnök a könyvtár legjobb olvasói közé tartozik. **Hernádszurdokon** **Krakкаи Ferenc**, **Kánó** községben **Rimavölgyi János** tanácselnök maga vette át a könyvtár vezetését. **Rimavölgyi** elvtárs a 319 lakosú kis községben eddig 50 olvasót toborzott.

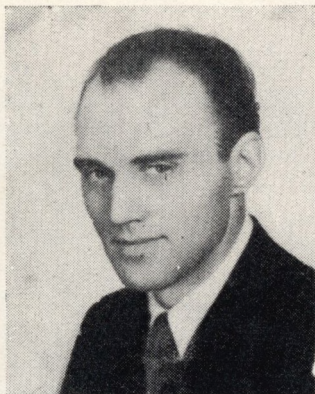
sági könyveket, és ezekből többször rendez kiállításokat, elkészíti a katalógust. Versenyre hívja ki **Szabolcs—Szatmár** megye minden községi könyvtárat. E versenykihívásában felhívja a könyvtárosokat, hogy szervezzenek könyvtár-tanácsot a legjobb tanulókból és a DISZ legjobb olvasóiból, és legyen minden könyvtárban katalógus. **Szűcs Józsefné** szécsényi népkönyvtáros felajánlásában azt vállalta, hogy szakkönyvek népszerűsítésével, könyvismeretű előadásokkal és könyvkiállításokkal fokozottan elősegíti a mezőgazdasági munkákat.

Illek József, a Szolnok Megyei Könyvtár vezetője vállalta, hogy a raktárban levő kb. 4000 kötet könyvet szétválogatják A—B kategória szerint, és külön az orvosi szakkönyveket. 2000 kötetet feldolgoznak könyvtári használatra. Elkészítik kétezer-kötezes kézikönyvtárukat és ennek anyagáról a betűrendes- és a szak-katalógust. **Mátyus István**, a karcagi Városi Könyvtár vezetője 3 új tanyai fiók-könyvtár létesítését vállalta és többek között felajánlotta még, hogy a könyvtár forgalmát az évi 56.469-ről 65.000-re növeli, az olvasóközönség szociális összetételét úgy javítja, hogy az olvasók 30 százaléka dolgozó paraszt legyen, a betűrendes és szak-katalógust 70 százalékig kiépíti. **Székács Istvánné**, tiszaföldvári népkönyvtáros vállalta, hogy az 1509 olvasó létszámát kétszeresére, és köztük a dolgozó parasztok számát 30 százalékkal növeli. Ezen kívül többek közt a tanács munkáját és a kormányprogram megvalósítását — állandó kapcsolatban a termelészövetkezettel segíti.

**„Szocialista kultúráért“
jelvényel kitüntetett könyvtárosok**

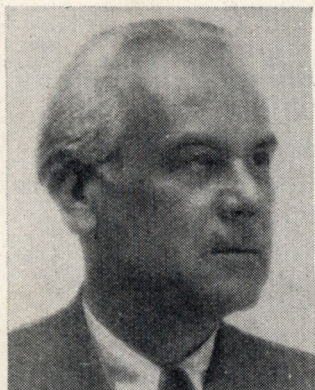
Asztalos Györgyné

Berza László

Gáncs Kornélia

Bay Ferenc

Csávolszky Károlyné

Podonyi András

Martonosi Pál

Zoltán József

Máté Istvánné

GAJDAR: Timur és csapata.

MENYANDSZI RAJZSZAKKÖR.

TORDA KLÁRA.

A XIX. ker. Tanács 25. sz. Szabó Ervin könyvtárfiókja és a kispesti Úttörőház ifjú olvasóinak rajzi kedvenc szovjet íróik műveiről. (Szöveg a »Hírek« rovatunkban)

Ifjú gárda

viii. o. Székely Mária